Mjuzikl za djecu "NOVI DAN" autorice Natalije Banov

Demark, Dora

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:333587

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository

zir.nsk.hr

DIGITALNA KNJIŽNICA

Image not found or type unknown

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Dora Demark

Mjuzikl za djecu „NOVI DAN“ autorice Natalije Banov

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

Mjuzikl za djecu „NOVI DAN“ autorice Natalije Banov

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodika glazbene kulture

Mentor: Darko Đekić, prof., v. pred.

Student: Dora Demark

Matični broj: 0299009722

U Rijeci, srpanj, 2020.

ZAHVALE

Ovim putem želim se srdačno zahvaliti mentoru prof., v. pred. Darku Đekiću na svim savijetima, uputama i pomoći tijekom pisanja diplomskog rada. Također mu se želim zahvaliti na njegovom srpljenju i potpori. Osim toga htjela bih se zahvaliti autorici mjuzikla za djecu „NOVI DAN“, Nataliji Banov, na svim informacijama i dokumentima koje mi je ustupila te na pomoći i potpori koju mi je pružila.

Zahvaljujem se i svim kolegicama i kolegama te prijateljima i meni dragim osobama koje su bile uz mene tijekom svih pet godina studiranja i koje su mi pomagale i poticale me da napredujem i što uspješnije završim studij.

Najveće hvala mojoj obitelji (mami, tati i bratu) koja je bila uz mene tijekom cijelog studiranja i ohrabrivala me kada je bilo najteže. Hvala im na svim savjetima i podršci koju su mi pružali tijekom proteklih pet godina.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Potpis studentice:

_____

SAŽETAK

Mjuzikl kao vrsta glazbeno-scenskog djela sadrži osnovne elemente: libreto, songove i glazbu, te je kao takav vrlo zahtjevan. Ovim se radom, osim kratkog pregleda njegove povijesti, od njegova nastanka do danas, detaljno prikazuje proces stvaranja mjuzikla za djecu „NOVI DAN“, autorice Natalije Banov. Rad polazi od autoričinih ideja i početnih zamisli te detaljno prikazuje sve korake, koji su bili potrebni za njegovu realizaciju. U radu su razrađene sve njegove sastavnice, od glazbe i plesa do libreta. Opisan je i proces smišljanja kostimografije i scenografije. Isto tako, iznesen je tijek i izgled audicija, proba i predstava te način kojim su se birali izvođači, kao i njihov raspored u soliste i članove zbora. Za sam kraj, prikazan je odjek mjuzikla u javnosti, odnosno istaknuti su osvrti profesora i stručnjaka, kao i novinski članci koji su opisivali mjuzikl. Sve informacije o mjuziklu za djecu „NOVI DAN“ prikupljene su kroz razgovor s autoricom mjuzikla, Natalijom Banov.

Ključne riječi: mjuzikl, povijest mjuzikla, mjuzikl u svijetu, mjuzikl u Hrvatskoj, mjuzikl za djecu

SUMMARY

The musical as a kind of musical-stage work contains the basic elements: libretto, songs and music, and as such is very demanding. This work, in addition to a brief overview of its history, from its inception to the present day, presents in detail the process of creating a musical for children "A NEW DAY", by Natalija Banov. The work starts from the author's ideas and initial ideas and details all the steps that were necessary for its realization. The paper elaborates on all its components, from music and dance to libretto. The process of devising costume design and scenery is also described. The course and appearance of auditions, rehearsals and performances and the way the performers were chosen, as well as their schedule in soloists and choir members, was also presented. For the very end, an echo of the musical was shown in public, i.e. the reviews of professors and experts were highlighted, as well as newspaper articles describing the musical. All information about the musical for children "A NEW DAY" was collected through an interview with the author of the musical, Natalija Banov.

Keywords: musical, history of musicals, musical in the world, musical in Croatia, musical for children

SADRŽAJ:

1. UVOD 0
2. ŠTO JE MJUZIKL? 2
2.1. Elementi mjuzikla 3
3. NASTANAK MJUZIKLA 5
3.1. Filmski mjuzikl 7
3.2. Poznati svjetski mjuzikli 8
4. MJUZIKL U HRVATSKOJ 10
5. ŠKOLSKI MJUZIKL 12
6. MJUZIKL „NOVI DAN“ OD IDEJE DO REALIZACIJE 15
6.1. O autorici mjuzikla 17
6.2. Nastajanje 20
6.3. Audicija 26
6.4. Probe 29
6.5. Predstave 33
6.6. Tekst 36
6.7. Glazba 39
6.8. Solisti 43
6.9. Zbor 46
6.10. Plesači 48
6.11. Kostimografija 53
6.12. Scenografija 58
6.13. Odjek mjuzikla u javnosti 63
6.14. Riječ autorica 66
7. ZAKLJUČAK 70
8. LITERATURA 72
PRILOZI 74

1. UVOD

Mjuzikl je glazbeno-scensko djelo, najčešće zabavnog karaktera s glazbenim točkama, govornim dijalozima i plesom, a dolazi od engleskih riječi „musical play“, „musical comedy“ što na hrvatskom jeziku znači glazbeni igrokaz, glazbena komedija.[1] Pojavio se na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće kao američki potomak engleske opere te se razvio u broadwayskim kazalištima.[2] U Hrvatskoj se pojavio i postao popularan ponajviše zahvaljujući Zagrebačkom kazalištu „Komedija“, gdje su se i izvodili prvi strani, ali i domaći mjuzikli (Mihaljinec, 1996). Polaganim razvojem svoje popularnosti došao je i u škole gdje se prilagođava potrebama djece. Ono što školski mjuzikl razlikuje od klasičnog mjuzikla jest što ga sama djeca smišljaju. Ona su ta koja svoje ideje pretvaraju u libreto, songove i plesne točke, a profesori i učitelji su osobe koje ih potiču u tom procesu i pomažu onda kada je potrebno (Vidulin-Orbanić, 2013).

Mjuzikl za djecu „NOVI DAN“ autorice Natalije Banov, prvi je riječki dječji mjuzikl čiji je libreto napisan na temelju originalnoga scenarija, a izvođački je ansambl okupljen audicijom.[3] Razlog zbog kojeg sam odabrala pisati upravo o mjuziklu „NOVI DAN“, je što sam i sama bila dio ansambla toga mjuzikla za djecu. Ovim sam radom približila i prikazala cijeli proces njegova nastajanja, ali isto tako napisala doživljaje koje sam proživjela sudjelujući u njemu.

U ovom se radu prikazuje kratki presjek povijesti mjuzikla od njegova nastanka do dolaska u Europu te naposljetku i u Hrvatsku. Usto istaknuti su i neki od najpoznatijih svjetskih i hrvatskih mjuzikla te su opisani osnovni elementi koje svaki od njih mora sadržavati. Nadalje, kratko je prikazana povijest filmskog mjuzikla. Područje koje je u središtu interesa ovoga rada detaljan je opis nastanka mjuzikla za

[1] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, mjuzikl.* Privaljeno 13.03.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41330
Your dictionary: Musical play. Pribavljeno 13.03.2020., sa https://www.yourdictionary.com/musical-play
[2] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, mjuzikl.* Privaljeno 13.03.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41330
[3] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

djecu „NOVI DAN “, autorice Natalije Banov, od same ideje pa sve do posljednjeg nastupa.

Diplomski je rad strukturiran na način da je u prvom poglavlju „Što je mjuzikl?“ teorijski obrađen mjuzikl kao glazbeno-scensko djelo i igranofilmski žanr, a kroz potpoglavlje „Elementi mjuzikla“ su opisana tri osnovna elementa ili sastavnice od kojih se sastoji svaki mjuzikl.

U sljedećem, drugom poglavlju „Nastanak mjuzikla“ iznesena je kratka povijest mjuzikla, od prve preteče mjuzikla, preko prvog svjetskog mjuzikla pa sve do onih poznatijih. Kroz potpoglavlja „Filmski mjuzikl“ i „Poznati svjetski mjuzikli“ je iznesena kratka povijest filmskog mjuzikla te su detaljnije opisani neki svjetski mjuzikli. U trećem poglavlju „Mjuzikl u Hrvatskoj“, riječ je o dolasku mjuzikla u našu zemlju te o njegovoj povijesti razvijanja kod nas. Usto su opisani i neki naši najpoznatiji mjuzikli.

„Školski mjuzikl“ četvrto je poglavlje u kojem se teorijski iznosi što je školski mjuzikl i koji je proces njegova nastanka. Peto se poglavlje, „Mjuzikl „NOVI DAN“ od ideje do realizacije“, ujedno može smatrati najvažnijim poglavljem ovoga rada. U njemu su iznesene ključne činjenice samog mjuzikla kroz sljedeća potpoglavlja: „O autoru mjuzikla“, „Nastajanje“, „Audicija“, „Probe“, „Predstave“, „Tekst“, „Glazba“, „Solisti“, „Zbor“, „Plesači“, „Kostimografija“, „Scenografija“ i „Odjek mjuzikla u javnosti“. Iznesen je podroban proces njegova nastanka te su razrađene sve njegove sastavnice. Na kraju su izdvojeni članci i osvrti koje su nakon njegove premjerne izvedbe napisali stručnjaci te nagrada koju je osvojio.

Metode koje sam koristila, kako bih prikupila sve valjane informacije, a koje su mi bile potrebne, jesu razgovor sa samom autoricom mjuzikla, Natalijom Banov te pretraživanje baze podataka na internetu, kao i pretraživanje relevantne literature u knjižnicama.

2. ŠTO JE MJUZIKL?

Mjuzikl dolazi od engleske riječi „musical“, što je skraćeno od „musical play“, „musical comedy“ ili na hrvatskom glazbeni igrokaz, glazbena komedija.[4] To je vrsta glazbeno-scenskog djela koja je najčešće zabavnog značaja s glazbenim točkama, govornim dijalozima i plesom.[5] Pojavio se na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće kao američki potomak europske operete. Razvio se u broadwayskim kazalištima u prvim desetljećima 20. stoljeća, odakle se kasnije proširio i Europom. Temeljni su elementi ovoga žanra svakako glazba i ples, a koji dolaze uz vrlo vrijedne književne predloške libreta.[6] Samom libretu vrlo često su osnova različiti motivi iz svjetske književnosti, ali i djela suvremenih pisaca. Osim toga, on motivira zbivanja na sceni, a njegova tematika može biti vrlo različita. Od mnogih političkih pitanja i skandala, preko rasne diskriminacije i ratova do tinejdžera (Mihaljinec, 1996). Mjuzikl je djelo u kojem se isprepliću elementi farse, parodije, vodvilje, operete, pantomime, showa i revije, a glazba nema dominantnu funkciju kao što je to slučaj u opereti, već upotpunjuje važne scenske radnje.[7] Glazba mjuzikla sastoji se od songova, koji su vrlo važan dio svakog mjuzikla. To su pjesme s pjevnom melodijom koje proizlaze iz radnje te ju svojim tekstom i melodijom upotpunjuju i produbljuju. Oni se, također, sastoje i od zborskih odlomaka i vokalnih ansambla. Ono što je isto tako važno spomenuti jest činjenica da mjuzikli nemaju čvrstu formu, kao što to imaju operete, već su najčešće podijeljeni u dva čina između kojih je stanka, a koja nema neki poseban značaj (Mihaljinec, 1996).

Kako se mjuzikl tijekom godina, osim u kazalištima, počeo prikazivati i kao film, on je također i igranofilmski žanr. Kao takav, sadržava radnju koja se

---

[4] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, mjuzikl.* Privaljeno 13.03.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41330

[5] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, mjuzikl.* Privaljeno 13.03.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41330

Your dictionary: Musical play. Pribavljeno 13.03.2020., sa https://www.yourdictionary.com/musical-play

[6] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, mjuzikl.* Privaljeno 13.03.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41330

[7] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, mjuzikl.* Privaljeno 13.03.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41330

povremeno odvija pjesmom i plesom, koji su ponekad sastavni dio života junaka (najčešće plesača i pjevača). Većina mjuzikla ujedno su i glazbene komedije radi fabularne sličnosti s romantičnim komedijama. Kao igranofilmski žanr nastao je potkraj 1920-ih godina kada je sa svojim prikazivanjem započeo zvučni film. U svojim počecima nastavljao se na tradiciju kazališnog mjuzikla radi čega su mnogi filmski mjuzikli izgledali upravo kao ekranizacija kazališnih. Neki od primjera takvih filmskih mjuzikla su: „Priča sa zapadne strane" („West Side Story", 1961.) J. Robbinsa i R. Wisea te „Moja draga lady" („My Fair Lady", 1964.) G. Cukora. Kao jedan od najpopularnijih žanrova zadržao se sve do polovice 1960-ih godina, nakon čega se snimaju rjeđe, što nije utjecalo na to da neki od njih postižu velike uspjehe.[8]

Mjuzikl je kao djelo vrlo zahtjevan, zbog svega što on podrazumijeva i sadrži u sebi (ples, pjevanje i gluma). Iz toga razloga, osobe koje će ga predstavljati, odnosno glumiti u njemu, uz izvrsnu glumu moraju biti i dobri plesači i pjevači (Mihaljinec, 1996; Paulus, 2005; Jagušić, 2014). S druge strane, s obzirom na razdoblje u kojem je mjuzikl nastao i tadašnju glazbu, od orkestra se nekada očekivalo da naginje jazzu, swingu i rocku (Mihaljinec, 1996).

2.1. Elementi mjuzikla

Kao što je ranije navedeno, tri osnovna elementa svakog mjuzikla su: libreto, glazba i songovi, odnosno tekstovi songova (Mihaljinec, 1996). Libreto je tekst mjuzikla koji uključuje sve dijaloge između songova (Catalano, 2019). Postoje dva načina koja su autori koristili prilikom pisanja libreta. Jedan je adaptacija već postojećeg teksta, primjerice nekog dramskog ili književnog djela, za što primjer može biti mjuzikl „Show Boat". Drugi je način pisanja libreta samostalan, ali bi se tada često znalo koristiti nekim povijesnim događajem, oko kojega bi se potom gradila vlastita priča. Osim povijesnih događaja, radnja libreta mogla se odvijati u

[8] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, mjuzikl.* Privaljeno 13.03.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41330
Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Filmski leksikon, mjuzikl. Pribavljeno 13.03.2020., sa http://film.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1095

budućnosti. Libreto je ključan faktor u kvaliteti djela, stoga je valjalo paziti na izbor teme i dramaturšku razradu (Mihaljinec, 1996).

Drugi osnovni element mjuzikla jest glazba, upravo radi toga što je ona svojevrsna komunikacija s gledaocima i slušaocima, kao i kod drugih glazbeno-scenskih djela. U mjuziklima je pisana u formi samostalnih glazbenih brojeva, može biti solističkih ili zborskih. U svakom je mjuziklu sadržano nekoliko takvih glazbenih brojeva koji se, kao samostalne melodije, kasnije mogu izvoditi i izvan mjuzikla. S obzirom na to, neke melodije postale su „evergreene“ (Mihaljinec, 1996).

Tekstovi songova treći su važan element mjuzikla. Oni, iako su dio libreta, zbog svoje specifičnosti pisani su od strane specijaliziranih autora. Razlog tome je što svaki autor tekstova songova treba poznavati određene glazbene pravilnosti, kako bi se kasnije poetski tekst lako ukomponirao s melodijom. Činjenica koja, također, govori o posebnosti pisanja ovih dijelova libreta je da su i najpoznatiji libretisti tražili i angažirali autore koji će im napisati tekstove songova (Mihaljinec, 1996).

3. NASTANAK MJUZIKLA

Mjuzikl se, kao što je već ranije navedeno u radu, u Americi pojavio kao potomak europske operete. Preciznije, Engleska je sa svojom operetom imala prvobitan utjecaj na Ameriku, iz čega je nastao mjuzikl kakav danas poznajemo. Djelo koje je engleski ansambl izveo u Americi bilo je „The Beggar's Opera“. Nakon njegove izvedbe polako se počeo razvijati mjuzikl (Mihaljinec, 1996; Jones, 2003; Bordman, 2001; Kenrick, 2008; Naden, 2011). Kako bi mjuzikl postao ono što je danas, bilo je potrebno mnogo godina i predstava da bi se postupno odmicao od operete i glazbene komedije, odnosno glazbenog igrokaza. Na taj su način stvoreni songovi i glazbeni dijelovi kakvi su danas (Mihaljinec, 1996). Točnije, sastavni su dio priče, ponekad i života likova, a ne nepovezano ubačeni u djelo.[9]

Mnogi glazbeni teoretičari, koji se bave poviješću američkog glazbenog kazališta, najranijom pretečom mjuzikla smatraju djelo „The Black Crook“ iz 1866. godine. Ovaj superspektakl koji je imao 474 uzastopne predstave sve do 1929. godine, trajao je čak pet i pol sati (Mihaljinec, 1996; Catalano, 2019; Bordman, 2001; Kenrick, 2008; Naden, 2011). Nakon njega je nastalo još nekoliko djela sličnih njemu, sve dok 1927. godine nije izveden mjuzikl „Show Boat“. On je prvi mjuzikl u današnjem smislu riječi, a djelo je autora Jeromena Kerna i Oscara Hammersteina II. U njemu se glazbeni i scenski brojevi koriste kao integrirani dio radnje, dok su se ranije koristili kao zabavni dodatak predstavama (Jagušić, 2014; Mihaljinec, 1996; Catalano, 2019; Bordman, 2001; Kenrick, 2008; Naden, 2011; Jones, 2003). Ovaj je mjuzikl baziran na priči istoimenog romana Edne Ferber, koji prikazuje grupu ljudi koja putuje na izletničkom brodu Mississippiju od 1880-ih do 1920-ih godina. U njemu se, također, iznose mnogi ozbiljni prizori rasizma kao i tužnih bračnih priča koje su tada bile tabu tema (Catalano, 2019; Bordman, 2001; Kenrick, 2008; Naden, 2011; Jones, 2003).

Razdoblje od 1940. do 1960. godine smatra se „zlatnim razdobljem“ Broadwaya. Mjuzikli čvrsto integriraju sve aspekte glazbenog kazališta, od logičkog

[9] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, mjuzikl.* Privaljeno 13.03.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41330

dramskog zapleta, preko pjesme koja doprinosi karakterizaciji likova i razvijanju priče kroz pjesmu do plesa koji više nije puki dekor već sastavni dio radnje. Mjuzikl „Oklahoma!“, autora Richarda Rodgersa i Oscara Hammersteina II, bio je prvi moderni američki mjuzikl premijerno izveden 1943. godine. Sljedeći mjuzikl koji je važan za spomenuti je „West Side Story“ iz 1957. godine koji govori o sukobima tinejdžerskih bandi (Jagušić, 2014; Mihaljinec, 1996; Catalano, 2019; Bordman, 2001; Kenrick, 2008; Naden, 2011; Jones, 2003). On čini prekretnicu za ples u mjuziklu. Naime, u njemu se likovi, osim izražavanja govorom i pjesmom, počinju izražavati i plesom. Time je ples dodatno integrirao s radnjom, ali je isto tako za izvođače postavio mnogo veće zahtjeve (Jagušić, 2014).

Nakon „zlatnog doba“ Broadwaya, krajem 60-ih i početkom 70-ih, radi sve većih financijskih zahtjeva postavljanja mjuzikla, premješta se u manja kazališta (Jagušić, 2014). U tom razdoblju nastaje mjuzikl „Hair“, 1967. godine, koji je tada bio hit među mjuziklima, iako se smatralo da će biti kratkoga vijeka (Jagušić, 2014; Mihaljinec, 1996; Catalano, 2019; Bordman, 2001; Kenrick, 2008; Naden, 2011; Jones, 2003). Također, mnogi kasniji autori i stvaraoci koriste se upravo ovim mjuziklom kao vodiljom tijekom svoga stvaranja. Isto tako, valja spomenuti kako ga mnogi smatraju tipičnim američkim plemenskim ljubavnim rock mjuziklom (Mihaljinec, 2014).

Malo nakon mjuzikla „Hair“, na britanskoj kazališnoj sceni pojavili su se Andrew Lloyda Webber i francuski dvojac Boublil/Schonberg, koji stvaraju mjuzikle poput „Evita“ (Webber, 1978), „The Phantom of the Opera“ (Webber, 1986) te „Les Miserables“ (Schonberg, 1985) i „Miss Saigon“ (Schonberg, 1989). Njima se unose promjene u mjuzikl, poput smještanja radnje u povijest ili na egzotična mjesta, a mjuzikl se sada nalazio s dvije strane Atlantika, na Broadwayu i na West Endu u Londonu. Osim što su broadwayske predstave prelazile na West End, sredinom 80-ih dogodio se i obrnut proces što je dovelo do „britanske invazije“ na Broadway. Nakon toga, svaki veliki hit „prelazi baru“ u jednom ili drugom smjeru. Takvim su se prelaskom miješali i kazališni svjetovi, jer je skoro svaka predstava sa sobom dovodila autorski tim, zbog čega je došlo do širenja obzora i nemogućnosti jednoznačnog definiranja mjuzikla. S obzirom na to, razlikujemo mnoge mjuzikle, od

onih „mega mjuzikla“ s velikim ansamblima do komornih mjuzikla u kojima se nalaze samo dvije osobe na sceni. Također se razlikuju i teme djela, kao i utjecaj na sam nastanak mjuzikla, koji se kreće od opere pa sve do hip-hopa. Osim svega prethodno navedenoga, razvili su se i mjuzikli poput „Mamma Mie“ i „We Will Rock You“ koji se nazivaju „jukebox mjuzikli“. Specifičnost se navedenih mjuzikla ogleda u predstavi u kojoj koriste već postojeće pjesme popularnih izvođača, a koje se ukomponiraju u priči ili se priča gradi oko njih. Ovim je prelaskom mjuzikla u Britaniju došlo i do njegovog širenja po cijeloj Europi, odnosno europskim kazalištima, gdje su se prikazivali već postojeći mjuzikli s Broadwaya i West Enda, ali su nastajale i vlastite produkcije raznih kazališta (Jagušić, 2014).

3.1. Filmski mjuzikl

U razdoblju nastajanja i razvijanja mjuzikla, paralelno je nastajao i razvijao se film u kojemu je glazba postojala iz raznih razloga. Primjerice, kako bi se filmu dala treća dimenzija, kako bi se oživjele slike nijemih filmovima ili kao podloga u raznim situacijama (Paulus, 2005; Knapp, 2009). Tijekom godina, upravo je zvuk bio razlog zbog kojeg su ljudi sve više dolazili u kina, a prvi zvučni film u sebi je sadržavao čak šest pjesama te time naginjao tada najpopularnijem kazališnom žanru, mjuziklu. Upravo je to bio razlog zbog kojeg je mjuzikl s kazališnih dasaka prešao i na ekrane te time postao i igranofilmski žanr (Paulus, 2005).

U njegovom početku mjuzikli su se snimali kao kopija kazališnih. Ni glazba, ni ples, kao ni sama radnja nisu bili prilagođavani filmskom mediju. S vremenom se počelo raditi na tim segmentima i primjenjivati ih jer film, jednostavno, nije podnosio doslovno prenošenje kazališnih točaka. Kao i u kazališnom, i u filmskom mjuziklu najvažnije je bilo gledatelje fascinirati plesom, pjevanjem i glumom. Za filmske je glumce bilo važno da budu podjednako dobri u svakom od ova tri navedena elementa (Paulus, 2005; Knapp, 2009). S vremenom je mnogo kazališnih mjuzikla snimljeno i pretvoreno u filmske, a neki od najpopularnijih filmskih mjuzikla su svakako: „Singing in the Rain“ (1952), „Meet Me in St. Louis“ (1944), „Chicago“ (2002), kao i mnogi drugi (Knapp, 2009).

3.2. Poznati svjetski mjuzikli

Postoji mnogo mjuzikla koji su kroz godine stekli veliku popularnost zahvaljujući svojoj kvaliteti općenito, ali i kvaliteti songova i ostale glazbe koja je sastavni dio njih. Neki od njih su: „Hair“, „Mamma Mia“, „Chicago“, „Cabaret“, „Jesus Christ Superstar“, „Beauty And The Beast“ i još mnogi drugi. Nadalje ću podrobnije iznijeti činjenice o mjuziklima „Cabaret“ iz 1966. godine te „Jesus Christ Superstar“ iz 1971. godine, koji su i danas popularni te prema kojima su snimljeni filmovi.

20. studenog 1966. godine u kazalištu Broadhurst premijerno je izveden mjuzikl „Cabaret“ libretista Freda Ebba i skladatelja Johna Kandera. 1967. godine mjuzikl je osvojio osam Tony Awards nagrada za najbolji mjuzikl, partiture, glumce, koreografa, redatelja, itd.[10] Libretist se ovoga mjuzikla kao izvorom poslužio poluautobiografskom zbirkom Christophera Isherwooda iz 1945. godine.[11] To je priča koja „prati Sally Bowles i njezinu aferu s piscem Cliffordom Bradshawom te vezu fraulein Schneider i njenog podstanara herr Schultza, koji je židovskog podrijetla. Dok se oba para trude održati vezu, opskurni berlinski noćni klub Kit Kat ironijski podcrtava njihove nevolje.“[12] Na kraju, Sally Bowles odluči pobaciti dijete i ostati u zemlji u kojoj je zvijezda, bez obzira na to što ona sama propada.[13]

Na Broadwayu svoju je premijeru 1971. godine imao i mjuzikl „Jesus Christ Superstar“ libretista Tima Ricea i skladatelja Andrewa Lloyda Webbera. Ovaj je mjuzikl prvobitno bio napravljen kao konceptni album 1970. godine, nakon čega je tek godinu kasnije pretvoren i u predstavu. Zbog svojih radikalnih songova podijelio je mišljenja i grupe vjernika, ali bez obzira na to, one su osvajale Billboardske

[10] Culwell-Block, L. (2016., 20. studenoga). *50 Years of Cabaret: The Surprisingly Transformative Journey of a Classic.* Pribavljeno 30.04.2020., sa https://www.playbill.com/article/50-years-of-cabaret-the-surprisingly-transformative-journey-of-a-broadway-classic

[11] Gray, M. (2016., 20. srpnja). *50 years of 'Cabaret': How the 1966 musical keeps sharpening its edges for modern times.* Pribavljeno 30.04.2020., sa https://www.latimes.com/entertainment/arts/la-ca-cm-cabaret-pantages-20160718-snap-story.html

[12] *Theatar.hr: Cabaret.* Pribavljeno 30.04.2020., sa https://www.teatar.hr/98814/cabaret-2/

[13] *Theatar.hr: Cabaret.* Pribavljeno 30.04.2020., sa https://www.teatar.hr/98814/cabaret-2/

ljestvice.[14]„Jesus Christ Superstar“ govori o posljednjih sedam dana života Isusa iz Nazareta. Osobita je pozornost posvećena odnosu običnih ljudi prema Isusu i prema događajima oko njega, pri čemu su dva glavna predstavnika tih odnosa Juda (okreće se od svojega učitelja i postaje izdajnikom) i Marija Magdalena (obraćena grešnica koja u Isusa ima neograničeno povjerenje).“[15] Osim njih, prisutni su još i likovi: Pilat, kralj Herod, Petar i drugi.[16]

[14] Mancini, M. (2018., 30. ožujka). *10 Things You Might Not Know About Jesus Christ Superstar. Pribavljeno 30.04.2020., sa* https://www.mentalfloss.com/article/501993/facts-about-jesus-christ-superstar-andrew-lloyd-webber-tim-rice

[15] *Zagrebačko gradsko kazalište „Komedija“: Jesus Christ Superstar.* Pribavljeno 30.04.2020., sa http://www.komedija.hr/www/repertoar/jesus-christ-superstar/

[16] *Zagrebačko gradsko kazalište „Komedija“: Jesus Christ Superstar.* Pribavljeno 30.04.2020., sa http://www.komedija.hr/www/repertoar/jesus-christ-superstar/

4. MJUZIKL U HRVATSKOJ

Mjuzikl je svoju veliku popularnost dostigao u Americi i Europi. Upravo ta popularnost dovela ga je i na naše pozornice, a što možemo zahvaliti Zagrebačkom kazalištu „Komedija“ (Jagušić, 2014; Mihaljinec, 1996). Na njegovoj se pozornici osim opereta, počeo izvoditi i mjuzikl, što je omogućilo gledateljima izravno upoznavanje i s ovim glazbeno-scenskim djelom (Mihaljinec, 1996). 1960. godine kazalište „Komedija“ postavilo je mjuzikl Cole Partera „Kiss me, Kate“, nakon kojega su u nadolazećim godinama uslijedili mjuzikli: „Čovjek iz Manche“ (Dale Waserman, Mitch Leigh), „Guslač na krovu“ (Joseph Stein, Jerry Bock), „Obećanja, obećanja“ (Neil Simon, Burt Bacharach), „Applause“ (Comden, Green, Adams, Strouse) i „Jadnici“ (Jean Cloude Schoenberg). Zagrebačko kazalište „Komedija“ je osim predstavljanja mjuzikla svjetske produkcije, omogućilo i domaćim autorima da se okušaju u stvaranju mjuzikla. Takva je kazališna politika dovela do činjenice da danas imamo niz domaćih mjuzikla, koji su zbog svoje kvalitete postali vrlo popularni te su Zagrebu osigurali mjesto među europskim centrima produkcije i reprodukcije mjuzikla (Mihaljinec, 1996).

Prvi su mjuzikli naših autora bili: „Ja i moje drugo ja“ (Stjepan Mihaljinec i Dragoljub Švarc) i „Plava limuzina“ (Milivoj Koerbler i Robert Tomović), koji su se izvodili u kazalištu „Komedija“ u sezoni 1963./1964. Mjuzikl „Turci su svemu krivi“, autora M. Koerblera i R. Tomovića, predstavljen je publici 1966. godine.

30. prosinca 1970. godine publici su se, premijerom svoga mjuzikla „Velika trka“, predstavili skladatelj Alfi Kabiljo i libretist Milan Grgić. Oni su od toga dana pa i još mnogo godina nakon, stvarali niz djela koja su predstavljala vrhunski domet domaće kazališne produkcije. Naravno, sva ta djela razlikovala su se po kvaliteti, izvedbi i uspjehu kod publike. Navodim nastale mjuzikle: „Jalta, Jalta“ (1971), „Dlakav život“ (1976) „Ivan od leptira“ (1976), „Crveni otok“ (1984) i „Car Franjo u Zagrebu“ (1990). Osim Alfia Kabilja, valja spomenuti i još neke skladatelje mjuzikla, poput Stipice Kalogjera, Karla Metikoša, Ljube Kuntarića, Stjepana Mihaljineca, Đele Jusića, Arsena Dedića i Pere Gotovca. Svi su ovi skladatelji, kao i njihovi mjuzikli doprinijeli razvoju i usavršavanju mjuzikla u Hrvatskoj. Bez obzira

na njihov uspjeh, valja istaknuti da je mjuzikl „Jalta, Jalta“, skladatelja Alfia Kabilja i libretista Milana Grgića, najuspješniji mjuzikl naših autora (Mihaljinec, 1996).

U mjuziklu „Jalta, Jalta“skladatelj je umjereno primjenjujući harmonijske i melodijske karakteristike ruske i američke glazbe, značajno doprinio karakterizaciji likova (Mihaljinec, 1996). Naime, cijeli se mjuzikl odvija na Jalti, a vrijeme radnje je veljača 1945. godine u razdoblju održavanja glasovite konferencije na kojoj su Staljin, Churchill i Roosevelt dijelili svijet. S njima su došli i njihovi sobari koji su, također, dijelili svijet. Tijekom boravka u vili Aramovski sobari se stalno sukobljavaju što domarka Nina Filipova pokušava riješiti. Za to se vrijeme na karti, na Antarktiku „zelena livada“ sve više širi te generali o njoj žele saznati nešto više. Kada shvate da Nina Filipova ima saznanja o „zelenoj livadi“ privedu je, a kako bi ju sobari spasili, priznaju sve što znaju o njoj. Generali su na kraju presretni što na Zemlji postoji komadić zemlje koji ne pripada nikome te se sobari i Nina dogovaraju kako će jednoga dana otići na tu livadu.[17]

U desetljeću nakon prve izvedbe mjuzikla „Jalta, Jalta“, koje se može nazvati „zlatno doba“ hrvatskog mjuzikla, gotovo je svake sezone izašao barem jedan novi komad pod redateljskom palicom Vlade Štefančića. Tom periodu pripadaju mjuzikli od „Dunda Maroja“ iz 1972. sve do „Gričke vještice“ 1979. (Jagušić, 2014). Nakon razdoblja stalnog rasta, nažalost, uslijedilo je razdoblje u kojem se izmjenjuju napredak i stagnacija, što je dovelo do toga da kazalište „Komedija“ više nije primat vodećeg glazbenog kazališta u regiji. Velikom produkcijom mjuzikla „Jesus Christ Superstar“ (2000) započinje novi veliki napredak mjuzikla. On se izvodio u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog, nakon čega su se nastavile uspješnice: „Malidućan strave“ (2003), „Kosa“ (2003), „Chicago“ (2004), „Skidajte se do kraja“ (2005), „Aida“ (2005) i „Briljantin“ (2006), kao i novi domaći mjuzikl „Ruža na asfaltu“ (2007) (Jagušić, 2014).

[17] *Zagrebačko gradsko kazalište „Komedija“: Jalta, Jalta.* Pribavljeno 13.03.2020., sa http://www.komedija.hr/www/repertoar/jalta-jalta/

5. ŠKOLSKI MJUZIKL

Mjuzikl je jedna od glazbeno-scenskih vrsta koja se interpretira i dio je nastavnog sadržaja. Kako bi djeca što bolje naučila i razumjela što je mjuzikl, kako izgleda te od čega se sastoji, potrebno ih je upoznati sa svjetskim, ali i domaćim mjuziklima. Osim gledanja videozapisa i preslušavanja songova te detaljnog analiziranja onoga što su vidjeli i čuli, sudjelovanjem mogu doista puno naučiti. U tome im zasigurno može pomoći školski mjuzikl (Vidulin-Orbanić, 2013).

Školski mjuzikl kao glazbeno-scenska vrsta nešto je drugačiji od „klasičnog" mjuzikla, a u školi se može provesti kao izvrstan glazbeni projekt. Ono što ga razlikuje od „klasičnog" mjuzikla, jest što u procesu njegova nastajanja sudjeluju sama djeca. Odnosno, djeca su ta koja kroz različite izvannastavne aktivnosti, ali i redovnu nastavu, smišljaju tekst, glazbu, ples, izrađuju kostime i sve ostalo što je potrebno za jedan mjuzikl. Upravo radi toga, objedinjuje nekoliko predmeta, od hrvatskog jezika, preko glazbene kulture, tjelesne i zdravstvene kulture, tehničke kulture i informatike, do likovne kulture. Time su ujedno uključeni i profesori/učitelji tih predmeta kao mentori djece i kao oni koji će im sugestivno pomoći. Svi su navedeni predmeti potrebni za osmišljavanje i realizaciju jednog mjuzikla. Prvenstveno je potrebno napisati libreto/test (dijaloge između songova) što se može osmisliti tijekom nastave hrvatskoga jezika ili raznih izvannastavnih aktivnosti (npr. literarnih radionica) uz pomoć učitelja/profesora hrvatskog jezika. Potom, songovi se mogu smišljati i uglazbljivati na nastavi glazbene kulture ili glazbenim radionicama kao i na izvannastavnoj aktivnosti zbora, na kojoj se kasnije i uče pjevati. Kada se cijeli tekst i songovi završe potrebno je, na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture ili ritmike, osmisliti koreografiju na zadane pjesme. Kostimografija i scenografija može se izrađivati na nastavi likovne kulture ili u sklopu raznih likovnih radionica ili na nastavi izvannastavnih likovnih aktivnosti. Kada se to sve osmisli potrebno je odabrati učenike koji će vjerno i dosljedno sudjelovati, uvježbavati, a onda i postaviti sve na scenu. U mnogim školskim mjuziklima, radi boljeg scenskog prikaza, postoji potreba za rasvjetom i ostalom tehnikom koja se može ostvariti uz pomoć profesora tehničke kulture i informatike (Vidulin-Orbanić, 2013).

Kroz cijeli proces izrade, od ideje do realizacije, prisutni su profesori koji djecu, odnosno učenike, usmjeravaju i pomažu im u određenim nedoumicama. Primjerice, pronalaze prostor gdje će se cijela realizacija odvijati i pozornicu na kojoj će se kasnije mjuzikl izvoditi. U cijelom je procesu prisutan i ravnatelj/ravnateljica škole koji je menadžerski dio tima i dogovara sve potrebno s medijima: tiskom, radiom ili televizijom. Upravo je ta zainteresiranost, uključenost i sudjelovanje učenika u cijelom procesu zaslužna za razumijevanje i volju naučiti što je mjuzikl i od čega se sve sastoji (Vidulin-Orbanić, 2013).

Glazbena udruga Opus, koja je nastala u kolovozu 2013. godine, želi sve svoje sudionike potaknuti na nove ideje te ih motivirati za stvaranje u svim oblicima glazbenog stvaralaštva. Upravo radi toga, uz mnoge projekte, ova glazbena udruga pokrenula je „Festival dječjeg glazbenog stvaralaštva“ na kojem se okupljaju različiti školski ansambli iz cijele Hrvatske. Tamo pokazuju svoje talente u glazbenom stvaralaštvu, skladanju, pjevanju i sviranju te izvedbi mjuzikla (najkompleksnijeg glazbeno-scenskog djela), koje djeca razvijaju tijekom izvannastavnih glazbenih aktivnosti u svojim školama. Škole koje sudjeluju natječu se u tri kategorije, a to su: „Mjuzikl“, „Mladi autori“ i „Školska mjuza“, a na samom festivalu izvode se najbolji uradci uz izvrsne produkcijske uvijete koje omogućava udruga. Upravo ovaj festival omogućuje djeci, koja su uz pomoć svojih profesora, osmislila mjuzikl da ga prikažu široj publici, a za to budu i zasluženo nagrađena.[18]

[18] *Glazbena udruga „Opus“.* Pribavljeno 28.05.2020., sa http://www.glazbenaudrugaopus.hr/festival-djecjeg-glazbenog-stvaralastva/

Slika 1: Scena iz mjuzikla „Operacija plastika“ Osnovne škole Jože Šurana iz Višnjana iz 2019. godine. Pribavljeno 15.06.2020., sa https://www.flickr.com/photos/118019457@N06/albums/72157708677401224

6. MJUZIKL „NOVI DAN“ OD IDEJE DO REALIZACIJE

„NOVI DAN“ je mjuzikl za djecu kojem možemo pridodati pridjev poseban zbog imajućih karakteristika. Naime, ovaj mjuzikl nije ni školski, ni klasičan mjuzikl s kojim smo upoznati. Iako prema svojim sastavnicama više nalikuje klasičnom mjuziklu, postoji jedna bitna razlika. To je upravo činjenica da „NOVI DAN“ nije formiran u dva čina. Autorica je mjuzikla „NOVI DAN“ Natalija Banov, koja je ujedno i glazbena pedagoginja te profesorica glazbene kulture u Osnovnoj školi Vikotra Cara Emina u Lovranu. Prilikom smišljanja i pripremanja ovoga mjuzikla u suradnji s plesnom pedagoginjom Dolores Bugarin, odlučeno je da će se cijeli mjuzikl odvijati u jednom činu. Razlog je takve odluke svrha mjuzikla, odnosno njegova namjena upravo dječjem uzrastu. Kako djeca predškolske i osnovnoškolske dobi vrlo brzo mogu izgubiti pažnju, bilo je bolje ne prekidati radnju i mjuzikl prikazati u jednom činu.[19]

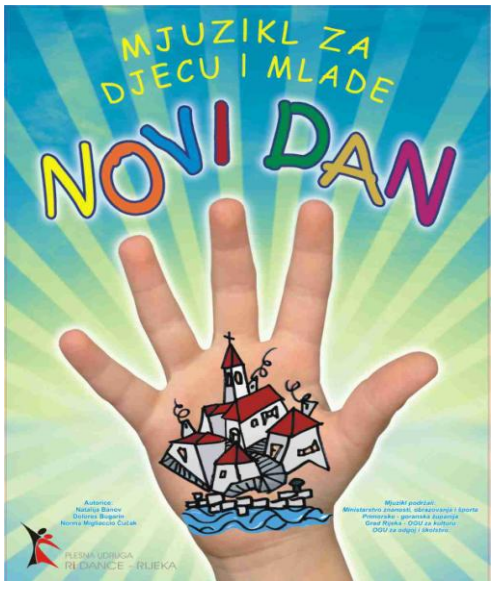
Ovaj zaista poseban mjuzikl prvi je riječki dječji mjuzikl čiji je libreto napisan na temelju originalnoga scenarija, a izvođački ansambl okupljen je audicijom.[20] Uz Nataliju Banov, autorice i redateljicu jesu: Dolores Bugarin te Norma Migliaccio Čučak. Natalija Banov je autorica songova dok je Dolores Bugarin zaslužna za koreografiju, a Norma Migliaccio Čučak za dramski tekst i dramaturgiju. Asistentica redateljicama, ujedno i koordinatorica je Iva Tomljenović (sada Iva Marčelja), a autori stihova songova uz Nataliju Banov i Normu Migliaccio Čučak jesu: Ivanka Glogović Klarić te Josip Tomin. Autor instrumentalnih dijelova i aranžmana songova jest glazbeni producent Aleksandar Valenčić, dok su za instrumentalne aranžmane songova zaslužni Robert Grubišić i Ivo Popeskić. Scenografiju je smišljao Theodor de Canziani, dok je za likovno rješenje tiskovina zaslužan Robert Krančić, a scenografiju je izrađivao Denis Verbanac. Za kostime je zaslužna Jadranka Šegota, a za oblikovanje svjetla Dalibor Fugošić. Feel d.o.o. pobrinuo se za zvuk, Dražen Šokčević za fotografiju, a Mediagraf za grafičku pripremu i tisak. Mjuzikl su podržali Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa,

[19] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[20] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Primorsko-goranska županija, Grad Rijeka – OGU za kulturu i OGU za odgoj i školstvo (Prilog 1).

Mjuzikl za djecu „NOVI DAN“ premijerno se izvodio u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku u Rijeci, 30. ožujka 2010. godine. U njemu su pjevala, plesala i glumila djeca osnovnoškolske i srednjoškolske dobi iz raznih škola Rijeke i okolice. Navodim ih sljedećim abecednim redom: Marija Anđela Biondić, Dominik Bebić, Lovro Bebić, Anamarija Brižan, Petra Bugarin, Dorotea Čučak, Dora Demark, Antonela Doko, Matea Dujmović, Nika Grgurić, Hela Juretić, Marina Katić, Sarah Kornjača, Antonio Krištofić, Nina Matulja, Ana Miculinić, Renea Pavičić, Lorena Perušić, Lara Pilepić, Anja Stanić, Ema Šajatović, Marko Šutanovac i Toni Vidović. Uz njih su sudjelovali i plesači Plesne udruge „Ri DANCE“. Također, navodim ih abecednim redom: Julianna Azevedo, Vivien Balint, Marija Banić, Nataly Barać, Peer Bilobrk, Martina Bugarin, Ivona Bukarica, Maja Bulatović, Aleta Cvitan, Iva Davorija, Nisa Hrvatin, Zara Hrvatin, Elena Jakupec, Marina Jardas, Kristina Juras, Sarah Kornjača, Laura Kraguljac, Petra Kukavica, Ariana Kurtović, Lucija Maljković, Mia Martinac, Olja Martinac, Tamara Mesarić, Karla Mikičić, Ivana Mrak, Suzana Novaković, Paulina Ostojić, Lara Pilepić, Iva Šantek, Carla Šegvić, Andrea Šikljan, Anamarija Šiša, Larisa Štefančić i Hela Žuljević (Prilog 1).

Slika 2: Naslovnica mjuzikla za djecu „NOVI DAN“. Izradio Robert Krančić.

6.1. O autorici mjuzikla

Autorica je mjuzikla „NOVI DAN“ Natalija Banov, rođena u Rijeci 1970. godine. U Rijeci je pohađala osnovnu i srednju školu. Završila je studij na Pedagoškom fakultetu i Visokoj učiteljskoj školi. Time je stekla zvanje diplomirane učiteljice razredne nastave s pojačanim predmetom glazbene kulture. Ističe se skladateljskim radom za djecu, a područja koja su u središtu njenog zanimanja su popularna glazba, zavičajna glazba, a posebice istarsko-primorska glazba prema kojoj ima osobit afinitet (Glogović Klarić, Banov, 2011).

Poznata je i po radu s dječjim zborovima. 1992. godine je osnovala i vodila dječji zbor „Mići boduli“ sve do 2000. godine. Ovaj zbor, kao i većina njezinih radova, bio je prepoznatljiv po njegovanju i isticanju istarsko-primorskog melosa i čakavske riječi. Nakon rada sa spomenutim zborom, N. Banov je od 2000. do 2006. godine vodila dječji zbor „Tratinčice“ iz Osnovne glazbene škole Aleksandra Jug-Matić u Rijeci te zbor „Male tratinčice“ za predškolski uzrast. Oba su ova zbora zahvaljujući vodstvu N. Banov postala respektabilan dio kulturnog života grada Rijeke (Glogović Klarić, Banov, 2011).

2006. godine je postala voditeljica malog i velikog školskog zbora „Vežički tići“ u Osnovnoj školi „Vežica“, gdje je bila i zaposlena kao učiteljica glazbene kulture sve do 2013. godine (Glogović Klarić, Banov, 2011). Tada, 2013. godine, je promijenila radno mjesto te započela s radom u Osnovnoj školi Viktora Cara Emina u Lovranu. Isto tako, vodi mali i veliki školski zbor pod nazivom „Lovranske črešnjice“. Kao učiteljica glazbene kulture u Osnovnoj školi Viktora Cara Emina u Lovranu je zaposlena i danas.[21]

Mnogi njezini radovi, odnosno skladbe, snimljene su i na nosačima zvuka svih navedenih zborova (Glogović Klarić, Banov, 2011). Također, s navedenim zborovima osvajala je mnoge nagrade: Srebrnu nagradu na međunarodnom natjecanju zborova „Croatia Cantat“ u 2018. godini, Srebrnu plaketu za 4. mjesto na 60. glazbenim svečanostima hrvatske mladeži u Varaždinu 2017. godine, zatim

[21] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

srebrnu nagradu za 3. mjesto na međunarodnom natjecanju dječjih zborova „Callis Aurea Cantat“ u Požegi 2016. godine te mnoge druge.[22]

N. Banov se nije ostvarivala samo kao izvrsna voditeljica dječjih zborova već i kao autorica dječje popularne glazbe s kojom se pojavljivala na brojnim dječjim festivalima diljem Hrvatske. Ni tamo nije ostala nezapažena te je osim brojnih nagrada sa zborovima osvajala i brojne nagrade sa solističkim izvođačima. Neki od festivala su: „Hrvatski dječji festival“, „Mikić“, „Mali Kninfest“, „Mali Split“, „Kukuriček“ i još mnogi drugi. Od nagrada koje je osvajala na festivalima valja posebno istaknuti 1. nagradu stručnog ocjenjivačkog suda na „Hrvatskom dječjem festivalu“ u Zagrebu, 2003. godine. Riječ je o izvedbi pjesme „Lovilo“ dječjeg zbora „Mići boduli“. [23]

Također, sudjelovala je i na festivalima izvan naše zemlje. Jedan je od njih Talijanski festival u Sanremu 2009. godine. Sa zborom „Vežički tići“ je sudjelovala u samom finalu međunarodnog festivala kreativnosti u školama GEF ili Global Education Festival gdje su izvodili pjesme „Novi dan“ i „Morem opčinjena“ (Glogović Klarić, Banov, 2011).

2009. godine, pjesma „Skrivalo“ omogućila joj je ulazak u polufinale međunarodnog natječaja ISC ili International Songwriters Competition u kategoriji dječje pjesme gdje je bilo 15 000 pjesama iz cijeloga svijeta (Glogović Klarić, Banov, 2011).

Kao autorica glazbe je također postigla mnogo, čak puno više od onoga i dosada spomenutog u radu. Primjerice, surađivala je i surađuje s mnogim dječjim vrtićima, školama i udrugama u gradu Rijeci. Skladbe N. Banov prepoznate su od strane stručnjaka te se nalaze u udžbenicima za glazbenu kulturu u 1., 2., i 3. razredu osnovne škole (Glogović Klarić, Banov, 2011). Osim navedenoga, osvajala je i nagrade kao mentorica dječjeg glazbenog stvaralaštva s učenicima na Dječjem festivalu „Kvarnerić“, na kojem sudjeluje od prve godine njegova postojanja (2002.). Na natječaju „Europa u školi“ je na županijskoj i državnoj razini osvajala nagrade

[22] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[23] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

2007., 2008., 2010., 2011., 2014., 2015., 2016., 2017. i 2019. godine. Postala je i mentorica (od 2012. godine do danas) u skladateljskoj i zborskoj kreativnoj radionici na manifestaciji „Proljeće u Ronjgima“ od 2012. godine.[24]

Natalija Banov je 2003. godine, uz pjesnikinju Ljubicu Kolarić-Dumić i ilustratora Voju Radoičića, bila suautorica glazbene slikovnice s CD-om „Od proljeća do proljeća“. Osim toga, njezine su skladbe 2003. godine objavljene i u knjizi uglazbljenih pjesama „Dobro more dide“ pjesnika Josipa Tomina. Unatoč svemu, najviše surađuje s književnicom Ivankom Glogović Klarić. Sa spomenutom književnicom ima najveći broj snimljenih skladbi, a s kojom je 2004. godine objavila čakavsku pjesmaricu s CD-om „Pul mora“. Uz književnicu I. G. Klarić, autoricu teksta te režiju Norme Čučak bila je autorica glazbe glazbeno-scenskog djela „Ča more more“. Upravo je tim glazbeno-scenskim djelom predstavljala Hrvatsku na Međunarodnom festivalu amaterskog dječjeg kazališta „Marinando“ u Ostuniju u Italiji 2007. godine (Glogović Klarić, Banov, 2011). Iste godine, N. Banov kandidirala se za godišnju nagradu Grada Rijeke, a samo godinu prije sa zborom „Tratinčice“ osvojila je zlatnu plaketu na 49. susretu Hrvatske glazbene mladeži, na državnom natjecanju zborova u Varaždinu.[25]

2010. godinu možemo izdvojiti kao posebnu i važnu, to je godina kada je N. Banov u suradnji s koreografkinjom Dolores Bugarin i dramskom pedagoginjom Normom Migliaccio Čučak predstavila mjuzikl „NOVI DAN“ (Glogović Klarić, Banov, 2011). Nakon 2010. godine, kao što je već i navedeno u radu, N. Banov osvajala je mnoge nagrade na brojnim festivalima sa zborovima i samostalnim izvođačima. Osvojila je i nagrade koje su svojevrsna potvrda njezina posvećenog i odanog radu u odgojno-obrazovnom sustavu, posebno u glazbenom području. Navodim nagrade sljedećim redoslijedom:

- 2011. godine osvojila je godišnju državnu nagradu MZOS-a „IVAN FILIPOVIĆ“ za promicanje pedagoške teorije i prakse;

[24] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[25] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

- 2014. godine postala je članica Upravnog odbora Plesne udruge „Ri DANCE“ (čija je redovna članica, u funkciji glazbene voditeljice i autorice glazbe, još od 2008. godine);
- 2016. godine osvojila je godišnju „Nagradu najuspješnijim odgojno-obrazovnim djelatnicima Primorsko-goranske županije“;
- 2019. godine je od „Hrvatskog dječjeg festivala“ i Hrvatskog društva skladatelja osvojila „Priznanje za izuzetan doprinos dječjoj glazbi“.

U sklopu je Plesne udruge „Ri DANCE“ kao autorica glazbe i glazbena voditeljica kontinuirano sudjelovala i pripremala članove Plesne udruge, odnosno djecu osnovnoškolske dobi, za razne plesno-glazbene produkcije, plesne predstave te nastupe na dječjim festivalima.[26]

6.2. Nastajanje

Ideja je za mjuzikl „NOVI DAN“ začeta na jednoj plesnoj produkciji Plesne udruge „Ri DANCE“ u mjesecu lipnju. „Ri DANCE“ osnovala je Dolores Bugarin (koja je ujedno i predsjednica udruge) kao plesnu selekciju 1997. godine. 2004. je godine formirana u Plesnu udrugu s nepromijenjenim nazivom. Od godine njenog formiranja u Plesnu udrugu uspješno surađuje s Domom mladih u Rijeci.[27] Plesna udruga okuplja djecu i mlade, od predškolske pa sve do studentske dobi, prvenstveno zaljubljenike u ples, a njezin cilj je: „razvoj plesa i plesne kulture te poticanje mašte i kreativnog stvaralaštva djece i mladih“.[28]

Članovi Plesne udruge svoj rad pokazuju ne samo u obliku zasebnih koreografija na raznim manifestacijama u gradu Rijeci i Primorsko-goranskoj županiji, humanitarnim priredbama i gostovanjima, već i u obliku samostalnih plesnih projekata. Do sada su realizirali čak 16 plesnih produkcija, 4 plesne

[26] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

[27] *Plesna udruga „Ri DANCE“ Rijeka.* Pribavljeno 22.05.2020., sa http://www.ridance.hr/default.asp

[28] *Plesna udruga „Ri DANCE“ Rijeka.* Pribavljeno 22.05.2020., sa http://www.ridance.hr/default.asp

predstave te 5 cjelovečernjih plesnih performansa. Također, bili su uključeni u mjuzikl „Legenda Ružice grada“. Osim svega prethodno navedenog, već godinama svečano otvaraju Školu stvaralaštva u Novigradu pod nazivom „Novigradsko proljeće“. Također, sudjeluju u projektu „Ljeto na Gradini“ gdje su nezaobilazan dio njegova otvaranja, a isto tako već 5 godina zaredom samostalno ispunjavaju program manifestacije „Gradina Dance Art“ (Prilog 3). „Redoviti su i sudionici „Susreta plesnih ansambala“ u organizaciji Hrvatskog sabora kulture. Kao nagrađena su skupina na državnoj razini (2010., 2011., 2012., 2015. i 2016.) imali čast prezentirati svoj rad u Koncertnoj dvorani V. Lisinskog u Zagrebu (2011.), u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu (2012.) te na plesnom festivalu u Češkoj (2016.).“[29] 2015. i 2016. godine dobili su veliko priznanje za svoj rad i „Nagradu za kulturno stvaralaštvo Primorsko-goranske županije“. Valja naglasiti i da su sudjelovali u dokumentarnoj emisiji pod nazivom „Oni to rade iz ljubavi“ (režija Anđelko Hundić) te na dječjim festivalima „Hrvatskom dječjem festivalu“ i „Kvarneriću“.[30]

U Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku u Rijeci, na jednoj od 16 plesnih produkcija, razvila se ideja za mjuzikl „NOVI DAN“. Autorica je Natalija Banov po završetku produkcije kontaktirala Dolores Bugarin kako bi joj čestitala na izuzetnom uspjehu. Tada je iskoristila i priliku iznijeti joj svoju ideju o stvaranju mjuzikla te njegovoj mogućoj realizaciji. D. Bugarin se ideja jako svidjela, jer je duže vrijeme i razmišljala o mogućem pokretanju upravo takvoga projekta.[31]

Nedugo nakon prve ideje i dogovora o suradnji započele su s promišljanjima o temi mjuzikla te dobi publike kojoj će biti namijenjen. Jednoglasno i spontano dogovorile su da će mjuzikl biti namijenjen najmlađoj publici, odnosno djeci osnovnoškolske dobi. Očekivano s obzirom da su obje pedagoginje, N. Banov u području glazbe, a D. Bugarin u području plesa. Potom su uslijedili razgovori o temi,

[29] *Plesna udruga „Ri DANCE“ Rijeka.* Pribavljeno 22.05.2020., sa http://www.ridance.hr/default.asp
[30] *Plesna udruga „Ri DANCE“ Rijeka.* Pribavljeno 22.05.2020., sa http://www.ridance.hr/default.asp
[31] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

koji su bili doista spontani, potaknuti njihovim djetinjstvima, ali i djetinjstvima djece s kojom su dotada radile.[32]

Valja spomenuti kako su obje rođene i žive u primorskom kraju. U njemu su kroz djetinjstvo proživjele mnoge lijepe, sretne i dragocjene trenutke, a koje pamte još i danas kao prekrasne uspomene. Također, obje su dugi niz godina bile zaposlene u primorskom kraju okružene morem i djecom koja uz njega odrastaju. Upravo zbog tih razloga i stvaralačkog opusa Natalije Banov (koji se temelji na motivima mora, primorskog kraja i ostalim motivima vezanim uz navedeno) odabrale su temu mora i djece koja uz njega odrastaju. Tema se nadograđuje na prijateljstvo, zajedništvo, ljubav prema moru, zavičaju, rodnom kraju i prijateljima.[33]

Nakon donesene odluke o temi proširivale su je dodavajući joj ostale pojedine segmente. U samim počecima razvitka ideje o mjuziklu, promišljale su o samom njegovom izgledu te o slikama od kojih će se sastojati. Prilikom smišljanja slika uvrstile su one iz svoga djetinjstva koje su i same proživljavale, ali i slike iz djetinjstva djece s kojom su radile. Smišljajući slike paralelno su ih potkrepljivale songovima koji će biti njegovi sastavni dijelovi. Njihov odabir nije im bio težak s obzirom da je D. Bugarin bila jako dobro upoznata s tadašnjim stvaralačkim opusom N. Banov. Dakle, među prvim odlukama i koracima, odabrale su pjesme koje će se izvoditi i koje su uspješno uklopljene u prvu ideju priče. Potom, dodatno su je i detaljnije gradile na temelju songova. Upravo je to jedna od specifičnosti ovoga mjuzikla, odnosno radi toga možemo zaključiti da je nastao slično kao i mjuzikl „Mamma mia“. Naravno, odabirom songova i detaljnom razradom sadržaja uvidjele su da im nedostaje songova koje su zatim, naknadno skladale isključivo za mjuzikl. Osim toga, nekima od odabranih, postojećih songova, zbog sadržaja priče je bilo potrebno promijeniti poneki dio teksta, kako bi se bolje uklapali i vjernije pratili cijelu priču. U tome im je pomogla pjesnikinja Ivanka Glogović Klarić, koja je napisala većinu odabranih pjesama.[34]

[32] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[33] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[34] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Prilikom prvih dogovora i odabira songova autorice su dogovorile još neke pojedinosti. Jedna od njih je i već navedena specifičnost mjuzikla, riječ je o jednočinki. Klasični mjuzikli sastoje se od dva čina, no s obzirom da je ovaj mjuzikl namijenjen djeci kojoj je lako odvratiti pažnju, a teško ju ponovno pridobiti, odlučeno je da će se radnja odvijati u jednom činu te da će se mjuzikl sastojati od slika (odnosno da će ga slagati pomoću slika). Time nisu u potpunosti odstupile od forme klasičnog mjuzikla. Naime, kao što je i spomenuto, svaki je klasični mjuzikl sačinjen od dva čina, čija se radnja formira uzastopnim slaganjem slika te sadrži osnovne sastavnice, a to su: ples, songovi i libreto. Navedeno možemo preoblikovati detaljnije i ovako: svaki klasični mjuzikl, osim dva čina, sadržava plesne, pjevačke i glumačke dijelove. Dakle, osim isključivo plesnih i glumačkih prisutni su i pjevački dijelovi koji se sastoje od solističkih, zborskih te komornih dijelova, a koji mogu biti duet, tercet, kvartet, kvintet... Osim toga, mora sadržavati i isključivo instrumentalne dijelove. Na sve su to autorice N. Banov i D. Bugarin pazile prilikom izrade i osmišljavanja mjuzikl, stoga „NOVI DAN“ sadržava isključivo plesne i glumačke dijelove, kao i solističke, zborske i komorne dijelove od kojih sadržava duete i kvintet, a prijelazi slika potkrijepljeni su instrumentalnim dijelovima.[35]

Osim profesionalnog razmatranja o sastavnicama mjuzikla, posebno pjevačkih dijelova, svoju su pozornost usmjerile i na sadržaj. Točnije, pomno su razmišljale i razmatrale da priča sadržava kompozicijske dijelove: uvod, zaplet, vrhunac i rasplet te kako da sadržaj priče oblikuju upravo prema njima. Dakle, najprije je bilo potrebno osmisliti određeni problem koji se postupno otkriva kroz priču, a kojemu prethodi određeni zaplet. S time su u poveznici tema koju su ranije osmislile i songovi koje su već odabrale. Tijekom razmišljanja o mogućem problemu imale su raznih ideja, no niti jedna nije bila u potpunosti zadovoljavajuća. Naposljetku, odlučeno je da djeca pomognu ozlijeđenoj životinji, gdje se željelo istaknuti važnost zajedništva i kako se njime sve može postići. Problem koji je tada pojavio bila je upravo životinja. Nakon dugoga razmatranja i razmišljanja o tome koja je životinja povezana s morem i primorskim krajem, a da je djeci bliska i lako dostupna, autorice se odlučuju za galeba. Njegovo prikazivanje i povezanost djece s

[35] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

njim mogle su lako prikazati kroz cijelu priču, iz slike u sliku, a D. Bugarin je osmislila zaplet te kako će do njega doći. Naime, odmah je zamislila da pomoću plesne točke prikažu neveru u kojoj će galeb doživjeti nesreću nakon koje će ga djeca pronaći i pomoći mu.[36]

Nakon što su se autorice dogovorile o svim detaljima, od teme i songova do svega ostalog što žele da se u mjuziklu prikaže i na koji način te što da sadržava, započele su s realizacijom, odnosno s pisanjem teksta, tj. libreta. S obzirom da je njihovo područje rada glazba, odnosno D. Bugarin ples, nisu se same upustile u stvaranju teksta i dramatizaciju. Dramska pedagoginja Normu Migliaccio Čučak pomogla im je oko pisanja teksta/libreta prema već osmišljenim idejama i songovima koje su odabrale. Naime, N. Banov i N. M. Čučak poznavale su se otprije kada su zajedno radile na sličnom projektu, pod nazivom „Čakavske štorijice ke se kantaju, tancaju i igraju“ u izvedbi dječjeg zbora „Mići boduli“, za koji je N. M. Čučak, također, pisala tekst, odnosno dramski prikaz, prema pjesmama N. Banov. Samim time, N. Banov je bila upoznata s njezinim radom, a u dramskim je krugovima poznavala samo N. M. Čučak. Njihova je suradnja na projektu mjuzikla bila vrlo prirodna, normalna i očekivana.[37]

Nakon prvih dogovora o najvažnijim stvarima i koracima te nakon započete suradnje s N. M. Čučak preostalo je još samo započeti s realizacijom, odnosno s pisanjem teksta/libreta. Tijekom razgovora s autoricom N. Banov otkrila sam zanimljivu informaciju, kako su većinu teksta napisale upravo u njezinoj kuhinji za kuhinjskim stolom. Tamo su pisale danima i večerima, prije nego li su okupile cijeli tim glumaca i plesača. Pisanje je trajalo godinu dana, čak i više s doradama i preradama teksta. Tijekom pisanja su neke zamisli mijenjale, a neke su dijelove teksta ostavljale mogućnostima izmjene (tijekom proba), upravo radi izvođača i njihovih sposobnosti, talenata i onih jačih strana. Stoga, na tekstu su radile i kasnije, neke su dijelove teksta brisale, mijenjale ili dodatno nadopunjavale.[38]

[36] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[37] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[38] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Kao i svim autorima velikih projekata i autoricama mjuzikla „NOVI DAN“ bila je potrebna financijska potpora i pomoć kako bi mogle osigurati svu potrebnu opremu i rekvizite za izvođenje mjuzikla (od bubica i mikrofona, preko kostima i rekvizita pa sve do rasvjete, ali i prostora gdje će se održavati probe te prostora gdje će se na samom kraju mjuzikl izvoditi). Budući da su godinu dana prije samih proba napisale cijeli projekt, odlučile su se javiti na „Natječaj za dodjelu besplatnih sredstava projektima udruga u području izvaninstitucionalnoga odgoja i obrazovanja djece i mladih“ u kategoriju P2d pod nazivom „Poticanje kreativnosti i stvaralaštva u djece i mladih“ na Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Projekt je odobren, odnosno projekt je prošao za financiranje čijim su novcima, uz novac od kupnje ulaznica (Prilog 2), osigurane sve potrepštine prethodno navedene u radu, u zagradi. Samu prijavu projekta na Ministarstvo znanosti i obrazovanja napravile su putem, već ranije spomenute, Plesne udruge „Ri DANCE“ te su se nakon odobrenja projekta odlučile javiti Gradu Rijeci kako bi zatražile prostore Doma mladih u svrhu održavanja probi. Taj je potez bio vrlo logičan, s obzirom da je sama udruga „Ri DANCE“ u istim prostorima održavala svoje sate plesa te su bili pogodni i za uvježbavanje jednog takvog projekta. Gradsko vijeće odobrilo je korištenje prostora u svrhu projekta što im je bilo od velike važnosti radi obraćanja tadašnjem upravitelju Doma mladih, a koji se, također, složio i odobrio korištenje navedenog prostora. Tadašnja je pročelnica Branka Renko-Silov, osim pomoći oko prostora, bila vrlo susretljiva i spremna pomoći autoricama oko promoviranja projekta školama. Stoga je obavijestila ravnatelje/ljice obrazovnih ustanova o projektu kako bi autorice mogle posjetiti škole i same prezentirati projekt, odnosno mjuzikl, a time ih zainteresirati i pozvati da kupe karte i dođu ga pogledati u Hrvatski kulturni dom na Sušaku u Rijeci.[39]

Osim svega što su osmislile i napisale, prije same prijave projekta, morale su dati ime mjuziklu. Naziv „NOVI DAN“, kako navodi autorica N. Banov, dobio je prema istoimenom songu, ali i radi poruke koju su željele prenijeti. Pričom o djeci koja odrastaju uz more i dijele ljubav za rodni kraj i svoj zavičaj te zajednički pomažu galebu prenosi se moć zajedništva i što se njime može postići, ljubav

[39] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

prijateljstva, ljubav prema rodnom kraju te vjera u bolje sutra. Takvom misli i porukom, autorice su zaključile cijeli mjuzikl istoimenim songom „NOVI DAN“, a same riječi iz naslova utkale su kroz cijelu predstavu.[40]

6.3. Audicija

Mjuziklu za djecu „NOVI DAN“ u Rijeci su prethodile izvedbe još nekih dječjih mjuzikla, no svi su oni bili temeljeni na već postojećim pričama te su izvođači bili već ranije osnovani zborski ansambli. Ovaj mjuzikl, kao što sam ranije u radu spomenula, bio je prvi riječki dječji mjuzikl čiji je libreto/tekst napisan na originalnom scenariju i koji je audicijom prikupljao djecu/izvođače koji će ga izvoditi. Autorice, N. Banov i D. Bugarin, su u jeseni 2008. godine na stranice Doma mladih elektroničkim putem, ali i u tiskanom izdanju Novoga lista objavile informaciju/vijest o mogućnosti prijave na audiciju, koja se održavala deset do petnaest dana nakon postavljanja obavijesti. Osim toga, obavijest o prijavi postavile su i u obliku plakata u prostore Doma mladih. Tijekom navedenog su perioda od dva tjedna autorice odgovarale na pozive, kojima su se roditelji i djeca htjeli više informirati o pročitanoj obavijesti, odnosno o audiciji. Sama je prijava bila vrlo jednostavna jer nije zahtijevala ispunjavanje formulara ili prijavnica, već je bilo potrebno doći u navedeno vrijeme na zadano mjesto. Osim one djece koja su se sama prijavila, pozivom na broj jedne od autorica, N. Banov, D. Bugarin i N. M. Čučak, pozvana su i neka djeca za koja su smatrale, da prvenstveno znaju pjevati, ali i da su talentirana u području plesa i glume. Jedna od djevojčica koju je na audiciju pozvala autorica N. Banov bila sam i ja. Naime, tijekom osnovne škole nastupala sam na dječjem festivalu „Kvarnerić“ na kojem smo se upoznale, a tijekom kojeg je mogla čuti i vidjeti moje sposobnosti koje su bile potrebne za sudjelovanje u jednom ovakvom projektu.[41]

Zbog zahtjevnosti mjuzikla, kao glazbeno-scenskog djela, i radi činjenice da je na audiciju pristupilo oko pedesetak djece, odlučeno je da će audicija trajati

[40] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[41] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

nekoliko subota, ovisno o potrebi. Svaka je audicija trajala nekoliko sati, najčešće od 9 sati ujutro do 13 sati poslijepodne. Prvi su dan audicije došla sva djeca. Ona koja su se sama javila te ona koju su pozvale autorice, N. Banov, D. Bugarin i N. M. Čučak. Nakon prve su audicije autorice napravile selekciju djece, ona koja nisu zadovoljila i ona koja jesu zadovoljile pjevačke kriterije. Tijekom svake sljedeće audicije detaljnije su promatrale svako dijete posebno. Ponekad su od djece zahtijevale da neki segment ponovi kako bi potvrdile ili opovrgnule svoje sumnje i odluke. Zborski je ansambl trebalo činiti samo dvadeset i pet djece, stoga je bilo potrebno napraviti selekciju i ponoviti nekoliko audicija. Isto tako, odabirala su se djeca različite dobi radi različitih uloga.[42]

Kako bi autoricama odabir bio što lakši, pripremile su formulare i obrasce. U formulare su zapisivale ime djeteta, godinu rođenja, ime škole koju pohađa, ili glazbenu ili plesnu školu te ide li na neku glumačku sekciju. Obrasci su sadržavali sastavnice povezane s pjevanjem, plesom i glumom te dramskim prikazom. Svaka od njih popunjavala je određeni obrazac, iz svoga područja rada. Isto tako, tijekom audicija, svaka je vodila onaj dio u kojemu je stručna. N. Banov je vodila dio povezan uz pjevanje koji je podrazumijevao upjevavanje, pjevanje svima dobro poznate pjesme „Kad si sretan“ te pjevanje pjesme „Bratec Martin“ u kanonu. Različitim načinima pjevanja, od individualnog do pjevanja u manjim skupinama, cilj je bio ispitati kako se snalazimo pjevajući samostalno i u nekoj manjoj ili većoj grupi, odnosno kako tijekom grupnog i višeglasnog pjevanja držimo svoje dionice. N. Banov bilježila je u svoj obrazac, za svako dijete pojedinačno, intonaciju, ritam, memoriju i snalaženje u višeglasju. Navedene su se vježbe/sastavnice ispitivale kroz dvije ili tri audicije, ovisno o selekcijama koje su vršile te o informacijama koje je htjela bolje ispitati. D. Bugarin je vodila dio povezan uz ples, koji je prvenstveno sadržavao zagrijavanje, utvrđivanje ritmičnosti izvedbom pojedinih pokreta i kretanja u prostoru te ponavljanje plesnih koraka koje je pokazivala. U svoj je obrazac bilježila ritmičnost svakoga djeteta, pokretljivost i sposobnost snalaženja u prostoru. Prateći spomenute elemente, znala je tko će biti u mogućnosti naučiti koreografije koje je osmislila. Na same se plesne sposobnosti nije toliko obraćala pozornost

[42] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

upravo zato jer je pjevanje bilo na prvome mjestu. N. M. Čučak vodila je i pratila glumačke sposobnosti. Dakle, ona je pripremila vježbe dramskih improvizacija. Zadatci su bili odglumiti lika s određenim karakterom, odglumiti različite emocije na način da nam se na izrazu lica vidi jedna emocija dok nam se u izgovoru i tekstu iščitava druga. Na kraju je N. M. Čučak pripremila dio scenarija mjuzikla, rasporedila grupe i svakom djetetu odredila lik koji mora odglumiti, a potom smo i izmjenjivali uloge. Time je promatrala snalaženje s tekstom, uživljavanje u ulogu i zapravo sve ono što je bitno za glumački i dramski izraz.[43]

Nakon svake su audicije autorice ostajale u prostoru Doma mladih, gdje se ona održavala, kako bi zajedno analizirale i iščitale što su zapisale za svako dijete. Kasnijim su audicijama dodatno istraživale sastavnice oko kojih su isprva bile neodlučne. Najvažnija je sastavnica bila pjevanje te su njoj posvetile najviše pozornosti. Kako su za mjuzikl, uz pjevanje, važni i ples i gluma, na nekim se audicijama zahtijevalo dodatno ponavljanje istih, jer nismo svi jednako talentirani u svim trima područjima. Birana su ona djeca za koju su garantirale i znale da će izdržati sve daljnje probe, predstave te općenito sve što je uslijedilo. Na autoricama je zaista bio vrlo težak zadatak jer su morale biti sigurne da će se odabrana djeca truditi i da neće tijekom proba odustajati. Stoga, od dvadeset i troje odabranih izvođača, samo dvoje je odabrano od onih koji su se samostalno prijavili, a ostali su bili pozvani od strane autorica.[44]

Nakon što je odlučeno tko će činiti ansambl mjuzikla, podijeljene su uloge svakom od izvođača. Uloge su dodjeljivane prema sposobnostima svakog pojedinog izvođača. Najviše se obraćala pozornost na pjevačke solo dijelove, odnosno na to koji izvođač ima solo dionice. Solo su dionice dobili oni, koji su se na početku najbolje pjevački snalazili u solo izvedbi, ali i tijekom zborskog pjevanja. Upravo zbog toga, jer su bubice uvijek bile uključene i nije se smjelo dogoditi da netko otpjeva krivi ton, a posebno ne oni koji su nosili bubice. Osim toga, kasnije, kako su probe prolazile, nekima su se ovisno o njihovim sposobnostima, dodavali ili

[43] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[44] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

oduzimali dijelovi teksta. Zato, nakon nekoga vremena, dodan je jedan glavni lik radi glumačkih i pjevačkih sposobnosti jedne djevojke.[45]

6.4. Probe

Probe su mjuzikla „NOVI DAN“, nakon odabira izvođača, krenule u siječnju 2009. godine. Održavale su se svake subote u prostoru Doma mladih, od 8 sati ujutro do 13 sati poslijepodne, a ponekad kada je bilo potrebno trajale su i duže. U ljetnom periodu, od završetka pa do početka škole, probe se nisu održavale. Zato su se pred kraj, malo prije premijere, ponekad izvodile u prostorima Hrvatskog kulturnog doma na Sušaku u Rijeci, gdje su se kasnije izvodile i predstave.[46]

Svaka proba, ona prva pa i ona zadnja, započinjala je upjevavanjem koje je bilo jako važno, kako bismo svi mogli točno i bez poteškoća otpjevati svoje pjevačke dionice u mjuziklu. Osim toga, na prvim se probama plesa uz upjevavanje radilo i razgibavanje kako bismo sve pokrete lakše izvodili. Na prvim su se probama uvježbavali songovi te dionice svakoga glasa. Bilo je važno da prvo svi dobro naučimo svaki song i sve svoje dionice unutar svoga glasa. Osim toga, na početnim probama N. Banov nas je razvrstavala u tri glasa zbora. Kada smo svi dobro naučili pjevati svoj dio i kada su se svi glasovi uspješno spojili, uz pjevanje, dodavao se i pokret. Naredne su probe, kao što sam prethodno i navela, uz upjevavanje započinjale i razgibavanjem radi plesa. Tijekom svih navedenih proba dolazilo je do raznih izmjena. Naime, autorice, iako su tijekom audicija obraćale pozornost na ritmičnost i gipkost djece te smatrale da ćemo moći izvesti koreografije, na samim su probama dolazile do spoznaje kako su neki pokreti ipak prezahtjevni za pojedine izvođače. Stoga, D. Bugarin bila je primorana iznova mijenjati pokrete. Najvažnije je bilo da svi koraci i koreografije budu dobro izvježbane i usklađene. Nije se

[45] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[46] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

inzistiralo na učenju zahtjevnijih koraka, već su mijenjani i prilagođavani mogućnostima i sposobnostima izvođača.[47]

Nakon dobro naučenih i uvježbanih songova i koreografija, došlo je vrijeme za glumu. Njezino se uvježbavanje izvodilo u nekoliko koraka i prema slikama. Prvo smo svi morali dobro naučiti i usavršiti svoj dio teksta pojedine slike, nakon čega se uz tekst dodavala gluma. Podrazumijevala je: pravilnu intonaciju i brzinu govora, uživljenost u lik, mimiku lica i gestikulaciju, hod po prostoru, držanje tijela, korištenje rekvizita i sve ostalo što ulazi u glumačku umjetnost. Taj je dio probe bio najteži. Naime, navedene su sastavnice glume zahtijevale najviše vremena, jer nisu svi bili jednako talentirani za glumu. Jednostavno, nisu se svi mogli jednako i kvalitetno uživjeti u svoju ulogu te samostalno osmisliti što bi njihov lik trebao raditi tijekom pojedinih slika, bez obzira na sličnost karaktera izvođača i likova. Upravo iz toga razloga i potrebne pomoći oko glumačkog dijela, autorice su nakon nekoga vremena pozvale Ivu Tomljenović (sada Iva Marčelja). I. Tomljenović (sada I. Marčelja) je, kao i N. M. Čučak, završila dramsku pedagogiju te je imala znanja u području glume i dramskog izražavanja. Naime, problem je izbio već kod prve samostalne glume koju nisu svi znali dobro odraditi, što i jest logično. Dakle, trebali smo stručnu pomoć koju nam je pružila I. Tomljenović. Davala nam je upute kako nešto odglumiti, izgovoriti, kako se ponašati, u kojem trenutku primjerice, dignuti ili spustiti ruku. Usmjeravala nas je i upozoravala na apsolutno sve sitnice koje su bile važne kako bi scenski i glumački mjuzikl izgledao što bolje. U pojedinim slikama, kada su na sceni primarno razgovarali/glumili samo pojedini glumci, ostali su morali imati svoj zadatak. Nisu mogli samo stajati ili ležati i promatrati ostale kako glume, već su morali izvršavati određenu radnju. Ujedno i oko takvih glumačkih segmenata prisutnost I. Tomljenović bila je od velike važnosti. Ni N. Banov, ni D. Bugarin gluma i dramaturški izraz nije bio posebno blizak te same nisu znale osmisliti što da petnaestero djece radi na sceni dok troje razgovara. Upravo je tada I. Tomljenović, u dogovoru s autoricama, smišljala i davala zadatke svakom izvođaču. Dakle, određivala je što će tko raditi i na koji način te kada će promijeniti pozu ili pokret. Isto tako, istovremeno je izvođače usmjeravala kako da se što više užive u svoje

[47] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

uloge i pokažu karakter svoga lika. Također, vrlo je važan bio i govor. Na njemu se, nažalost, radi nedostatka vremena, nije radilo koliko je bilo potrebno, ali I. Tomljenović je tijekom proba objašnjavala i naglašavala kada i zašto određeni dio teksta izgovaramo sporije ili brže, glasnije ili tiše. Osim navedenoga, izvođače je trebalo nekako opustiti u situacijama kada su bili nesigurni ili kada su imali problema s glumačkim dijelom. U takvim je situacijama I. Tomljenović, na samim počecima proba ili čak tijekom proba, kada je to bilo potrebno, radila razne vježbe opuštanja.[48]

Kako su probe prolazile bili smo sve bolji, pjevački, plesački, a i glumački. Po završetku, zasebno naučene i izvježbane slike, međusobno smo povezali u jednu cjelinu. Na tim, završnim, probama ponajviše smo vježbali prelaske iz slike u sliku, odnosno preslagivanje i namještanje kocaka. Naime, sami smo tijekom svakog prelaska, preslagivali kocke i dodavali potrebne dijelove scenografije na njih. Bilo je jako važno da svatko od nas točno zna koju kocku treba uzeti i gdje ju treba odnijeti. Usto, oni koji su donosili dodatne rekvizite i dijelove scenografije, koji su bili iza pozornice, morali su znati kuda da prođu kako bi se što lakše mimoišli s drugima i ono najvažnije kako da dobro postave rekvizit da tijekom daljnje predstave ne dođe do pomicanja. Ono što je, također, važno za napomenuti, jest da su se rekviziti prvi dali izraditi te smo već skoro na samom početku glumačkih proba vježbali upravo s njima. To je bilo vrlo značajno za svakog izvođača, pogotovo za nas djecu koja se dotada još nismo susretala s time. Takve probe, i rukovanje rekvizitima, dale su nam sigurnost da se tijekom predstava ne bi događale pogreške.[49] O scenografiji, spomenutim kockama i rekvizitima podrobnije ću objašnjavati u poglavlju „Scenografija“.

Također, tijekom navedenih proba u Domu mladih s autoricama smo probavali kostime. Naime, kako bi oni bili izrađeni po našim mjerama D. Bugarin i N. Banov su tijekom jedne probe uzele naše mjere. Kada su kostimi bili gotovi, autorice su tijekom našeg probavanja bilježile jesu li dobri, a ukoliko nisu tada bi

[48] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[49] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

bilježile gdje i koliko ih treba skratiti, produžiti, suziti, proširiti...[50] U poglavlju „Kostimografija“ detaljnije ću motriti kostime mjuzikla „NOVI DAN“.

Po završetku uvježbavanja mjuzikla u cijelosti, pojedine smo probe održavali i u HKD-u (Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku), odnosno u njihovim prostorima koje su nam ustupili na korištenje. Tako smo primjerice, imali probe i na pozornici, kojih nije bilo mnogo, kako bismo se naučili i na njezinu prostranost. Tijekom jedne probe na pozornici, kada još uvijek s nama nisu vježbali plesači i kada nije bio određenih dijelova scenografije, bio je prisutan i fotograf. Fotografirajući nas pronalazio je najbolji kut za izradu fotografija tijekom premijere, ali i tijekom probe koju smo održali u svrhu fotografiranja za programski letak. Upravo tada, dogovarale su se i određene pojedinosti oko rasvjete, dijelova scenografije, tona...[51]

Slika 3: Fotografija s jedne od proba mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku u Rijeci. Fotografirao Dražen Šokčević

Iako smo probe imali odvojeno od plesača, jer nam plesne točke nisu bile povezane, na nekoliko smo proba ipak zajedno izvodili cijeli mjuzikl. Prva je takva zajednička proba bila u Domu mladih tijekom tehničke probe bubica. S firmom Feel d.o.o., koja je ozvučavala predstavu, je dogovoreno da se u Domu mladih napravi proba bubica. Bilo je važno provjeriti funkcionalnost, s obzirom da su pet bubica

[50] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[51] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

autorice kupile novcem koji im je omogućilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja, a drugih pet su posudile od firme Feel d.o.o. Osim toga, bilo je važno da se izvođači nauče raditi i rukovati njima. Dakle, navedena je proba bila prva na kojoj smo mi/pjevači i plesači izveli cijeli mjuzikl, od početka do kraja zajedno. Nakon toga, sljedeća zajednička proba bila je s fotografom Draženom Šokčevićem koji nas je fotografirao za programski letak. Ova proba bila je vrlo značajna. Na njoj smo prvi put cijeli mjuzikl, u kostimima i s potpunom scenografijom, izvodili na pozornici. Tijekom te probe autorice su s majstorom rasvjete dogovarale kako će se svjetla postaviti te koji će biti efekti. Osim toga, tada su prvi puta uvidjele kako određeni dijelovi scenografije izgledaju na cugovima te su morale dogovoriti dokuda će se, kada i kako izvoditi njihove izmjene, odnosno podizanje i spuštanje. Također, morale su napraviti tehničke provjere zvuka te sve uskladiti. Dakle, autorice su u jednom danu morale dogovoriti sve one pojedinosti koje se inače dogovaraju u određenom vremenskom periodu. One su to stručno i vrhunski odradile. Usto, izvodio se cijeli mjuzikl jer, kako je i spomenuto u radu, fotografirao se za programski letak.[52]

Sljedeća je takva proba s plesačima, u kostimima, sa svom i cijelom scenografijom, rasvjetom, tonom na pozornici, bila generalna proba. Ona se izvodila dan prije premijere i toga smo dana od ranijih jutarnjih sati pa do 19:00 sati navečer bili u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku, gdje smo postupno imali organizirane sve tehničke probe svjetla, tona, izmjene scenografije te izvedbu cijelog mjuzikla. Nakon toga, drugi smo dan ujutro imali pretpremijeru za škole, a istoga dana navečer u 19:00 sati premijeru.[53]

6.5. Predstave

Nakon završetka proba i uloženog truda došao je taj trenutak. Trenutak da publici predstavimo ono na čemu smo dugo i požrtvovno radili. Prva predstava bila je pretpremijera, za škole, koju smo izvodili 30. ožujka 2010. godine u 11:00 sati prijepodne. Premijera je uslijedila istoga dana u 19:00 sati. Na samoj su premijeri uz

[52] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[53] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

gledatelje bili prisutni i snimatelji te fotograf koji su se pobrinuli za fotografije, odnosno snimatelji za snimke od kojih je kasnije montiran službeni DVD mjuzikla. Potom smo imali još desetak predstava u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku, od kojih su se neke izvodile isti dan te smo znali imati i dvije do tri predstave dnevno. Datumi, odnosno dani tijekom kojih smo izvodili predstave, u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku u Rijecu, bili su: 31. ožujka 2010., 15. travnja 2010., 25. svibnja 2010., 7. listopada 2010., 7. prosinca 2010., 15. ožujka 2011. i 16. ožujka 2011. Kako se može i vidjeti, prema datumima, predstave su se izvodile i tijekom 2011. godine, a ukupno nas je, u tih desetak predstava došlo pogledati oko 5000 gledatelja, od kojih su većinom bila djeca osnovnih škola iz cijele Primorsko-goranske županije (Prilog 4). Također, tijekom jedne od tih desetak predstava došli su i profesionalni snimatelji s kranom (kamerom na rampi) koji su pomoću nekoliko kamera snimili mjuzikl od čijih se snimki kasnije montirao drugi DVD te čije su snimke autorice postavile na YouTube.[54]

Sama organizacija i priprema predstava nije bila nimalo jednostavna. Naime, autorice su same morale organizirati prijevoz rekvizita i dijelova scenografije, od najmanjeg do najvećeg, te su isto tako uz pomoć samo nekoliko ljudi prenosile sve navedeno po stepenicama do pozornice. Isto tako, nakon predstava, ponovno u kombije i automobile. Ono što im je ponekad i zaista olakšalo je što su im scenski radnici HKD-a, ponekad dozvolili da najveće dijelove scenografije ostave u spremištu iza pozornice ili da ih donesu dan prije predstave. Kada to nije bilo moguće donosile su ih u 7:00 sati ujutro na dan predstave, kako bi sve mogli pripremiti na vrijeme za predstave koje su većinom bile u jutarnjim satima.[55]

Nakon dolaska izvođača u HKD provodile su se zadnje pripreme prije predstava. U te su pripreme ulazile tehničke probe, oblačenje kostima i šminkanje, nakon čega smo se upjevavali u garderobama. Kada je sve bilo na svome mjestu i kada su gledatelji već počeli dolaziti bili smo spremni na pozornici iza zatvorenih zastora. U tim smo trenucima proživljavali sreću, uzbuđenje, nervozu i mnoge druge osjećaje te smo potajice promatrali tko sve dolazi, pazeći da nas ne vide. Kada bi

[54] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[55] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

predstava počela nervoza bi nestala i svi bismo maksimalno uživali u onome što radimo. Tijekom onih dijelova u kojima ne glumimo već smo iza zastora, oponašali smo one koji glume, pomagali jedni drugima, zabavljali se i ostali strogo profesionalni.[56]

Autorice su se, naravno i za vrijeme predstava, morale brinuti da sve ide prema planiranom. Naime, D. Bugarin je tijekom predstava sjedila iza pozornice za inspicijentskim mikrofonom, otkuda je mogla komunicirati s majstorima svjetla i ostalih tehničarima, ukoliko je bilo potrebno. N. M. Čučak bila je iza na pozornici, motrila i pazila na izvođače. N. Banov jedina je, koja je svaku predstavu pratila iz perspektive publike, zajedno s tonskim majstorom za njegovim tehničkim pultom. Nalazila se na vrhu partera i pazila da ton, rasvjeta i izmjena scenografije budu usklađeni. N. Banov je iz svoje pozicije vidjela sve što se događa na pozornici te ukoliko bi primijetila da nešto ne ide prema planu, obavještavala bi D. Bugarin koja je onda iza pozornice rješavala nastali problem. Primjerice, smetnje oko bubica, neusklađenu izmjenu scenografije i slično. Dakle, svi problemi koji su nastajali tijekom predstava, morale su rješavati u danom momentu jer nije bilo inspicijenta. Kako su prije, tijekom i nakon predstava morale brinuti o mnogim stvarima oko kojih se inače brinu tehničari i razno osoblje, tražile su pomoć oko usmjeravanja publike u dvoranu. Za taj su posao bile zadužene volonterke, studentice Učiteljskog fakulteta u Rijeci. Dakle, volonterke su gledatelje prema njihovim ulaznicama usmjeravale na njihova mjesta te su prema potrebi čuvale izvođače/djecu tijekom pauza između predstava.[57]

Autorice su, također, pazile da izvođači koji su bila djeca imaju sve potrebno, od kostima do hrane. Iz tog razloga, dan prije svake predstave, ispisivale bi pismene upute kako bi bile sigurne da ćemo sve donijeti. Kako bismo na kraju proslavili naš trud, rad i zalaganje, nakon premijere su u foajeu HKD-a organizirale domjenak na kojem smo se zabavljali i počastili tortom.[58]

[56] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[57] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[58] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Slika 4: Fotografija s domjenka nakon premijere mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ u foajeu Hrvatskog kulturnog doma na Sušaku u Rijeci. Iz osobe zbirke članice mjuzikla Dore Demark.

6.6. Tekst

Tri su osnovne sastavnice mjuzikla: libreto, glazba i songovi. Libreto, odnosno tekst podrazumijeva i uključuje dijaloge koji se događaju između songova. Kao što sam već ranije spomenula u radu, autori teksta, odnosno libreta mogu pisati na dva načina. Jedan je adaptacija već postojećeg teksta, kao na primjer nekog dramskog ili književnog djela. Drugi je način samostalno osmišljavanje i pisanje teksta, a pritom si autori mogu pomoći nekim povijesnim događajima. Isto tako, kod samostalnog pisanja, potpuno novoga teksta/libreta, autori radnju mogu postaviti u budućnosti (Mihaljinec, 1996).

Autorice mjuzikla za djecu „NOVI DAN“, N. Banov i D. Bugarin, odlučile su napisati mjuzikl o moru i odrastanju djece uz more, odnosno odlučile su samostalno napisati potpuno novi tekst. Kao što je već ranije navedeno, one su pedagoginje i stručnjakinje za glazbu, odnosno D. Bugarin za ples. Stoga, nisu se upuštale u pisanje libreta. Sukladno tome, odlučile su se na suradnju s dramskom pedagoginjom N. M.

Čučak koja im je pomogla u tom dijelu umjetničkog stvaranja. Na temelju njihovih ideja i zamisli, ali i songova koje su već ranije odabrale, napisala je libreto/tekst.[59]

Već na samom početku kada su N. Banov i D. Bugarin odlučile koja će biti tema mjuzikla te koji će se songovi izvoditi, razmišljale su o glavnim likovima. Tijekom slaganja slika postignut je dogovor da će u mjuziklu biti pet glavnih likova, između kojih će se odvijati dijalozi, dok će ostali izvođači sačinjavati zbor. Ova je odluka bila uvjetovana i opremom koju su posjedovale. Na samom početku, uz pomoć financijskih sredstava Ministarstva znanosti i obrazovanja, osigurale su pet bubica koje su bile namijenjene glavnim likovima, koji su ujedno trebao biti i solisti. Jedan od pet glavnih likova trebao je biti veseli, razigrani dječak, zafrkant, zatim jedna načitana djevojka koja rješava sve probleme, potom djevojka koja se voli šminkati, uređivati i istaknuti te zaljubljeni par jer, kako navodi autorica N. Banov, svugdje ima ljubavi. No, kada su započele s pisanjem libreta N. M. Čučak je smatrala da svatko treba dobiti svoju ulogu, odnosno da se svakom glumcu treba dodijeliti jedan određeni lik. S tom izmjenom prve ideje, autorice su od poduzeća Feel d.o.o, koji je bio zadužen za ozvučenje, odlučile posuditi dodatnih pet bubica. Tom su odlukom nadodale još pet glavnih likova/solista, dok su ostali likovi dobili samo mali dio u libretu. Neki su od sporednih likova bila djeca na plaži, nona i dvije unuke, gospođe na prozoru i drugi. Kako bi se i glavni i sporedni likovi/glumci jednako čuli tijekom predstave uz 10 bubica na pozornici su bili postavljeni i dodatni mikrofoni.[60]

S obzirom na povećanje broja likova, autorice su tijekom audicija, pratile i karaktere sudionika. Naime, kada su se nakon audicija dogovarale i izmjenjivale informacije o djeci te raspravljale o podjeli uloga, sposobnosti pjevanja kao najvažnijom stavkom, zatim snalaženja u plesnom pokretu i glumi, obraćale su pozornost i na to da se karakteri likovi što više slažu s karakterima izvođača koji će ih glumiti. Isto tako, neke su uloge podijelili ovisno o tome smatraju li da određeni sudionik može odglumiti karakter lika koji se u potpunosti razlikuje od njegovog.

[59] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[60] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Većinu su izvođača poznavale otprije, stoga im je ta činjenica bila od velike pomoći.[61]

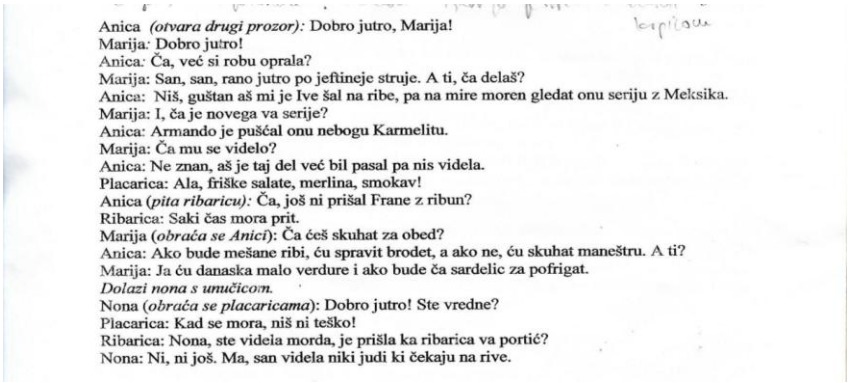
U samim počecima pisanja teksta/libreta autorice su, kao što sam već navela, imale osmišljene slike kojima su trebale pridodati tekst. Stoga su započele s pisanjem slike „Primorski kraj“, koja je po autoricama najbolje smišljena i napisana. Nakon te slike, autorice su osmislile i nadopunile ostale slike s čijim su tekstovima imale problema te su na njima, iz svakojakih razloga, radile i kasnije tijekom proba. Problemi do kojih su dolazile tijekom pisanja bili su razni, a u tome im svakako nije pomoglo dodavati nove likove. Pojedine su slike bile vrlo dobro napisane, no radi svih tehničkih nedostataka, kao što je manjak bubica i raspored ostalih mikrofona po pozornici, morale su dorađivati i mijenjati određene dijelove, kako bi se i oni koji nemaju bubice dobro čuli. Također su dolazile do problema kada su započele probe. Naime, kada su birale sudionike koji će biti dio projekta, najvažnije je bilo da znaju pjevati te da imaju ritma radi plesanja. Ono što su, također, tražile jest da mogu odglumiti, odnosno dramski se izraziti. Autorice su već na prvim probama uočile sposobnosti djece, a zbog čega su morale naknadno prerađivati tekst. Kod neke su djece uvidjele poteškoće u samoj glumi i uživljavanju te su kod njih morale smanjiti količinu teksta, ali i kretanja po pozornici. Kod neke djece uvidjele su poteškoće u brzini i jačini izgovora, a kojima su, također, smanjivale dijaloške dijelove. Prilikom upoznavanja izvođača uočile su jednu djevojku čiji im se karakter svidio te su prema njoj dodale novi lik, što je bio još jedan razlog zbog kojeg su mijenjale tekst tijekom samog procesa vježbanja i uvježbavanja. Upravo radi takvih usputnih poteškoća i raznih novih otkrića, autorice su i kasnije tijekom samih proba mijenjale tekst i radile na njemu te su ga naknadno donosile izvođačima na probe.[62]

Ono čemu su, također, pridavale pažnju tijekom pisanja jest prikazati „karakter“ primorskog kraja, u čemu im je pomogla čakavska beseda koju su na nekim mjestima koristile. Isto je tako libreto svake pojedine slike napisan tako da se svaka može izvoditi samostalno, a međusobnom povezanošću čine jednu prekrasnu priču. Upravo ta povezanost očituje se i u pojedinim motivima koji su protkani kroz

[61] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[62] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

svaku sliku te koji za priču i njezinu poruku imaju poseban značaj. Neki od njih su i same riječi „novi dan“, koje se kroz priču pojavljuju na različitim mjestima i kao različita značenja. Drugi motiv, koji povezuje sve slike i vrlo je važan dio fabule jest lik galeba. On se prožima kroz svaku sliku, od prve gdje se pojavljuje kada djeca zamišljeno gledaju u more sa školskih prozora, preko svih raznolikih slika na plaži. Njegovu stalnu prisutnost i tekst za koji se veže, autorice su smišljeno utkale kako bi svakim dijalogom u kojem se spominje, tijekom cijele predstave, prikazivale poruku koju su htjele prenijeti. Na samom kraju mjuzikla, prije zadnjeg songa „Novi dan“, kroz lik pametne i načitane djevojke u nekoliko rečenica istaknule su poruku priče, koja je kasnije upotpunjena riječima songa „Novi dan“. Rečenice kojima mjuzikl završava i prenosi poruku su sljedeće: „I ptice i ljudi sanjaju o slobodnom letu u nebeske visine. Snažni smo, jaki, kada pruže nam ruke prijatelji vjerni. Njihova ljubav, otvoreno srce, snaga volje, otvaraju sve naše snove.“[63] (Prilog 5)

Slike 5: Dio scenarija mjuzikla za djecu „NOVI DAN“. Iz privatne zbirke autorice mjuzikla Natalije Banov. (Prilog 5)

Anica *(otvara drugi prozor):* Dobro jutro, Marija!
Marija: Dobro jutro!
Anica: Ča, već si robu oprala?
Marija: San, san, rano jutro po jeftineje struje. A ti, ča delaš?
Anica: Niš, guštan aš mi je Ive šal na ribe, pa na mire moren gledat onu seriju z Meksika.
Marija: I, ča je novega va serije?
Anica: Armando je pušćal onu nebogu Karmelitu.
Marija: Ča mu se videlo?
Anica: Ne znan, aš je taj del već bil pasal pa nis videla.
Placarica: Ala, friške salate, merlina, smokav!
Anica (*pita ribaricu):* Ča, još ni prišal Frane z ribun?
Ribarica: Saki čas mora prit.
Marija (*obraća se Anici*): Ča ćeš skuhat za obed?
Anica: Ako bude mešane ribi, ću spravit brodet, a ako ne, ću skuhat maneštru. A ti?
Marija: Ja ću danaska malo verdure i ako bude ča sardelic za pofrigat.
Dolazi nona s unučicom.
Nona (*obraća se placaricama*): Dobro jutro! Ste vredne?
Placarica: Kad se mora, niš ni teško!
Ribarica: Nona, ste videla morda, je prišla ka ribarica va portić?
Nona: Ni, ni još. Ma, san videla niki judi ki čekaju na rive.

6.7. Glazba

Glazba je vrlo važan element kako mjuzikla, tako i drugih glazbeno-scenskih djela. Ona predstavlja svojevrsnu komunikaciju glumaca s gledaocima i slušaocima. U mjuziklima je pisana u formi samostalnih glazbenih brojeva koji mogu biti solistički ili zborski (Mihaljinec, 1996). Osim toga, mogu biti i komorni, a to su: dueti, terceti, kvartet, kvinteti. Ono što je jednako važno u mjuziklima jest

[63] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

instrumentalna glazba, koja može biti glazbena pratnja tijekom plesnih dijelova te prijelaza iz jedne slike u drugu ili kao atmosfera u određenim romantičnim, sjetnim, napetim ili nekim drugim situacijama.[64]

Autorice mjuzikla uspješno su u „NOVI DAN“ uvrstile sve navedene oblike glazbe, točnije songova, koje mjuzikl može, ali i treba sadržavati. U njemu se nalaze razni dueti i solističke pjesme, jedan kvintet, a zborskih je dijelova mnogo. Gotovo svaka pjesma sadržava i zborske dijelove. Osim toga, svaki duet, solistički i zborski dio lijepo je i vrlo uspješno ukomponiran u svaku sliku u kojoj se nalazi. Ovaj dječji mjuzikl obiluje glazbenim dijelovima te svaka slika sadržava minimalno dva songa, uz što je, također, uklopljena instrumentalna glazba. Razlog tolikoj uspješnosti glazbe jest upravo način na koji su je autorice odabirale. Naime, kao što sam već ranije napisala, autorice su prvo odabirale songove iz stvaralačkog opusa N. Banov, oko kojih su slagale slike i priču. Svaka pjesma odabrana je prvenstveno zbog kvalitete, a potom i radi melodije, koja je obogaćena motivima primorskoga kraja, u čemu pomaže istarska ljestvica koja se prožima kroz gotovo svaku pjesmu. Još jedan kriterij odabira pjesama bili su i tekstovi koji se vrlo dobro veže uz cijelu priču i temu koju su autorice odabrale. Ono što je, također, važno spomenuti jest da su oni ključni, najljepši songovi izvođeni na dječjim festivalima diljem Hrvatske te su osvajali nagrade, čime je dodatno potvrđena njihova kvaliteta. Upravo te prvobitno odabrane pjesme/sonogovi iz stvaralačkog opusa N. Banov jesu: „Morem opčinjena“ (izvođena na „Hrvatskom dječjem festivalu“ 2008. godine u izvedbi dječjeg zbora „Vežički tići“, tekst napisala Ivanka Glogović Klarić, koja je prema uputama autorica za potrebe mjuzikla promijenila tekst 3. kitice), „Jadranski kraj“(Prilog 6) (pjesma izvedena na Dječjem festivalu „Mali Kninfest“ 2008. godine u izvedbi Antonele Doko, tekst je napisala N. Banov koja ga je za potrebe mjuzikla, uz pomoć D. Bugarin, N. M. Čučak i I. G. Klarić, preradila u čakavicu), „Djeca s Jadrana“ (pjesma snimljena na audiokaseti dječjeg zbora „Mići boduli“ pod nazivom „Mantinjada moru“ 1996. godine, tekst je napisao pokojni pjesnik Josip Tomin, a preradu 3. kitice, za potrebe mjuzikla, dozvolio je njegov nasljednik), „Obale svijeta“ (izvedena na „Hrvatskom dječjem festivalu“ 2006. godine u izvedbi dječjeg zbora „Tratinčice“,

[64] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

tekst napisala Ivanka Glogović Klarić), „Skrivalo“ (pjesma izvedena na „Hrvatskom dječjem festivalu„ u izvedbi dječjeg zbora „Mići boduli“ te je poslana na ISC u Nashville u SAD gdje je ušla u polufinale, tekst je napisala I. G. Klarić, koja je za potrebe mjuzikla preradila 2 stiha), „Jugo“ (pjesma snimljena na CD-u uz čakavsku pjesmaricu „Pul mora“ 2004. godine u izvedbi dječjeg zbora „Mići boduli“, tekst napisala I. G. Klarić), „Moja pjesma“ (pjesma izvedena na dječjem festivalu „Kukuriček“ 2007. godine u izvedbi dječjeg zbora „Tratinčice“, tekst napisala Ivanka Glogović Klarić) i „Novi dan“ (pjesma izvedena na „Hrvatskom dječjem festivalu“ 2007. godine u izvedbi dječjeg zbora „Vežički tići“, tekst napisala I. G. Klarić). Iako su se svi navedeni songovi svojim tekstovima uklopili u temu priče, bile su potrebne dorade, kako je ranije i napisano. Svi tekstovi kod kojih je bilo potrebe, uspješno su izmjenjivani uz odobrenje i pomoć pjesnikinje, većine odabranih pjesama, I. G. Klarić.[65]

Osim navedenih songova, autorica N. Banov, u dogovoru s D. Bugarin, odlučila je napisati nove songove, za one dijelove mjuzikla za koje je smatrala da nedostaju. U stvaranju novih pjesama/songova pomogle su joj pjesnikinja I. G. Klarić i dramska pedagoginja N. M. Čučak, koje su uz N. Banov, napisale tekstove nekih pjesama. N. Banov potom je uz pomoć instrumentalnog aranžera Aleksandra Valenčića uglazbila napisane tekstove. Dodani songovi/pjesme su: uvodni song „Što ćemo raditi u novome danu“ (tekst napisale N. M. Čučak, N. Banov i D. Bugarin, aranžer A. Valenčić), song „Prijateljstvo“ (tekst napisala I. G. Klarić) i song „Čarolija mora“ (tekst napisala N. M. Čučak). U uvodnom songu „Što ćemo raditi u novome danu“, autorice najavljuju karaktere nekih od likova. Navedenim songom predstavljeni su: lik razigrane djevojčice Antonele, razigranog, veselog i vrckastog dječaka Antonia, zaljubljene i nježne Ane, buntovne Anje, pjesničke duše Anamarije te braće blizanca Lovro i Dominik koji su bili ribolovci. Song „Prijateljstvo“ je, također, naknadno skladan. Njime autorice ističu važnost prijateljstva među djecom te njihovu povezanost, a koju simbolično prikazuje školjka. Ona je motiv primorskoga kraja te ima simbolično značenje, a to je prijateljska povezanost i uspomena na sve njihove zajedničke trenutke, kojih se uvijek mogu sjetiti poslušavši

[65] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

šum valova koji se čuje u njoj. „Čarolija mora“ nadopisan je ljubavni duet, koji pjevaju Ana Miculinić i Toni Vidović na plaži tijekom prekrasnog zalaska sunca.[66]

Slika 6: Scena iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ tijekom songa „Što ćemo raditi u novome danu“. Fotografirao Dražen Šokčević

Instrumentalni dijelovi kojima je stvarana atmosfera i koji su bili instrumentalna pratnja plesnim točkama te su se nalazili u prijelazu slika, također, su skladani isključivo za mjuzikl i slike za koje su bili potrebni. Njih je u dogovoru s autoricama stvarao glazbenim producent A. Valenčić, čiji je zadatak bio u sve instrumentale utkati motive songova, poput motiva iz pjesme „Jadranski kraj“, ali i različite ugođaje, ovisno o tome kada će se tijekom mjuzikla reproducirati. Također je njegov zadatak bio napraviti snimke različitih šumova (šum valova, zvono crkve, otkucaji sata i sl.), a prema potrebi je produživao uvodne instrumentale songova. Autorice su, osim navedenoga, posebnu pozornost dale stvaranju instrumentala za plesne dijelove. Upravo iz tog razloga, D. Bugarin i A. Valenčić, duže su vrijeme radili na tim instrumentalima, posebice na onom za plesnu točku nevere, kako bi napravili ono što je D. Bugarin zamislila, a opet kako bi A. Valenčić sve to, što bolje zajedno ukomponirao. Na samom kraju, nakon zajedničkog istraživanja o tome što

[66] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

melodija plesne točke nevere mora sadržavati, napravili su jako uspješan instrumental te je autorica D. Bugarin bila u potpunosti zadovoljna rezultatom.[67]

U drugom instrumentalu za plesnu točku podmorja isprepleli su motive songa „Jadranski kraj“ i elemente u Jazzie stilu te su dodani različiti motivi kojima se zaista slikovito dočaravaju razne morske životinje, od razigranih ježinaca do kraljevskih riba orada, koje se mogu pronaći u toj plesnoj točki. Tako je primjerice, kada plešu ježinci, melodija razigrana kao u cirkusu, a kada dolaze kraljevske ribe orade može se čuti motiv koji povezujemo s kraljevskim dvorima. Melodija se, također, mijenjala i prilagođavala za rakove, hobotnicu i ostala morska bića, čime ih je dodatno isticala.[68]

6.8. Solisti

Solisti, odnosno u jednini solist je „samostalni izvođač, instrumentalist ili pjevač koji sam izvodi glazbeno djelo, ili istaknuti dio partiture, suprotstavljajući se većem izvođačkom sastavu (zboru, orkestru), koji ga prati ili nadopunjuje.“[69] U slučaju mjuzikla „NOVI DAN“ radi se o pjevačima koji su izvodili cjelovite pjesme samostalno ili dijelove nekih pjesama te ih je bilo svega deset.[70]

Kao što je već ranije navedeno, prva je ideja autorica bila da mjuzikl ima samo pet glavnih likova koji bi ujedno bili i solisti. No prilikom pisanja, broj likova se povećavao te je na kraju svakom izvođaču dodijeljen po jedan lik, koji je tijekom predstave imao svoj mali dio u libretu. Bez obzira na to, nije svaki lik, odnosno izvođač, ujedno bio i solist. Naime, solisti su bili oni izvođači čiji je lik imao važniju ulogu, a još jedan od razloga zašto ih je bilo deset je tehničke prirode. Solist je, dakle, osoba koja samostalno pjeva cijelu ili dio pjesme, a kako bi svi u publici mogli čuti, potrebno ga je dobro ozvučiti. U tome pomažu bubice, a to su mali bežični mikrofoni pričvršćeni za uho pjevača i približeni njihovim ustima (prikazane na slici

[67] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[68] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[69] *Proleksis enciklopedija: solist.* Pribavljeno 26.05.2020., sa https://proleksis.lzmk.hr/53887/
[70] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

7). Radi njihove specifične, delikatne upotrebe, funkcioniranja i izgleda potrebno je izdvojiti određena financijska sredstva. Iz toga su razloga autorice, uz financijsku pomoć Ministarstva znanosti i obrazovanja, uspjele osigurati svega pet bubica za pet likova koje su planirale. Kako se broj likova povećavao odlučile su povećati i broj solista te su uspjele osigurati sredstva, kojima su za svaku predstavu iznajmljivale dodatnih pet bubica od poduzeća Feel d.o.o., koji je ozvučavao cijeli mjuzikl. [71]

Slika 7: Scena iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ tijekom songa „Prijateljstvo“. Fotografirao Dražen Šokčević

Autorice su još tijekom same audicije posebnu pozornost pridavale pjevanju. Bilo im je važno da svi odabrani izvođači budu dobri pjevači, što znači da se znaju dobro snalaziti u svojim pjevačkim dionicama zbog zborskih, ali i solističkih dijelova. Upravo iz tog razloga, N. Banov je na audiciju pozvala onu djecu s čijim je pjevačkim vještinama, radi ranijih poznanstva, bila dobro upoznata. Kao što sam već ranije navela, autorice su se nakon audicija dogovarale i pregovarale o odabiru djece koje će sudjelovati u projektu. Kada su provodile odabir, trudile su se izvođačima dodijeliti lik koji im karakterno najviše odgovara, kako bi im glumački dijelovi bili što lakši za izvesti. Pritom, jako su pazile na one likove koji su imali najviše solističkih dijelova. Za njih je N. Banov odabrala one izvođače za koje je bila sigurna da će tijekom predstava, na kojima se naravno pjevalo uživo, otpjevati bez netočnih tonova i zamuckivanja. Razlog tome, osim solističkih dijelova, bilo je i zborsko

[71] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

pjevanje tijekom kojeg su, također, sve bubice bile uključene te je bila izuzetno važna točnost u pjevanju.[72]

Nadalje ću navesti sve soliste u mjuziklu „NOVI DAN“. Blizanci Lovro i Dominik Bebić glumili su ribare te su samim time bili zanimljive uloge, koje su kroz pjesme pričali priče o tome kako će loviti ribe. Ana Miculinić i Toni Vidović su glumili zaljubljeni par. Solističke su uloge dobili i Anja Stanić, Anamarija Bržan, Lorena Perušić, Antonio Krištofić, Antonela Doko i Nina Matulja. Anja Stanić glumila je buntovnu djevojku koja je radi očevog zaposlenja morala odseliti, a to je izražavala kroz pjesmu. Anamarija Bržan kao lik mlade djevojke koja voli pisati pjesme, putem solističke izvedbe otpjevala je pjesmu koju je tijekom cijelog mjuzikla pisala. Lorena Perušić glumila je načitanu, pametnu i mudru djevojku koja je sve znala i kroz pjesmu prenosila duboke poruke priče. Ostala tri izvođača, Antonio Krištofić, Antonela Doko i Nina Matulja glumili su razigranu djecu koja su bila zaista vedra i vesela te su se kroz pjesmu igrala i prenosila svu vedrinu svojih likova.[73]

Slika 8: Scena solističkog dijela izvođačice Anje Stanić u songu „Što ćemo raditi u novom danu“ iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“. Fotografirao Dražen Šokčević

[72] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[73] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

6.9. Zbor

Zbor i zborski dijelovi važan su i sastavni dio svakom mjuzikla. Ovisno o osobama koje ga sačinjavaju, mogu biti: muški, ženski, mješoviti ili dječji. U mjuziklu „NOVI DAN“ zbor su činila djeca, stoga ga možemo odrediti kao dječji. Zborsko pjevanje podrazumijeva višeglasje te je vrlo važno da osobe koje ga sačinjavaju znaju jako dobro držati svoju pjevačku dionicu. Upravo radi složenosti i zahtjevnosti takvog načina pjevanja, autorica mjuzikla N. Banov, je na samim audicijama pratila koliko se dobro svako dijete snalazi u višeglasnom pjevanju. Osim toga, ono na što je obraćala pozornost i tijekom audicije, a ponajviše na prvim probama bio je raspon glasa svakog izvođača, kako bi ih mogla rasporediti u tri glasa od kojih se sačinjavao zbor mjuzikla „NOVI DAN“. Naravno, kako neku djecu nije poznavala otprije, na probama je otkrivala koliko se dobro svaki od izvođača snalazi u grupnom, višeglasnom pjevanju. U tom pogledu, dolazilo je do ponekih razilaženja radi čega je, kao što sam već navela ranije, solističke dijelove dala onim izvođačima za koje je bila sigurna da će sve otpjevati točno, dok su ostali činili zbor. U početku je bila prisutna zabrinutost kod autorice N. Banov, no kasnijim probama i ponavljanjima uvidjela je da su sva djeca, odnosno izvođači, dobro uvježbali svoje dionice te nije bilo netočnih tonova ili drugih nesporazuma prilikom pjevanja.[74]

Slika 9: Scena iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ tijekom songa „Novi dan“. Fotografirao Dražen Šokčević

[74] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Na samom početku kada su pisale tekst i smišljale ostale važne detalje, autorica N. Banov nije mogla biti sigurna da će se svaki izvođač dobro snaći u zborskom pjevanju, ukoliko glasovi budu izmiješani. Iz tog razloga, u dogovoru s D. Bugarin, koja je određivala raspored glumaca na pozornici, izvođači su tijekom većih zborskih dijelova i songova bili posloženi prema glasovima, kako se tijekom pjevanja ne bi događali netočni tonovi ili slično tomu (raspored glumaca tijekom zborskih dijelova prikazan je na slikama 9 i 10). Time izazvana, D. Bugarin je u nekim songovima/pjesama osmislila drugačiji razmještaj glumaca od prethodnog u kojem su se nalazili tijekom dijaloga te je instrumentalne početke pjesama iskoristila da svatko dođe na svoje mjesto. To je radila tako da glumci plesnim ili polaganim hodom preko pozornice, dođu na mjesto na kojem su postavile određeni glas. Time su bile sigurnije u točnost pjevanja, iako su nakon nekoliko pjevačkih proba, kao što sam već navela, shvatile da su svi izvođači uspješno naučili održavati svoje zborske dionice.[75]

Slika 10: Scena iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ tijekom songa „Obale svijeta“. Fotografirao Dražen Šokčević

[75] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

6.10. Plesači

Svaki mjuzikl uz pjevanje i glumu mora sadržavati i ples. Pritom, ples ne uključuje samo ples glumaca za vrijeme zborskog pjevanja songova već mora sadržavati i isključivo plesne dijelove uz instrumentalnu pratnju. U mjuziklu „NOVI DAN“ plesne dijelove uz instrumentalnu pratnju, plesali su članovi Plesne udruge „Ri DANCE“. Već kod smišljanja slika od kojih će se mjuzikl sastojati, odlučeno je da se slike nevere i podmorja prikažu plesnim točkama. Stoga, bilo je logično da se u mjuzikl uključe članovi Plesne udruge „Ri DANCE“. S obzirom na to, da je u udruzi bilo puno djece i mladih, D. Bugarin je za sudjelovanje odabrale najbolje. Kako je i sama s njima radila te im držala satove, a samim time ih i pripremala za njihove velike ljetne produkcije, točno je znala njihove sposobnosti. U tom odabiru, također, vodila se uzrastom. Na primjer, u slici podmorja neke plesne uloge bile su primjerenije nižim i sitnim djevojčicama, dok su se druge plesne uloge bolje isticale visokim djevojkama. Za ulogu srdelica, primjerice, gdje ih je plesalo nekoliko u skupini, bilo je potrebno da sve djevojke budu podjednake visine. Pomoću navedenih faktora odabrane su one koje su se najbolje uklapale.[76]

Djevojke koje su odabrane za sudjelovanje i koje su svojim plesom, mjuzikl i njegove plesne točke podigle na jednu zavidnu razinu su abecednim redom: Julianna Azevedo, Vivien Balint, Marija Banić, Nataly Barać, Peer Bilobrk, Martina Bugarin, Ivona Bukarica, Maja Bulatović, Aleta Cvitan, Iva Davorija, Nisa Hrvatin, Zara Hrvatin, Elena Jakupec, Marina Jardas, Kristina Juras, Sarah Kornjača, Laura Kraguljac, Petra Kukavica, Ariana Kurtović, Lucija Maljković, Mia Martinac, Olja Martinac, Tamara Mesarić, Karla Mikičić, Ivana Mrak, Suzana Novaković, Paulina Ostojić, Lara Pilepić, Iva Šantek, Carla Šegvić, Andrea Šikljan, Anamarija Šiša, Larisa Štefančić i Hela Žuljević (Prilog 1).

Ove su iznimno talentirane djevojke bile dio mjuzikla, no nisu uvijek sve istovremeno bile na pozornici. Naime, kako su se ponekad izvodile dvije ili tri predstave u danu, neke od njih su sudjelovale u jednoj, a neke u drugoj predstavi, odnosno, za neke plesne uloge bile su osigurane zamjene. Jedna od članica Plesne

[76] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

udruge „Ri DANCE“, Martina Bugarin, u mjuziklu je imala plesnu solističku ulogu galeba, koji je bio okosnica zapleta (slika 11). M. Bugarin je svojim profinjenim plesnim pokretima prikazala galebovo kretanje, mahanje krilima i problematičan let tijekom nevere, radi koje je kasnije trebao pomoć djece.[77]

Slika 11: Fotografija Martine Bugarin u ulozi galeba u mjuziklu za djecu „NOVI DAN“. Fotografirao Dražen Šokčević

Prva je plesna točka članica Plesne udruge „Ri DANCEA“ bila slika „Podmorje“. U njoj su prikazana ona morska bića koja su karakteristična za primorski kraj i koja su djeci dobro poznata. Morska bića koja su prikazana su male srebrne ribice srdelice te velike zlatne ribe orade. Osim njih bili su tu i ježinci jer, kako navodi sama autorica N. Banov, svako je dijete barem jednom nenamjerno stalo na njih. Među morskim su se bićima našli i hobotnica, rakovi, crveni koralji i zelene alge. S likovima navedenih morskih bića, D. Bugarin osmislila je koreografiju koja je zaista bila zapanjujuća. Naime, gledajući koreografiju zaista se stjecao dojam pravog primorskog podmorja. Alge i koralji tijekom većeg dijela koreografije kretali su se kao nošeni valovima, a ježinci su na samom početku plesne točke bili skriveni iza

[77] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

„stijena“. Srdelice su prolazile preko pozornice u skupini, baš kao što to čine i u moru, a orade su u manjoj grupi od tri djevojke veličanstvenim plesnim koracima došetale na pozornicu i otplesale svoj ples. Hobotnica kao da je izronila iz pijeska, praćena misterioznom instrumentalnom podlogom, otplesala je svoj ples, kao da širi sve krakove, a rakovi su sa stijena prošetali do početka pozornice, gdje su onda zajedno sa svima, otplesali ples u kojem se činilo kao da se svi zajedno igraju pod morem.[78]

Slika 12: Scena plesne točke „Podmorje“ iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“. Fotografirao Dražen Šokčević

Druga je plesna točka, „Nevera“, otplesana u manjoj skupini, od svega osam djevojaka. Također je bila izuzetno dobra te je zaista vjerno prikazivala pravu ljetnu primorsku neveru, koja dođe ni od kuda i jakim vjetrom nosi sve ispred sebe. U ovoj plesnoj točki, jedna od osam djevojaka, bila je i M. Bugarin koja je imala solističku plesnu ulogu galeba. Još u počecima nastajanja mjuzikla, tijekom razgovora o zapletu i vrhuncu priče, predloženo je da vrhunac bude upravo nevera koja oslabi galeba, a koju će prikazati plesnom točkom. Kako bi se plesom što vjernije prikazala jačina nevere i teškoće koje galeb doživljava, djevojke koje su plesale kroz koreografiju zanosile su i povlačile galeba s jedne na drugu stranu te ga time oslabile

[78] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

i ošamutile nakon čega je ostao ležati na tlu gdje su ga pronašla djeca i pomogla mu.[79]

Slika 13: Scena plesne točke „Nevera“ iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“. Fotografirao Dražen Šokčević

Ono što je zaista zanimljivo za istaknuti jest način na koji autorica D. Bugarin smišlja i bilježi svaku koreografiju. Kao što sam već ranije navela, ona je vrlo talentirana i nagrađivana plesačica te je ujedno i plesna pedagoginja. To znači da, osim što jako dobro poznaje plesni pokret, kako ga izvesti i kako ih sve povezati u koreografiju, zna i na koji način plesne pokrete i korake objasniti djeci i mladima na što jednostavniji način te kako ih prilagoditi njihovim mogućnostima. Osim toga, izvrsno vlada prostorom te jako dobro zna rasporediti plesače po cijeloj pozornici. Posljedice navedenog su izvrsne koreografije. Čak i kad je na pozornici bilo samo osam djevojaka uspjela je stvoriti dojam da ih je mnogo više, što je postigla upravo njihovim kretanjem. Način na koji ona smišlja i gradi svoje koreografije zaista je poseban. Naime, ona svaku svoju koreografiju detaljno bilježi. U posebnom notesu

[79] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

različitim znakovima bilježi svoje ideje te na taj način različite pokrete polako spaja u koreografije.[80]

Zbog svih sposobnosti i znanja koje Dolores Bugarin posjeduje, osmislila je uspješne koreografije i za glumce, bez obzira na njihove plesačke sposobnosti. Kao i plesači, glumci/izvođači su, također, morali plesati tijekom nekih songova u mjuziklu. Songovi tijekom kojih se najčešće plesalo, bili su oni razigrane i vesele prirode u kojima je sudjelovalo više izvođača, odnosno u kojima je sudjelovao zbor (jedna takva plesna scena prikazana je na slici 14). Kao što sam već navela, nisu svi bili jednako talentirani u području plesa te su neki imali više, a neki manje poteškoća u izražavanju putem plesnih koraka. Upravo iz toga razloga, D. Bugarin je tijekom proba bila primorana mijenjati koreografije za glumce, pojednostavljujući korake koje mogu svi uvježbati i svladati. Navedene su plesne poteškoća isplivale na vidjelo tijekom proba. No, inzistiralo se na konstantnom ponavljanju koreografija, kako bi svi što bolje uvježbali svaki korak. Osim toga, do poteškoća je dolazilo i kod energičnosti i ljepote izvedbe pokreta. Naime, nisu svi jednako truda uložili u uvježbavanje koreografije te su autorice tijekom proba izvođačima emotivno, nadasve virtuozno objašnjavale važnost da se svaki pokret izvede energično i da bude izveden u cijeloj svojoj ljepoti. Učestalim su probama i vježbama, gdje veliku ulogu imaju autorice koje su sve nastojale dovesti do savršenstva, svi glumci naučili kako energično i uživljeno izvesti cijelu koreografiju.[81]

[80] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[81] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Slika 14: Scena iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ tijekom songa „Djeca s Jadrana“. Fotografirao Dražen Šokčević

6.11. Kostimografija

Kostimografija, odnosno kostimi svake predstave i svakog mjuzikla rađeni su prema željama i uputama autora, jer oni najbolje znaju na koji način vizualno prikazati pojedinoga lika uz svojstven mu karakter, s time da su svi likovi u priči međusobno povezani. Također, kostimi za mjuzikl „NOVI DAN“ rađeni su prema uputama autorica. Nastojale su osmisliti svevremenske kostime, koji će biti aktualni za vrijeme kada je mjuzikl nastajao i predstavljao se publici, ali i nakon što sve završi te daljnjoj budućnosti. Bilo je važno da kostimi budu primjereni za djecu, jer je mjuzikl i namijenjen upravo njima.[82]

S početnom su se idejom autorice obratile stručnjakinji, kostimografkinji Jadranki Šegoti. Zbog kreativnosti koja ih je spajala jako su se dobro slagale. Zajedno su izrađivale skice kostima za izvođače. D. Bugarin često sama radi na kostimografiji plesnih točaka svoje udruge. Stoga je imala iskustva u kreacijama kostimografije, odnosno kostima. Svojim je pojašnjenjima J. Šegoti pokušala na najbolji mogući način dočarati ono što su zamislile. Osim objašnjenja, autorica D. Bugarin je izradila i nekoliko skica, na kojima je onda zajedno s kostimografkinjom

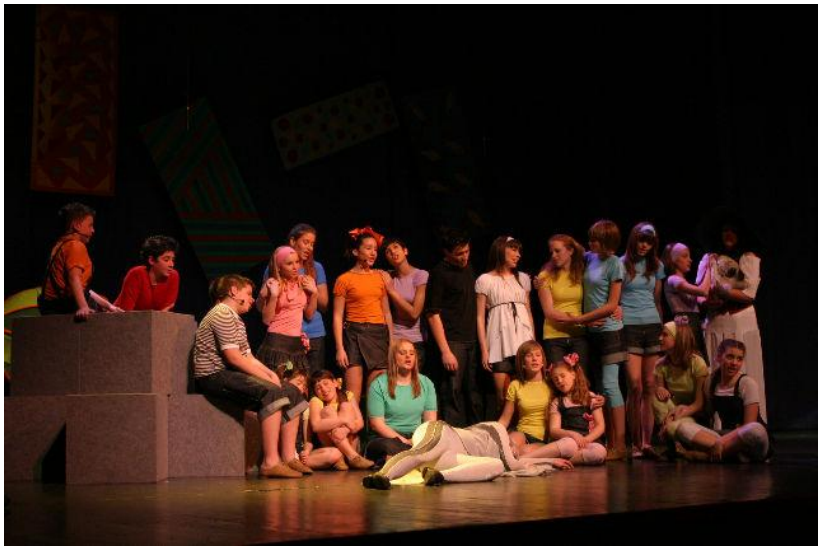
[82] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

radila te su dogovaranjem, na pojedine skice naknadno dodavale određene detalje. Valja naglasiti kako je veći broj kostima osmislila kostimografkinja J. Šegota, dok je D. Bugarin izradila samo njih nekoliko. Ono čime su se također bavile, bili su krojevi kostima za svakog pojedinog lika. Zatim, pozornost su obraćale i na boje te materijal od kojih će kostimi biti izrađeni, a prije same izrade na probama su svakog izvođača mjerile (kako bi šivanje bilo što lakše i točnije i da kasnije ne moraju raditi velike promjene i dorade).[83]

Ono što ih je ograničavalo prvenstveno u skiciranju, ali kasnije i odabiru materijala, boja i ostaloga, bile su financije. Kada su sve skice u potpunosti završene, bilo je važno odabrati materijal koji će pospješiti da kostimi izgledaju svevremenski i pomoću kojeg će se vidjeti da je riječ o kostimima za predstavu. No, kao što sam i spomenula, prilikom odabira materijala morale su paziti i na financije kojima su raspolagale. Stoga su odlučile da će se suknjice, obične hlače, hlače s tregerima i haljinice izrađivati od trapera, a majice i tajice od drugih materijala. Majice su bile različitih boja. Osim majica i navedenih odjevnih predmeta, koji su rađeni od trapera, neke su izvođačice ispod haljinica i suknjica imale tajice, koje su bile izrađene u istoj boji i od istog materijala kao i majice. Uz navedeno, neke izvođačice imale su dodatke, poput traka za kosu, mašnica ušivenih na majice ili suknjice, a neke su imale i trakice za kosu koje su vezale oko repa ili kečki. Autorice su se, također, pobrinule, da izvođačice imaju što različitije frizure pa su neke imale spuštenu kosu, neke su imale kosu svezanu u rep, neke su imale pričvršćene šiške sa špangicom, a neke su imale kečke (kostimi i frizure izvođača prikazali su na slici 15).[84]

[83] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[84] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Slika 15: Scena iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ tijekom songa „Moja pjesma“. Fotografirao Dražen Šokčević

Dio kostimografije je i obuća. Naime, kako se radilo o mjuziklu, u kojem su svi izvođači plesali, bilo je važno da obuća bude pogodna za izvođenje plesnih koraka. Ujedno, da bude usklađena s odjećom te da je svima jednaka. S obzirom da je najviše scena bilo na plaži, gdje djeca i odrasli obično hodaju bez obuće, cipele su bile boje kože. Odabrane su profesionalne plesne papučice, kakve koriste plesači Plesne udruge „Ri DANCE“ u svom redovnom plesnom radu. Svakom je glumcu/izvođaču naručen po jedan par papučica u odgovarajućoj veličini. Narudžba je, kao i cijeli mjuzikl, išla preko Plesne udruge te su kasnije papučice ostavljene na korištenje njezinim polaznicima, a kostime izvođača, udruga koristi još i danas tijekom nekih svojih plesnih produkcija.[85]

Nakon završetka izrade, kostimi su doneseni na probu. Svaki je izvođač isprobao svoj kostim, a autorice su procjenjivale jesu li dobro sašiveni, prema točnim mjerama i jesu li potrebne određene dorade i prerade. Šivaćim su se iglama i zihericama obilježavali oni dijelovi na kojima je još trebalo poraditi. Primjerice, oni na kojima je trebalo nešto suziti ili eventualno proširiti. Kosti nisu smjeli biti preuski, prekratki, ali ni predugački, kako bi se izvođači prilikom glume, pjevanja i plesa mogli lako kretati po pozornici, saginjati se i čučnuti. Također, osim probavanja

[85] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

kostima bila je važna i proba plesnih papučica. Njih su izvođači tijekom daljnjih proba nosili, kako bi se naviknuli i kako bi im bilo lakše plesati i kretati se po prostoru.[86]

D. Bugarin, osim što je radila na skicama kostima za glumce, uz pomoć kostimografkinje J. Šegote, smišljala je i skicirala kostime za plesače. Još prilikom smišljanja i bilježenja plesne točke podmorja, razmišljala je o bojama i materijalima kostima za pojedine likove morskih bića u njoj. Pomno je razmatrala o kreacijama i izgledu kostima kojima će najbolje dočarati i prikazati određeno morsko biće. Tako su likovi srdelica imali obučene crne tajice i dužu srebrnu majicu, odnosno tuniku, koja se presijavala, baš kako se i srdelice presijavaju u moru. Dodane su im i kapice koje su bile od istog materijala kao i majice. Likovi orada obučeni su u kostime zlatno-žute boje, od dva materijala. Ježinci su bili obučeni u sivo-crne kombinezone dugih rukava te su na glavama imali kape s iglicama od spužve. Rakovi i koralji, također, su bili u kombinezonima dugih rukava, ali crvene boje. Rakovi su imali otvorena leđa s dodacima na ramenima i oko nogu, dok su koralji umjesto dodataka na ramenima imali po sebi crvene, sjajne mašnice koje su odavale dojam svih nepravilnosti, baš kao na stvarnim koraljima. Djevojke koje su glumile morsku travu imale su tamnozelene tajice i svijetlozelene trikoe s kapuljačom te su im s vrata i ruku obješene zelene trake. Hobotnica je imala kombinezon s kapuljačom, dugih rukava bez otvora za šake. Kombinezon nije bio uz tijelo, materijal je bio rastezljiv, a donji dio bio je spušten (kostim hobotnice i svih likova u plesnoj točki podmorja prikazn je na slici 16). Što se tiče plesačica, svaka od njih imala je crne plesne papučice i šminku u skladu s kostimom i likovima koje su predstavljale.[87]

[86] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[87] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Slika 16: Scena iz mjuzikla za dejcu „NOVI DAN“ tijekom plesne točke „Podmorje“. Fotografirao Dražen Šokčević.

Za neveru je D. Bugarin osmislila tamnije kostime. Sve djevojke koje su bile dio plesne točke „Nevera“, na sebi su nosile crne kombinezone dugih rukava. Preko njih su vezale poderane gaze koje su ofarbale u smeđu boju, kako bi ostavljale dojam poderanih mreža za ribolov. Na nogama su imale obučene crne plesne papučice, dok su na glavi imali trake. Trake su bile napravljene od gaza, koje su bile vezane preko crnih kombinezona. Na licu su imale nacrtane različite crne šare (kostimi i šminka prikazani su na slici 17). Galeb je bio u sivom kombinezonu dugih rukava i nogavica. Dijelovi na području ispod ruku bili su tamnosive boje. Za rukave i područje bokova te na stražnjem dijelu trtice bili su pričvršćeni komadi tkanine koji su dočaravali njegova krila. Zanimljivo za istaknuti je galebov kostim koji je bio drugačiji tijekom slikanja za programski letak. Tada je kostim bio samo svijetlosivi kombinezon i tada su autorice primijetile da im na kostimu galeba nešto nedostaje. Nakon te izvedbe, odnosno probe, galebu je napravljen novi kostim.[88]

[88] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Slika 17: Scena iz mjuzikla za dejcu „NOVI DAN“ tijekom plesne točke „Nevera“. Fotografirao Dražen Šokčević.

6.12. Scenografija

Sastavni je dio svakog kazališnog djela, pa tako i mjuzikla, scenografija. To je „skup vizualnih, ukrasnih, oslikanih, trodimenzionalnih ili arhitektonskih elemenata, napose svjetlosnih efekata, koji određuju prostor glumačkoga djelovanja“.[89] Osoba koja smišlja i skicira dekoracije kojima se predočava ambijent naziva se scenograf.[90] Skice, odnosno nacrte, za scenografiju mjuzikla „NOVI DAN“ izrađivao je Theodor de Canziani. Kada su autorice započele s izradom projekta, prva osoba koju su pitale za pomoć oko scenografije bio je T. de Canziani. Njemu su objasnile kakav ambijent žele te je on prema njihovim jednostavnim uputama

[89] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, scenografija.* Pribavljeno 28.05.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=54811

[90] *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, scenografija.* Pribavljeno 28.05.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=54811

napravio prve skice za sve rekvizite i cijelu scenografiju, na kojima su kasnije dodatno radile N. Banov i D. Bugarin.[91]

Kao što je već i više puta navedenio, nisu raspolagale velikim financijskim sredstvima već onime što im je dodijelilo Ministarstvo znanosti i obrazovanja te onime što su zaradile od prodaje ulaznice. Stoga, dobivene su skice morale doraditi i prepraviti u skladu s financijskim mogućnostima. Uz D. Bugarin i N. Banov na navedenim je preradama i doradama radio i Denis Verbanac, koji je kasnije izrađivao skoro cijelu scenografiju. Ono u čemu im je on ponajviše pomogao jesu savjeti vezani uz neka tehnička rješenja. Autorice bi iznijele svoje ideje, a potom im je D. Verbanac savjetovao kako da to najjednostavnije izvedu i naprave, s tim da to bude unutar njihovih financijskih okvira.[92]

Tako su došli do sljedećih rješenja. Oni veći prikazi, odnosno veći dijelovi scenografije koji su prikazivali o kojoj se slici radi (slici škole, trga/grada ili možda plaže), obješeni su na šipkama, odnosno cugovima te su bili pomični. To znači da su ih pomoću tehničkog pulta mogli kontrolirati, kada da se nešto digne ili spusti te koliko. U taj dio scenografije ulazili su: školska ploča u slici škole, gradska ura i prozori u slici grada te ručnici u slikama na plaži. Svi ti rekviziti bili su izrađeni od drvenih dasaka, šperploča i spužve koje su izrezane u dogovorenim oblicima te ofarbane prema potrebama.[93]

Autorice su namjeravale nekim dodatkom lako mijenjati funkciju iz štanda na tržnici do stijene ili školske klupe. Savršeno su rješenje bile drvene kocke koje su s jedne strane bile otvorene. Za izradu i savjetovanje oko materijala pomogao im je rođak N. Banov, koji je po struci bio scenski radnik te se bavio upravo izradom raznih rekvizita i scenografije u kazalištima. Kocke su bile napravljene od šperploče jer je ona bila dovoljno čvrsta da se na njoj može stajati, a opet dovoljno lagana za podignuti i prenijeti na drugo mjesto. Kako bi njihov izgled bio što neutralniji, bile su obložene sivim tapisonom te su takvim izgledom vrlo lako predstavljale stijene na

[91] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[92] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[93] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

plaži, klupice u gradu i ostalo potrebno. Njih su dakle, izvođači tijekom predstave preslagivali iz slike u sliku prenoseći ih ili gurajući po pozornici. Zanimljiva je činjenica, da su kocke od šperploče do kraja, izradili supružnici autorica N. Banov i D. Bugarin, koji su na taj način sudjelovali u realizaciju mjuzikla „NOVI DAN“.[94]

Slika 18: Fotografija s probe mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku u Rijeci. Fotografirao Dražen Šokčević

Određeni su rekviziti bili dodavani na pojedine kocke prilikom izmjena njihove funkcije, a bili su potrebni samo tijekom slika u gradu. Prije svega, nekoliko je kocaka predstavljalo dva štanda na tržnici, a na njih su bile postavljene drvene kosine na kojima su stajale kašete. Ostale su kocke bile u funkciji klupice i dijelova kuće, ispod prozora dviju gospođa te su na njih dodani štrik za robu i vaze s cvijećem. Osim toga, u prijelazu iz slike grada u sliku na plaži na sceni je postavljena samo jedna kocka koja je predstavljala bitvu na rivi. Tijekom te je promjene na nju stavljena kartonski nacrtana bitva, pričvršćena elastičnom špagom. Postajao je i jedan konkretan razlog zbog kojeg kocke nisu bile zatvorene s jedne strane. Naime, tijekom slike u gradu neke su kocke okrenute, tako da je ona strana na kojoj nisu bile zatvorene, okrenuta prema izvođaču koji stoji iza nje, kako bi u nju mogao odložiti pojedine rekvizite, koji su mu bili potrebni kasnije tijekom te slike.[95]

[94] Razgovor s autoricom Natalijom Banov
[95] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Slika 19: Scena grada iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“. Fotografirao Dražen Šokčević

Osim navedenih dijelova scenografije, koji su se koristili tijekom predstave i koji su većinom bili izrađeni od drvenih dasaka, šperploče i spužve, na sceni su se koristili i rekviziti koji su bili izrađivani od spužve. Primjerice, to su bile ribe od kojih su neke bile napravljene samostalno, a neke su bile pričvršćene za kašete. S njima su izvođači tijekom jednoga songa plesali (kao što se može vidjeti na slici 20). Zatim, tu su bili pribori za pecanje, školjka, cvijeće, kantica za zalijevanje cvijeća, voće i povrće. Koristili su se i rekviziti koji su bili napravljeni od različitih materijala, a to su: torba, ručnik, časopisi, knjiga, kašete, košare, roba i kvačice, gitara, papir, olovka i plišani pas. Svi su navedeni rekviziti odmah među prvima dani na izrađivanje, kako bi se izvođači njima mogli koristiti tijekom proba. Naime, bilo je vrlo važno da svi izvođači imaju rekvizite tijekom proba, kako bi se na njih naviknuli i kako bi njima naučili rukovati.[96]

[96] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Slika 20: Scena iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“. Fotografirao Dražen Šokčević

Scenografija, kao što i sama definicija iznosi, ne podrazumijeva samo rekvizite kojima se koriste glumci, nego i svjetlosne efekte. Osim toga, za jedan mjuzikl vrlo je važno dobro ozvučiti pozornice. U onaj tehnički dio scenografije ulaze svjetla, bubice, mikrofoni te cugovi pomoću kojih se scenografija mijenjala. Također je vrlo važno i tehničko osoblje, koje tijekom predstave rukuje svim navedenim efektima. Dakle, za još bolje dočaravanje dana, noći, nevere, podmorja i ostalog, koristili su se svjetlosni efekti, koje je oblikovao Dalibor Fugošić. Ujedno je i kontrolirao njihovu izmjenu tijekom svake predstave, prema planu koji se smišljao na samo jednoj probi u HKD-u, za vrijeme fotografiranja za programski letak. Osim ozvučenja solista bubicama, bilo je potrebno na neki drugi način ozvučiti cijelu pozornicu, da se i ostali izvođači dobro čuju tijekom pjevanja zborskih dijelova, ali i dramatizacije. Ozvučenje se pozornice osiguralo pomoću pet mikrofona, koji su na pozornici bili namješteni viseći sa stropa i koji su bili pravilno razmaknuti jedan od drugoga, na način da zvučno pokrivaju cijelu pozornicu. Same bubice nisu bile cijelo vrijeme uključene. Njih su kontrolirali tonski majstor za pultom, koji se nalazio u dvorani na vrhu partera, zajedno s N. Banov. Bubice su uključivali tijekom pjevačkih dijelova. Za cjelokupno ozvučenje zaslužno je poduzeće Feel d.o.o., koje je, također, surađivalo s tehničarima Hrvatskog kulturnog doma na Sušaku, čiji razglas su koristili.[97]

[97] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Osim svega do sada navedenog, za tehničkim se pultom kontroliralo i pomicanje, odnosno dizanje i spuštanje dijelova scenografije, koji su obješeni na cugovima i prikazivali o kojoj se slici radi. Njihovo se kretanje, također, uvježbavalo te su se tijekom navedene probe za fotografiranje, autorice međusobno konzultirale i dogovarale kada i dokuda će se pojedini dio spustiti. Sve su se njihove izmjene morale vršiti za vrijeme zamračivanja scene, tijekom kojeg su se mijenjale slike i slagale kocke. Kako se izmjene ili pomicanje kocki, ne bi čule te kako ne bi vladala nepotrebna tišina, u to su se vrijeme u pozadini reproducirali instrumentali, izrađeni za navedene promjene scena.[98]

6.13. Odjek mjuzikla u javnosti

Mjuzikl „NOVI DAN“ vrlo je dragocjen i kvalitetan projekt, koji se prije deset godina premijerno izveo u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku u Rijeci. Kako inače i biva, takav projekt prepoznali su mnogi, od učitelja koji su vodili svoje razrede na predstave do novinara i stručnjaka koji su prije i poslije premijerne izvedbe pisali o njemu. Osim toga, prepoznali su ga i mnogi organizatori raznih festivala, koji su potom cijeli ili dio ansambla pozivali na razna gostovanja.

Prije same izvedbe, u vrijeme kada su se probe već zahuktavale, 30. ožujka 2009. godine, novinarka Ivana Kocijan je u Novom listu objavila članak o tijeku samih proba, pod nazivom „Mediteranska glazbena priča“. Kroz navedeni je članak predstavila temu mjuzikla, što se njime želi pokazati te koju poruku prenosi. Osim toga, spomenula je kojega su uzrasta djeca koja sudjeluju i kome je mjuzikl namijenjen. Usto je dodala poneku fotografiju i kratak osvrt nekoliko izvođača, u kojima su iznijeli svoje osjećaje i razmišljanja o onome što rade (Prilog 7). Drugi članak kojega je, također, napisala novinarka I. Kocijan za Novi list, objavljen je 12. travnja 2010. godine, nakon prvih izvedbi mjuzikla. U njemu je opisala temu te što se kroz predstavu moglo vidjeti. Osim toga, navela je sve osobe koje su uz autorice bile zaslužne za tehniku, tiskovine te kostime i scenografiju (Prilog 8). Nakon same premijere, osim članka u novinama, autoricama je čestitala i tadašnja pročelnica

[98] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Branka Renko-Silov (Prilog 9). B. Renko-Silov, također, je na početku 2011. godine ponovno napisala preporuku školama u kojoj je navela o čemu se radi u mjuziklu, tko ga je napravio, tko ga izvodi te ostale pojedinosti (od slobodnih datuma do cijene ulaznica). Potom ga je poslala onim školama, koje još nisu imale mogućnosti pogledati ga. Time je uvelike pomogla autoricama te ih podržala da nastave i dalje s radom (Prilog 10).

Osim navedenih pohvalnih i lijepih članaka i čestitki, javili su se i stručnjaci, koji su svojim osvrtima još više povećali njegovu vrijednost, a danas nakon deset godina uljepšavaju sjećanje na njega. B. Renko-Silov uz već spomenutu čestitku i preporuku napisala je i osvrt. U njemu se orijentirala na sve što mjuzikl sadrži, ali i na sve one koji su zaslužni za njegov nastanak. Spominje temu mora i odrastanje djece uz more, songove koji su već prije mjuzikla nagrađivani, ljepotu onoga što prikazuje i naravno samu premjeru. Ovim je osvrtom u ime Grada Rijeke podržala mjuzikl te ga istaknula kao nešto zaista dobro i vrijedno spomena (Prilog 11). Drugi osvrt, koji bih željela istaknuti, jest osvrt Vilme Lukanović, odnosno voditeljice Županijskog vijeća za izvannastavne aktivnosti Primorsko-goranske županije, koja je opisala život koji prikazuju djeca na pozornici, izdvojivši one zanimljive, ali i dobro prepoznatljive scene primorskoga kraja. U njemu je, također, opisala neke od likova djece koji se nalaze u mjuziklu, kao i galeba Marka te samu temu i poruke koje on prenosi (Prilog 12). Posljednji osvrt, koji sam izdvojila, je onaj doktora znanosti Dalibora Paulika, koji ističe očaranost mjuziklom, trud i rad kako autorica tako i sve djece koja su u njemu sudjelovala i prikazala ga publici (Prilog 13).

Nisu se samo stručnjaci osvrnuli na mjuzikl i time iskazali svoje oduševljenje njime. Također, učitelji su svojim kratkim komentarima i dječjim crtežima prikazali koliko se njima svidio mjuzikl. Osim oduševljenja isticali su i uložen trud, ali i zadovoljstvo svojih učenika. Naime, pisali su kako su djeca reagirala nakon mjuzikla, o čemu su pričala i što im se najviše svidjelo. Posebno su istaknuli dječju zainteresiranost za mjuzikl jer su uočili pouke koje sadržava i prenosi. Djeca osim što su iz sadržaja mjuzikla mogla puno naučiti, bio im je, također, zabavan i zanimljiv. Neki su učitelji, nakon odgledanoga mjuzikla, u školi proveli sat na kojem su samo razgovarali o mjuziklu i proživljenim doživljajima i osjećajima. Neki su od

učenika imali potrebu likovno se izraziti kako bi pokazali ono što su vidjeli i ono što im se najviše svidjelo. „To je ono najvrjednije što su dobile zauzvrat“, riječi su jedne od autorica, N. Banov (Prilog 14).

Pravi pokazatelj koliko je mjuzikl dobro odjeknuo u javnost, koliko je stvarno očarao i oduševio sve one koji su ga pogledali, je upravo činjenica da je ansambl nakon predstava bio pozvan na otvaranje i sudjelovanje na mnogim festivalima i svečanostima. Tako je 10. lipnja 2010. otvarao svečanu sjednicu Grada Rijeke, prilikom dodjele godišnjih nagrada Grada Rijeke u HNK Ivana pl. Zajca. 20. svibnja 2010. sudjelovali su na svečanoj dodjeli nagrada najuspješnijim učiteljima i učenicima osnovnih i srednjih škola u organizaciji Odjela za školstvo Grada Rijeke. 17. travnja 2010. otvarali su školu stvaralaštva u Novigradu pod nazivom „Novigradsko proljeće“. 5. listopada 2010. sudjelovali su na svečanosti Primorsko-goranske županije povodom svjetskog Dana učitelja. 7. listopada 2010. svojim su nastupom obilježavali Dječji tjedan u Rijeci, a 24. i 25. rujna 2010. bili su dio revijalnog dijela Dječjeg festivala „Kvarnerić“. 22. studenog 2010. sudjelovali su na stručnom znanstvenom skupu pedagoško-književnog zbora u Opatiji. 8. lipnja 2011. otvarali su festival mjuzikla „Ljeto na ljetnoj“ u Opatiji, dok su 21. studenog 2011. otvarali „Hrvatski dječji festival“ u Zagrebu (Prilog 4).

Osim svih navedenih nastupa koje je ansambl izvodio, autorice su i širem području Hrvatske htjele pokazati što su napravile. Za tako nešto trebala im je potpora određenih struktura. Nažalost, uz sav njihov trud i obraćanje raznim strukturama, nisu mogle ostvariti i dobiti potrebnu potporu te na veliku žalost svih onih koji ga nisu vidjeli, nisu uspjele otići izvan Primorsko-goranske županije. Kako navodi sama autorica, onaj dio rada s djecom bio im je najdraži i najlakši, ali jako su se umorile radeći sve same, od nošenja rekvizita, preko pranja pozornice do svih ostalih stvari koje inače rade tehničari i stručnjaci.[99]

No, da ova prekrasna priča ne bi završila u negativnom tonu, za kraj želim spomenuti nagradu koju je mjuzikl dobio, odnosno koja je dodijeljena Gradu Rijeci za mjuzikl „NOVI DAN“. Ta je nagrada Povelja koju je Gradu Rijeci za dječji

[99] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

mjuzikl „NOVI DAN“ dodijelio Središnji koordinacijski odbor akcije Gradovi i općine.[100]

Slika 21: Povelja Gradu Rijeci

6.14. Riječ autorica

Prije samog zaključka diplomskoga rada, izdvojit ću riječi autorica, kako onih sa samoga početka cijele pustolovine, tako i onih današnjih, deset godina nakon cijeloga projekta.

Najprije navodim one riječi koje su stajale na programskom letku mjuzikla, kojeg su dobivali gledaoci i kojima su autorice ukratko pokušale dočarati o čemu su pisale i što su stvorile: „Mjuzikl za djecu „NOVI DAN“ čine sličice iz dječjeg života u malom primorskom mjestu. Iako se svaka sličica može promatrati odvojeno, one su nadovezuju i čine cjelovitu dramsku priču. U oblikovanju dramske priče polazište su bili, već postojeći songovi nagrađivani na brojnim dječjim festivalima s umjetničkim

[100] *Grad Rijeka: Mjuziklu „Novi dam“ povelja za naj-akciju 2010.* Pribavljeno 21.05.2020., sa https://www.rijeka.hr/mjuziklu-novi-dan-povelja-naj-akciju-2010/?fbclid=IwAR2fGcpS1jLGDvmJKKm5xUdvpwDfWRzyBV3uELB1yJm7aQhY6PRu1JvgjFM

tekstovima pjesnikinje I. G. Klarić. Na osnovi songova gradio se tekst, a sve se to objedinilo pokretom. Djeca u priči prikazana su iskreno i jednostavno, kakva u prirodi i jesu, različitih karaktera, duhovita, osjećajna, spremna pomoći, djeca koja se raduju malim stvarima, a istodobno spremna u zajedništvu mijenjati one velike. To su djeca koja se ne žure odrasti, već uživaju u zajedničkom druženju i igri s prirodom. Glazbeni pop izričaj mjuzikla prožet je elementima klasične i etno glazbe s naglaskom na mediteranskom i primorsko-istarskom melosu tj. istarskoj ljestvici. Primorski ugođaj pojačava i domaća, čakavska beseda te plesne slike u kojima se prikazuje bogatstvo i ljepota našeg podmorja i snage primorske nevere. Vrijednost su mjuzikla pozitivne poruke. Istaknuta povezanost s morem, prijateljstvo, zajedništvo, ljubav prema ljudima i rodnome kraju te vjera u bolje sutra, u NOVI DAN. Nadamo se da će u ovom mjuziklu uživati, kako djeca, tako i odrasli prisjećajući se svoga djetinjstva, onoliko koliko smo uživali svi mi koji smo ga stvarali, počevši od nas autorica s timom suradnika do djece izvođača. Želja nam je da kroz ovaj mjuzikl, barem na trenutak, zastanemo te doživimo jednostavnu i iskrenu ljepotu dječje igre.“[101]

Nadalje navodim riječi pjesnikinje Ivanke Glogović Klarić koja je na jedan pjesnički i dublji način opisala dubinu teme mora. „Priča je to o djetinjstvu, igri, svakidašnjem životu, ostvarivanju želja, odrastanju, a posebno o ljepoti prijateljstva i čarobnosti mora. More je neiscrpno vrelo ljepote, različitosti i svakakvih čudesa, no može biti opasno i zastrašujuće. Njegov tajanstven svijet ne smije biti samo predmet naše znatiželje, a ponekad i straha, već i ljubavi prema svemu što je u njemu i oko njega. Moramo mu se zahvaliti i odati poštovanje zato jer nas hrani, jer nas uči mukotrpnom i poštenom radu, ali ne zaboravimo mu se zahvaliti i za igru i veselje koje nam daruje. Uz more, upoznajemo divotu rodnoga kraja, doživljavamo iskrenost prijateljstva i čarobnu tajnu ljubavi. More nas povezuje sa cijelim svijetom, s ljudima s kojima treba dijeliti svu ljepotu i iskrenost, a posebno čar i dobrotu ljubavi, uvažavajući pritom sve moguće različitosti. Ljudi su naučili riječ more upotrebljavati uz niz drugih riječi, pojačavajući im značenje. Postoje izrazi: more briga, more zla,

[101] *Plesna udruga „Ri DANCE“ Rijeka.* Pribavljeno 22.05.2020., sa http://www.ridance.hr/default.asp

zavisti, nevolja…, ali postoji i more razumijevanja, sreće, dobrote, veselja i smijeha. Galeb iz priče je možda upao u more problema ili patnje, no djeca su mu pružila more lijepih želja i ljubavi. A more glazbe, plesa, veselja i lijepih riječi neka vas vodi u NOVI DAN.“[102]

S obzirom na to, da sam i sama bila dio ove prekrasne priče i da mi je kroz pisanje diplomskoga rad pomogla i sama autorica N. Banov. Otkrivanjem onih detalja koje kao izvođač nisam znala, iskoristila sam priliku da ju pitam što bi rekla sada, deset godina nakon. Htjela sam saznati i znati što o svemu misli sada, kada pogleda unatrag i mislima prođe kroz sve ono što je tada prolazila te koji se osjećaji javljaju u njoj.

Na samome kraju izdvajam Natalijine riječi o mjuziklu, sada nakon deset godina: „Bez obzira na jako podijeljene osjećaje, tu su veliko zadovoljstvo, ispunjenost i veliki ponos što smo napravile ovaj mjuzikl, pogotovo zato što ga i sada nakon deset godina svi sudionici, a i neki od gledatelja, s kojima sam još u kontaktu, uvijek rado sjete i pitaju kada ćemo ponoviti „NOVI DAN“. Sve nam je to veliko priznanje, pogotovo želja da se ponovi, što zaista znači da je bilo vrijedno te sam zbog toga jako ponosna. S druge strane , osjećam tugu i nezadovoljstvo što nismo dalje mogle same, jer ovako jedan kvalitetan projekt nisu prepoznale određene strukture koje su nas trebale dalje podržati i omogućiti da projekt predstavimo i široj publici.“[103]

[102] *Plesna udruga „Ri DANCE“ Rijeka.* Pribavljeno 22.05.2020., sa http://www.ridance.hr/default.asp

[103] Razgovor s autoricom Natalijom Banov

Slika 22: Zajednička fotografija glumaca i plesača koji su izvodili mjuzikl za djecu „NOVI DAN“ na pozornici Hrvatskog kulturnog doma na Sušaku u Rijeci. Fotografirao Dražen Šokčević

7. ZAKLJUČAK

Mjuzikl koji je najčešće zabavnog karaktera, vrsta je glazbeno-scenskog djela. Njegovi osnovni elementi su: libreto (dijalog između songova), glazba i songovi. Upravo zbog njegove zahtjevnosti i navedenih elemenata važno je odabrati one izvođače koji su podjednako dobri i talentirani u svim trima područjima (plesu, pjevanju i glumi). Kao glazbeno-scensko djelo počeo se razvijati u Americi kao potomak Engleske operete, a nakon dostignutog vrhunca prelaskom oceana došao je i u Englesku. Neki od najpoznatijih stranih mjuzikala, koji su dostigli veliku popularnost su: „Hair“, „Mamma Mia“, „Chicago“, „Cabaret“, „Jesus Christ Superstar“, „Beauty And The Beast“ i još mnogi drugi.

Svojom se dostignutom popularnosti proširio cijelom Europom pa je tako došao i u Hrvatsku, za što je ponajviše zaslužno Zagrebačko kazalište „Komedija“, gdje se prvi put i pojavio. U njemu, ali i drugim hrvatskim kazalištima, predstavljali su se mjuzikli svjetske produkcije. Zagrebačko kazalište „Komedija“ omogućilo je mnogim našim autorima da se okušaju u njegovom stvaranju. Time potaknuti, mnogi su stvorili kvalitetne mjuzikle koji su i danas jako popularni, a jedan od njih je „Jalta, Jalta“, skladatelja Alfia Kabilja i libretista Milana Grgića.

Osim kao glazbeno-scensko djelo, mjuzikl se razvio i kao igranofilmski žanr, koji se kao takav pojavio 1920-ih godina. Kao jedan od najpopularnijih žanrova zadržao se sve do 1960-ih godina. U samim počecima njegova snimanja prikazivao se kao ekranizacija kazališnog mjuzikla, no s vremenom se to promijenilo i postao je onakav kakvim ga danas poznajemo. Također, mnogi su poznati kazališni mjuzikli, kao što je „Mamma Mia“, uz dodatak raznih efekata i sadržaja koje film zahtjeva, postali vrlo popularni filmski mjuzikli.

Mjuzikl se, osim u kazalištu i filmu, počeo stvarati i prikazivati u školama, gdje je dobio naziv školski mjuzikl. Kao takav razlikuje se od klasičnog mjuzikla kojega možemo vidjeli na kazališnim daskama i malim ekranima. Naime, školski mjuzikl stvaraju djeca koja svoje talente, kao što su skladanje i pisanje, mogu razvijati i prikazati kroz jedno složeno glazbeno-scensko djelo kao što je mjuzikl. Naravno, u njihovoj realizaciji ideja pomažu im profesori raznih nastavnih predmeta

koji ih usmjeravaju kada je to potrebno. Isto tako, osiguravajući prostor i sav potreban materijal omogućuju njegovo prikazivanje članovima škole, ali i široj zajednici.

Mjuzikl za djecu „NOVI DAN“, autorice Natalije Banov, prvi je riječki dječji mjuzikl čiji je libreto napisan na temelju originalnoga scenarija, a izvođački ansambl okupljen je audicijom. On je jedinstven mjuzikl koji se radi svoje strukture ne može svrstati ni u školski, ali ni u klasičan mjuzikl. Naime, iako ga izvode djeca i sastavljen je od slika, formiran je kao jednočinka. Ono što podupire njegovu titulu jedinstvenosti jest činjenica da je većina songova odabrana prije pisanja libreta te je sam tekst/libreto pisan prema njima. Autorice ovoga mjuzikla, osim Natalije Banov, su i Dolores Bugarin te Norma Migliaccio Čučak. Njihovim zajedničkim i dugotrajnim radom, mnogim probama i suradnjama napravljen je i uvježban mjuzikl kojim se i danas, nakon deset godina, jako ponose.

Pišući ovaj diplomski rad naučila sam, spoznala i osvijestila mnoge stvari, ne samo o povijesti mjuzikla već i o tome koliko je dugotrajan i zahtjevan proces njegova stvaranja. U razgovorima s autoricom mjuzikla „NOVI DAN“ otkrila sam sva ona odricanja i probleme s kojim su se susretale tijekom njegova stvaranja. Naučila sam i što je sve bilo potrebno da bi od one početne ideje, ovaj mjuzikl ugledao svjetlo dana i došao na kazališnu pozornicu. Isto tako, ustanovila sam koliko je važno imati potporu određenih struktura u svome gradu, ali i državi kako bi se takav jedan projekt prikazao široj publici. Ono što sam najviše osvijestila pišući ovaj rad, jest činjenica koliko smo mi kao djeca sudjelujući u ovom projektu, uložila truda i rada u njega. Koliko smo se i mi odricali, ali i koliko smo puno naučili. Svi su ti trenuci provedeni vježbajući i izvodeći ga, u nama ostavili prekrasna sjećanja.

Iako su probe ponekad bile vrlo naporne i dugotrajne te nismo uvijek imali strpljenja i bili raspoloženi za izvođenje svega što je bilo potrebno, ostale su mi u lijepom sjećanju. Mi djeca koja smo bila dio tog mjuziklu, radi proba subotom, morali smo se odreći nekih stvari koje smo tada možda htjeli raditi. Primjerice, učili smo prije ili poslije proba i nije uvijek bilo lako, ali smo se tijekom njih zbližili i stekli nove prijatelje od kojih smo mnogo toga naučili.

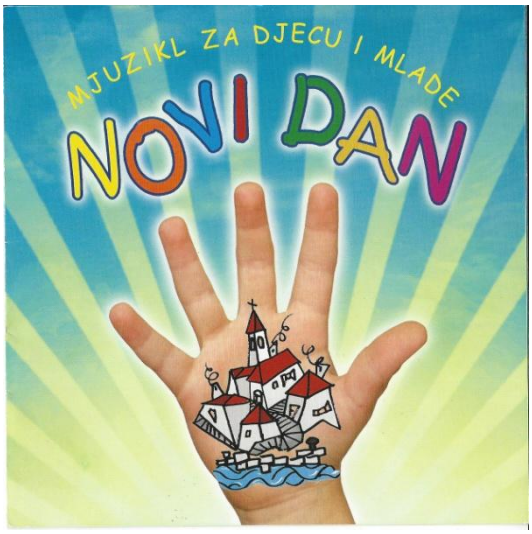
8. LITERATURA

1. Bordman, G. (2001). *American musical theater: a chronicle.* New York: Oxford University Press.
2. Catalano F. (2019). *The American musical.* Los Angeles: California State University Northridge.
3. Culwell-Block, L. (2016., 20. studenoga). *50 Years of Cabaret: The Surprisingly Transformative Journey of a Classic.* Pribavljeno 30.04.2020., sa https://www.playbill.com/article/50-years-of-cabaret-the-surprisingly-transformative-journey-of-a-broadway-classic
4. *Glazbena udruga „Opus".* Pribavljeno 28.05.2020., sa http://www.glazbenaudrugaopus.hr/festival-djecjeg-glazbenog-stvaralastva/
5. Glogović Klarić, I., Banov, N. (2011). *Morem opčinjena.* Viškovo: Ustanova Ivan Matetić Ronjgov
6. *Grad Rijeka: Mjuziklu „Novi dam" povelja za naj-akciju 2010.* Pribavljeno 21.05.2020., sa https://www.rijeka.hr/mjuziklu-novi-dan-povelja-naj-akciju-2010/?fbclid=IwAR2fGcpS1jLGDvmJKKm5xUdvpwDfWRzyBV3uELB1yJm7aQhY6PRu1JvgjFM
7. Gray, M. (2016., 20. srpnja). *50 years of 'Cabaret': How the 1966 musical keeps sharpening its edges for modern times.* Pribavljeno 30.04.2020., sa https://www.latimes.com/entertainment/arts/la-ca-cm-cabaret-pantages-20160718-snap-story.html
8. Jagušić, P. (2014). Mjuzikl u Europi: trendovi, teme, predstave. *Kazalište,* XVII (57/58), 48-51.
9. Jones, J. B. (2003). *Our musicals, ourselves: a social history of the American musical theater.* Waltham: University Press of New England.
10. Kenrick, J. (2008). *Musical theatre: a history.* New York: The Continuum International Publising Group.
11. Knapp, R. (2006). *The American musical: and the performance of personal identity.* New Jersey: Princeton University Press.
12. *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Filmski leksikon, mjuzikl.* Pribavljeno 13.03.2020., sa http://film.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1095
13. *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, mjuzikl.* Privaljeno 13.03.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=41330
14. *Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Hrvatska enciklopedija, scenografija.* Pribavljeno 28.05.2020., sa https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=54811
15. Mancini, M. (2018., 30. ožujka). *10 Things You Might Not Know About Jesus Christ Superstar. Pribavljeno 30.04.2020., sa*

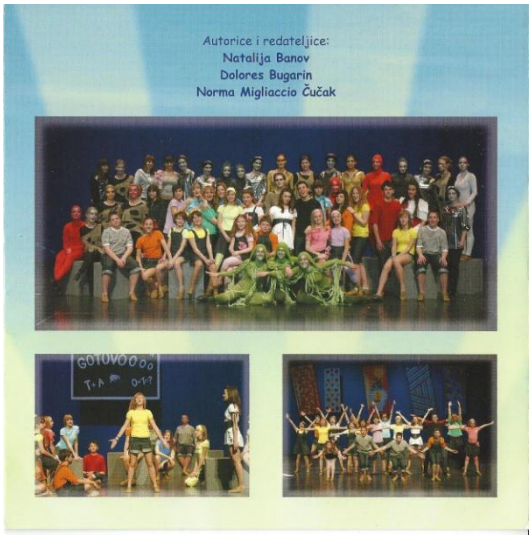
https://www.mentalfloss.com/article/501993/facts-about-jesus-christ-superstar-andrew-lloyd-webber-tim-rice
16. Mihaljinec, I. (1996). *Musical.* Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
17. Naden, C. J. (2011). *The golden age of American musical Theatre.* Lanham: Scarecrow Press.
18. Paulus, I. (2005). Rođen u kazalištu: filmski mjuzikl. *Kazalište,* VIII (21/22), 116-123.
19. *Plesna udruga „Ri DANCE" Rijeka.* Pribavljeno 22.05.2020., sa http://www.ridance.hr/default.asp
20. *Proleksis enciklopedija: solist.* Pribavljeno 26.05.2020., sa https://proleksis.lzmk.hr/53887/
21. *Theatar.hr: Cabaret.* Pribavljeno 30.04.2020., sa https://www.teatar.hr/98814/cabaret-2/
22. Vidulin-Orbanić, S. (2013). *GLAZBENO STVARALAŠTVO: teorijski i praktični prinos izvannastavnim glazbenim aktivnostima.* Pula: Udruga za promicanje kvalitete i poticanje izvrsnosti u odgoju i obrazovanju „SEM"
23. *Your dictionary: Musical play.* Pribavljeno 13.03.2020., sa https://www.yourdictionary.com/musical-play
24. *Zagrebačko gradsko kazalište „Komedija": Jalta, Jalta.* Pribavljeno 13.03.2020., sa http://www.komedija.hr/www/repertoar/jalta-jalta/
25. *Zagrebačko gradsko kazalište „Komedija": Jesus Christ Superstar.* Pribavljeno 30.04.2020., sa http://www.komedija.hr/www/repertoar/jesus-christ-superstar/

PRILOZI

Prilog 1: Programski letak mjuzikla za djecu „NOVI DAN“

... riječ autorica...

Mjuzikl za djecu „NOVI DAN" čine sličice iz dječjeg života u malom primorskom mjestu. Iako se svaka sličica može promatrati odvojeno, one se nadovezuju i čine cjelovitu dramsku priču.

U oblikovanju dramske priče polazište su bili već postojeći songovi nagrađivani na brojnim dječjim festivalima s umjetničkim tekstovima pjesnikinje Ivanke Glogović Klarić. Na osnovi songova gradio se tekst, a sve se to objedinilo pokretom.

Djeca u priči prikazana su iskrena i jednostavna, kakva u prirodi i jesu, različitih karaktera, duhovita, osjećajna, spremna pomoći, djeca koja se raduju malim stvarima, a istodobno spremna u zajedništvu mijenjati one velike. To su djeca koja se ne žure odrasti, već uživaju u zajedničkom druženju i igri s prirodom.

Glazbeni pop izričaj mjuzikla prožet je elementima klasične i etno glazbe s naglaskom na mediteranskom i primorsko-istarskom melosu tj. istarskoj ljestvici.

Primorski ugođaj pojačava i domaća, čakavska beseda te plesne slike u kojima se prikazuje bogatstvo i ljepota našeg podmorja i snaga primorske nevere.

Vrijednost mjuzikla su pozitivne poruke. Istaknuta je povezanost s morem, prijateljstvo, zajedništvo, ljubav prema ljudima i rodnome kraju te vjera u bolje sutra, u NOVI DAN.

Nadamo se da će u ovom mjuziklu uživati kako djeca tako i odrasli, prisjećajući se svog djetinjstva, onoliko koliko smo uživali svi mi koji smo ga stvarali, počevši od nas autorica s timom suradnika do djece izvođača.

Želja nam je da kroz ovaj mjuzikl barem na trenutak zastanemo te doživimo jednostavnu i iskrenu ljepotu dječje igre.

Priča je to o djetinjstvu, igri, svakidašnjem životu, ostvarivanju želja, odrastanju, a posebno o ljepoti prijateljstva i čarobnosti mora.

More je neiscrpno vrelo ljepote, različitosti i svakakvih čudesa, no može biti opasno i zastrašujuće. Njegov tajanstveni svijet ne smije biti samo predmet naše znatiželje, a ponekad i strahа, već i ljubavi prema svemu što je u njemu i oko njega. Moramo mu se zahvaliti i odati poštovanje zato jer nas hrani, jer nas uči mukotrpnom i poštenom radu, ali ne zaboravimo mu se zahvaliti i za igru i veselje koje nam daruje. Uz more upoznajemo divotu rodnoga kraja, doživljavamo iskrenost prijateljstva i čarobnu tajnu ljubavi.

More nas povezuje sa cijelim svijetom, s ljudima s kojima treba dijeliti svu ljepotu i iskrenost, a posebno čar i dobrotu ljubavi, uvažavajući pritom sve moguće različitosti. Ljudi su naučili riječ more upotrebljavati uz niz drugih riječi, pojačavajući im značenje. Postoje izrazi: more briga, more zla, zavisti, nevolja... Ali postoji i more razumijevanja, sreće, dobrote, veselja i smijeha. Galeb iz priče je možda upao u more problema ili patnje no djeca su mu pružila more lijepih želja i ljubavi.

A more glazbe, plesa, veselja i lijepih riječi neka vas vodi u NOVI DAN

Ivanka Glogović Klarić

Mjuzikl podržali:
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
Primorsko- goranska županija
Grad Rijeka- OGU za kulturu
OGU za odgoj i školstvo

PLESNA UDRUGA
RI DANCE - RIJEKA

Prilog 2: Ulaznica za predstavu mjuzikla za djecu „NOVI DAN“

Prilog 3: Informacije o Plesnoj udruzi „Ri DANCE“

Plesna udruga **Ri DANCE -** Rijeka
Medovićeva 11, 51000 Rijeka
Tel: 051/263-614 , Mob: 091/783-5259 (Dolores Bugarin)
ri-dance@ri.t-com.hr
www.ridance.hr

Plesna udruga **Ri DANCE** djeluje pri Domu mladih – Rijeka od 2004. god. i okuplja stotinjak djece i mladih (od predškolske dobi do studenata), zaljubljenika u ples. Osnovni cilj Udruge je razvoj plesa i plesne kulture te poticanje mašte i kreativnog stvaralaštva djece i mladih.

Svoj rad prikazuju na brojnim nastupima u obliku zasebnih koreografija na raznim manifestacijama grada Rijeke i Primorsko-goranske županije, humanitarnim priredbama i gostovanjima, ali i u obliku samostalnih plesnih projekata.

Do sada su realizirali 16 plesnih produkcija, 4 plesne predstave, 5 cjelovečernja plesna performansa, mjuzikl za djecu i mlade *Novi dan*, a koreografski i plesno uključeni su u mjuzikl *Legenda Ružice grada* koji je premijerno izveden u ZGK Komedija u Zagrebu.

Svojim programom i plesnim performansima, godinama svečano otvaraju Školu stvaralaštva – *Novigradsko proljeće* u Novigradu. Uvršteni su u projekt *Ljeto na Gradini* te su nezaobilazni dio njegovog otvaranja, a već 5 godina zaredom samostalno pokrivaju manifestaciju *Gradina Dance Art*.

Redoviti su sudionici *Susreta plesnih ansambala* u organizaciji Hrvatskog sabora kulture te su kao nagrađena skupina na državnoj razini (2010., 2011., 2012., 2015. i 2016.) imali čast prezentirati svoj rad u Dvorani V. Lisinskog u Zagrebu (2011.), u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu (2012.), te na plesnom festivalu u Češkoj (2016.).

Veliko priznanje za njihov rad je i **Nagrada za kulturno stvaralaštvo Primorsko- goranske županije** koja im je dodijeljena za 2015. i 2016. godinu.

Sudjelovali su i u dokumentarnoj emisiji posvećenoj kulturno-umjetničkom amaterizmu u Hrvatskoj pod nazivom *Oni to rade iz ljubavi* u režiji Anđelka Hundića i organizaciji Hrvatskog sabora kulture.

Ponosni su i na mjuzikl radionicu te redovito sudjeluju na *Hrvatskom dječjem festivalu* „Stih i nota, sto divota“ u Zagrebu i višegodišnji su dobitnici nagrada na dječjem festivalu *Kvarnerić* u Rijeci.

Bogatstvo plesne udruge **Ri DANCE** su plesači koji se vole družiti, plesati, istraživati pokret, pjevati, a vesele ih gostovanja na različitim plesnim festivalima na kojima mogu prikazati svoje stvaralaštvo i upoznati različite ansamble i njihov rad.

Prilog 4: Izvedbe mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ prema datumima

Nastupi NOVI DAN

- predstave u HKD-u na Sušaku :

- 30.03.2010.
  Pretpremijera: OŠ Kostrena; DV Mirta; DV Kvarner; DV Delfin; DZ Zvona Viškova; OŠ F. K. Frankopan – Krk i PŠ Vrh, Dobrinj

- 30.3.2010.
  Premijera: uzvanici

- 31.03.2010.
  OŠ Turnić, OŠ San Nicolo, OŠ V. Gortan, OGŠ I. Tijardović -Delnice; OŠ Čavle; OŠ F. K. Frankopan –Baška; OŠ San Nicolo; OŠ R. K. Jeretov –Opatija; OŠ Škurinje, OŠ Brajda, OŠ M. Brozović- Kastav;

- 15.04.2010.
  OŠ Vežica, OŠ Kantrida, OŠ V. Gortan; OŠ A. Mohorovičića – Matulji; OŠ Gornja Vežica; DZ Zvijezda Danica – Kraljevica; OŠ R. K. Jeretov – Opatija; OŠ M. Brozović – Kastav;

- 25.05.2010.
  OŠ D. Gervais – Brešca; OŠ Srdoči; OŠ M. Brozović – Kastav; UFRI; DV Krijesnica; OŠ Grivica

- 7.10.2010.
  OŠ I. Zajca; OŠ G. Vežica; OŠ Klana; OŠ F. K. Frankopan PŠ Vrbnik; OŠ J. Klovića – Tribalj; OŠ SE Belvedere; OŠ Pećine; OŠ N. Tesla; OŠ Kantrida;

- 7.12.2010.
  OŠ Škurinje; OŠ Brajda; OŠ Vžica; DV Maza; DV Pinokio; DV Zlatan; OŠ Kraljevica PŠ Križišće i PŠ Šmrika; OŠ R. K. Jeretov PŠ Veprinac; OŠ N. Tsla; OŠ SE Gelsi; OŠ G. Vežica; OŠ Jelenje –Dražice; OŠ E. Kumičić;

- 15.03.2011
  OŠ V. Gortan; Centar za odgoj i obrazovanj; OŠ N. Tesla; OŠ Mrkopalj; OŠ Bakar; OŠ Zamet; OŠ Trsat; OŠ F. K. Framkopan PŠ Omišalj; OŠ Pećine; Dom za nezbrinutu djecu „Izvor“ – Selce

- 16.03.2011.
  OŠ I. Uajc; OŠ B. Markovića – Rvana Gora; OŠ Turnić; OŠ F. K. Frankopana – Krk; OŠ i. Trohar – Fžine; OŠ Z. Cara – Crikvenica; OŠ V. Gortan; OŠ I. Rabljanina – Rab; OŠ Kozala; Dom za nazbrinutu djecu Novi Vinodolski; OŠ Kostrena

1

Ostale izvedbe *Novog dana*

10.06.2010. Svečana sjednica Grada Rijeke prilikom dodjele godišnjih nagrada Grada Rijeke u HNK Ivana pl.Zajca– isječak iz mjuzikla: song *Obale svijeta*

20.05 2010. Svečanost dodjele nagrada najuspješnijim učiteljima i učenicima osnovnih i srednjih škola u organizaciji Odjela za školstvo Grada Rijeke, HKD na Sušaku – isječci iz mjuzikla: plesne točke *Podmorje* i *Nevera*

17.04.2010. Otvorenje škole stvaralaštva „Novigradsko proljeće" u Novigradu – cijeli mjuzikl

5.10.2010. Svečanost Primorsko goranske županije u povodu svjetskog Dana učitelja, HKD na Sušaku - isječci iz mjuzikla: *Djeca s Jadrana*, *Novi dan*, *Skrivalo*

7.10.2010. Obilježavanje Dječjeg tjedna u Rijeci , HKD na Sušaku– cijeli mjuzikl (za građanstvo)

24.09.2010. Dječji festival Kvarnerić, Sportska dvorana na Zametu –Rijeka– isječci iz mjuzikla: *Skrivalo, Djeca s Jadrana, Obale svijeta*

25.09.2010. Dječji festival Kvarnerić, Fužine - isječci iz mjuzikla: *Djeca s Jadrana, Skrivalo*

22.11.2010 Stručno znanstveni skup pedagoško-književnog zbora- Opatija - isječak iz mjuzikla: *Skrivalo*

16.04.2010. Dječji sajam, Dvorana mladosti Rijeka - isječci iz mjuzikla: *Djeca s Jadrana, Skrivalo*

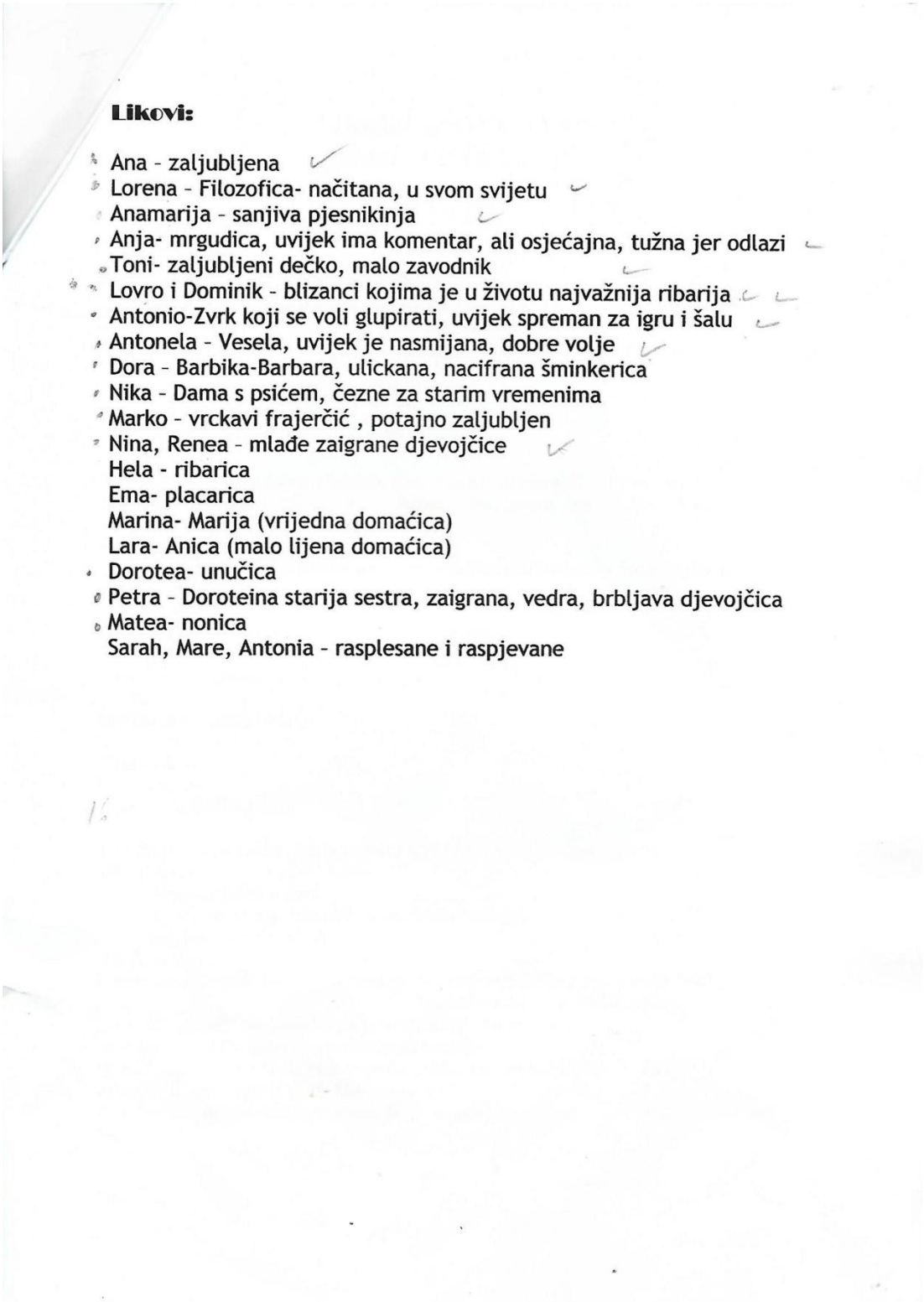
8.06.2011. Festival mjuzikla „Ljeto na ljetnoj", Ljetna pozornica Opatija cijeli mjuzikl

21.11.2011. Hrvatski dječji festival, KD V. Lisinski, Zagreb – ansambl mjuzikla otvara festival songom: *Oblaci*

Projekt podržali:

- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH
- Primorsko-goranska županija
- Grad Rijeka (Odjel za kulturu i Odjel za odgoj i školstvo)
- Dom mladih, Rijeka

Prilog 5: Dio scenarija mjuzikla za djecu „NOVI DAN“

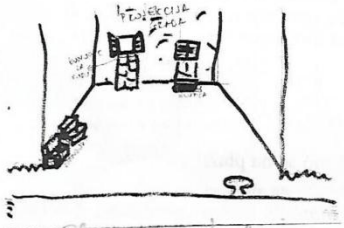
Likovi:

Ana - zaljubljena
Lorena - Filozofica- načitana, u svom svijetu
Anamarija - sanjiva pjesnikinja
Anja- mrgudica, uvijek ima komentar, ali osjećajna, tužna jer odlazi
Toni- zaljubljeni dečko, malo zavodnik
Lovro i Dominik - blizanci kojima je u životu najvažnija ribarija
Antonio-Zvrk koji se voli glupirati, uvijek spreman za igru i šalu
Antonela - Vesela, uvijek je nasmijana, dobre volje
Dora - Barbika-Barbara, ulickana, nacifrana šminkerica
Nika - Dama s psićem, čezne za starim vremenima
Marko - vrckavi frajerčić , potajno zaljubljen
Nina, Renea - mlađe zaigrane djevojčice
Hela - ribarica
Ema- placarica
Marina- Marija (vrijedna domaćica)
Lara- Anica (malo lijena domaćica)
Dorotea- unučica
Petra - Doroteina starija sestra, zaigrana, vedra, brbljava djevojčica
Matea- nonica
Sarah, Mare, Antonia - rasplesane i raspjevane

2. SLIKA – U GRADU

Likovi:
Placarica (Ema)
Ribarica (Hela)
Anica (Lara)
Marija (Marina)
Nona (Matea)
Unučica (Dorotea)
Dama (Nika)
Filozofica (Lorena)
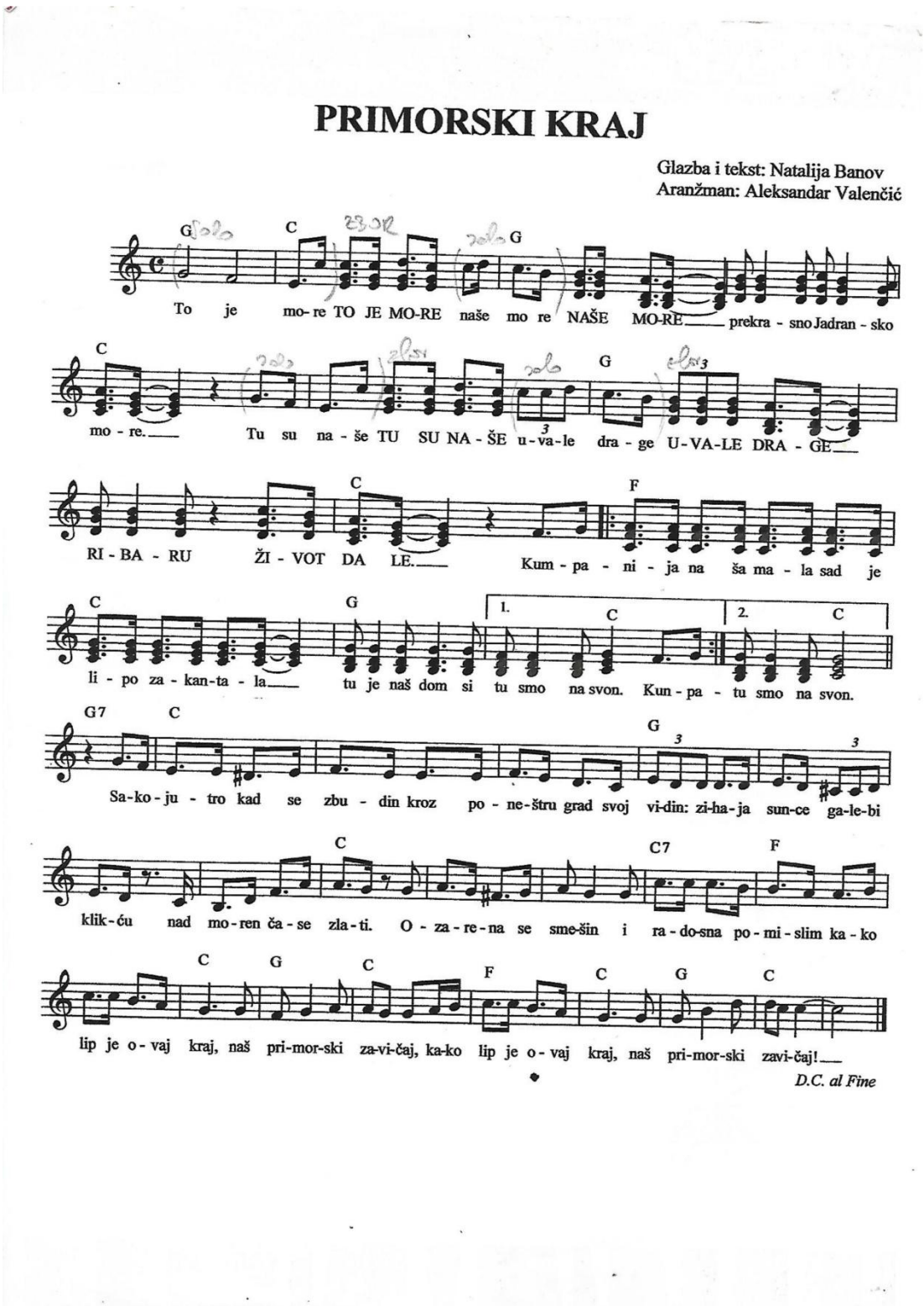
Pozornica se polako osvijetli. Na njoj se nalaze na lijevoj strani dijagonalno postavljena dva štanda. U desnom kutu sasvim uz rub pozornice je bitva. Ispred zastor spuštena su dva okvira primorske poneštrice. U desnome kutu sasvim uz zastor nalaze se stepenice.
Placarica i ribarica su na sceni, stoje iza štandova. Jedna čeka da joj donesu ribu, dok druga iz košare vadi povrće i stavlja ga na štand. Marija na prozoru stavlja sušiti odjeću, a Anica otvara drugi prozor.

Anica *(otvara drugi prozor):* Dobro jutro, Marija!
Marija: Dobro jutro!
Anica: Ča, već si robu oprala?
Marija: San, san, rano jutro po jeftineje struje. A ti, ča delaš?
Anica: Niš, guštan aš mi je Ive šal na ribe, pa na mire moren gledat onu seriju z Meksika.
Marija: I, ča je novega va serije?
Anica: Armando je pušćal onu nebogu Karmelitu.
Marija: Ča mu se videlo?
Anica: Ne znan, aš je taj del već bil pasal pa nis videla.
Placarica: Ala, friške salate, merlina, smokav!
Anica (*pita ribaricu):* Ča, još ni prišal Frane z ribun?
Ribarica: Saki čas mora prit.
Marija (*obraća se Anici*): Ča ćeš skuhat za obed?
Anica: Ako bude mešane ribi, ću spravit brodet, a ako ne, ću skuhat maneštru. A ti?
Marija: Ja ću danaska malo verdure i ako bude ča sardelic za pofrigat.
Dolazi nona s unučicom.
Nona (*obraća se placaricama*): Dobro jutro! Ste vredne?
Placarica: Kad se mora, niš ni teško!
Ribarica: Nona, ste videla morda, je prišla ka ribarica va portić?
Nona: Ni, ni još. Ma, san videla niki judi ki čekaju na rive.

© Zaštićeno autorsko djelo. Zabranjeno umnožavanje.

Prilog 6: Notni zapis songa „Primorski kraj“ iz mjuzikla za djecu „NOVI DAN“

PRIMORSKI KRAJ

Glazba i tekst: Natalija Banov
Aranžman: Aleksandar Valenčić

G C G
To je mo- re TO JE MO-RE naše mo re NAŠE MO-RE prekra - sno Jadran - sko

C G
mo - re. Tu su na - še TU SU NA - ŠE u - va-le dra - ge U - VA-LE DRA - GE

C F
RI - BA - RU ŽI - VOT DA LE. Kum - pa - ni - ja na ša ma - la sad je

C G 1. C 2. C
li - po za - kan-ta - la tu je naš dom si tu smo na svon. Kun - pa - tu smo na svon.

G7 C G
Sa-ko - ju - tro kad se zbu - din kroz po - ne-štru grad svoj vi-din: zi-ha-ja sun-ce ga-le-bi

C C7 F
klik-ću nad mo-ren ča - se zla-ti. O - za - re-na se sme-šin i ra - do-sna po - mi - slim ka - ko

C G C F C G C
lip je o - vaj kraj, naš pri-mor-ski za-vi-čaj, ka-ko lip je o - vaj kraj, naš pri-mor-ski zavi-čaj!

D.C. al Fine

Prilog 7: Novinski članak o mjuziklu za djecu „NOVI DAN“ objavljen 30.03.2009. pod nazivom „Mediteranska glazbena priča“

ŠKOLSKI NOVI LIST

Ponedjeljak, 30. ožujka 2009. 3

U predstavi su predstavljeni odnosi među djecom: sitne svađe, prijateljstvo..., sve ono što postoji među njima

ANSAMBL SASTAVLJEN OD DVADESET I PETERO DJECE IZ OSNOVNIH ŠKOLA S RIJEČKOG PODRUČJA VEĆ NEKO VRIJEME PREDANO RADI NA MJUZIKLU ZA DJECU »NOVI DAN«

Glavna je tema predstave Mediteran, ali se kao teme pojavljuju i prijateljstvo, očuvanje okoliša, ljubav prema životinjama, bližnjima..., objasnila je Natalija Banov

MEDITERANSKA GLAZBENA PRIČA

Kako teku pripreme za prvi »osnovnoškolski mjuzikl«, provjerili smo i kod samih aktera mjuzikla, koji su, pokazalo se, već iskusni glumci, pjevači, plesači...

ANA MICULINIĆ, 8. razred OŠ »Kantrida«

Pjevanjem se bavim od treće godine. Jako volim pjevati, volim muziku, ples, glumu. Bila sam na Lidranu već više puta tako da mi se mjuzikl čini kao savršena prilika. Odlično mi je tu, super napredujemo, probe nisu naporne. Veselim se premijeri i nadam se da ću i dalje pjevati, nastupati. U mjuziklu imam glavnu ulogu, glumim djevojku koja se zaljubljuje u jednog dečka...

MARKO ŠUTANOVAC, 7. razred OŠ »Rikard Katalinić Jeretov«, Opatija

– Bavim se glumom od trećeg razreda, glumim kod Norme Čučak, koja me i pozvala na audiciju. Do sad sam nastupao u puno predstava. Prošao sam tri audicije i dobio ulogu u mjuziklu. Za sad mi nije određena uloga, ali se nadam da ću imati puno glumljenja i pjevanja. Inače, ostatak ekipe je super, družimo se i super nam je.

ANTONIO KRIŠTOFIĆ, 5. razred OŠ »Dr. Andrija Mohorovičić«, Matulji

– Prošle godine sam nastupao na Kvarneriću gdje me vidjela Natalija Banov, svidio joj se moj nastup i pozvala me na audiciju, prošao sam je i sad sam tu. Super mi je, svi se ističu, dobro se zabavljamo. Jedva čekamo prve nastupe. Ovakvih predstava nema baš puno, pa je dobro da se priprema ovaj mjuzikl.

DOROTEA ČUČAK, 1. razred OŠ »Milan Brozović«, Kastav

– Došla sam jer tu plešem u Domu mladih, pa me Dolores pitala da li bih išla na mjuzikl. Norma Čučak je moja baka tako da sam došla i preko nje. Super mi je. U predstavi glumim unučicu. Mislim da ću i dalje pjevati i nastupati jer mi se to jako sviđa.

tanju djeteta uz more ispričana kroz dječju igru i naslojanja da pomognu galebu u borbi za opstanak – kratki je sadržaj mjuzikla za djecu »Novi dan« na kojem već neko vrijeme radi ansambl sastavljen od dvadeset i petero djece iz osnovnih škola s riječkog područja koje povezuje ljubav prema glazbi, pjevanju, glumi i plesu.

– Jako smo zadovoljni ekipom, jako brzo uče. U brzem napredovanju ometaju nas samo gripe i prehlade i nedostatak termina za probe – otkrila nam je kada smo ih posjetili na jednoj od proba u Domu mladih Natalija Banov, osoba najzaslužnija za nastanak ove zanimljive predstave. Ona naime potpisuje ideju i glazbu za predstavu i s mladom ekipom uvježbava pjevačke dijelove. Uz nju, na mjuziklu rade još dvije nagrađivane stručnjakinje koje su svoj život posvetile radu s djecom. Dramaturgiju i uvježbavanje dramskih dijelova tako priprema Norma Čučak, dok je za koreografiju i uvježbavanje plesnih dijelova i scenskog pokreta zaduženа Dolores Bugarin, voditeljica plesne skupine Ri dance čijih će 15-ak članova sudjelovati u popunjavanju plesnih dijelova predstave.

Predstava za riječke učenike

Režiju potpisuju sve tri autorice kojima se kao posebni glazbeni suradnik pridružuje Aleksandar Valenčić, uz Roberta Grubišića i Ivu Popeskića, jedan od aranžera glazbe. Kad već spominjemo sve odrasle koji sudjeluju u mjuziklu, ne možemo zaboraviti ni Ivanku Glogović Klarić i Josipa Tomina koji su napisali stihove songova.

– Htjeli smo da djeca u Rijeci imaju predstavu koju mogu gledati gledati s djecom prikazuju se u Zagrebu. Glavni nam je cilj da nam djeca budu konzumenti, da se nauče gledati predstave i uživaju u tome. Predstavu želimo prikazati učenicima osnovnih škola našeg grada i županije, a možda bude i prilike predstavljati Rijeku i Hrvatsku na brojnim međunarodnim smotrama amaterskih kazališta – dodala je Banov.

Iako je u planu bilo i angažiranje profesionalnih kostimografa i scenografa, kako sad stvari stoje, za taj će se kreativni »posliće« pobrinuti sami glumci i plesači u mjuziklu.

Sličice iz dječjeg života

Predstava »Novi dan«, koja će svojim sadržajem zasigurno oduševiti mlade gledatelje, na humoristican i vesео način prikazat će nekoliko sličica iz dječjeg života. Kako bi bio što raznovrsniji i zanimljiviji, Banov je u glazbeni dio mjuzikla uklopila zborske i individualne dijelove, duete, istarsku ljestvicu i sve ono što će klincima prenijeti njegovu osnovnu poruku.

– Mjuzikl ima izrazitu poruku, što je jama jako bitno za taj školski uzrast. Tijekom predstave vide se odnosi među djecom, možda neke sitne svađice, prijateljstvo, sve ono što postoji među njima i s čime se oni mogu poistovijetiti. Glavna je tema predstave Mediteran, ali se kao teme pojavljuju i prijateljstvo, očuvanje okoliša, ljubav prema životinjama, bližnjima... – rekla je Banov.

Ako bude sve teklo po planu, mjuzikl za djecu »Novi dan« premijeru bi trebao imati krajem ove godine. Dakle, dobro zapamtite – »Novi dan«, jer to je ime predstave koju nikako ne bi trebalo propustiti.

Ivana Kocijan
Snimio Petar Fabijan

mjuzikl na humoristican i vesео način prikazuje nekoliko sličica iz dječjeg života

Osmijeh na licima nedvojbeni je znak da učenici uživaju na probama

Učenici predano uvježbavaju plesne korake i napominju da probe nisu zahtjevne

Premijera mjuzikla »Novi dan« najavljena je za kraj godine

Prilog 8: Novinski članak o mjuziklu za djecu „NOVI DAN“ objavljen 12.04.2010. pod nazivom „Mjuzikl o djetinjstvu“

4 Ponedjeljak, 12. travnja 2010.

Zanimljiv dječji amaterski mjuzikl pripremila je Plesna udruga Ri dance

Mjuzikl o djetinjstvu

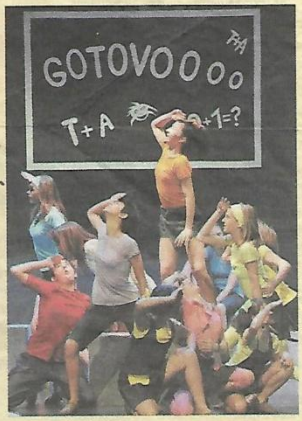
Gotovo pedeset klinaca savršeno je uvježbalo plesne i glazbene točke, izgradilo dramske likove i u maniri pravih profesionalaca stvorilo pravi mali kazališni biser

More kao neiscrpno vrelo ljepote, života i različitosti i veliko plavetnilo koje nas povezuje s cijelim svijetom, te sve što »muči« djecu i mlade – obiteljske teme, prijateljstvo, sitne svađe, odnos prema prirodi i životinjama i neizostavne prve ljubavi – samo su neke od tema dječjeg mjuzikla »Novi dan« koji je nedavno premijerno prikazan pred riječkom publikom. Ideja za stvaranjem mjuzikla o djetinjstvu, prijateljstvu, moru, igri, željama i svemu onom što naše živote čini ljepšima i bogatijima, nastala je povezivanjem njegovih autorica i redateljica Natalije Banov, Dolores Bugarin i Norme Migliaccio Čučak, dugogodišnjih pedagoških djelatnica i voditeljica kulturno-umjetničkih aktivnosti za djecu koje su, potaknute nedostatkom predstava za djecu u Rijeci, krenule u razradu projekta. Zabavan i zanimljiv dječji amaterski mjuzikl koji je pripremila Plesna udruga Ri dance tipična je »mediteranska priča« o životu i odrastanju djeteta uz more kroz koju se isprepleće i priča o nastojanju da se jednom galebu pomogne u borbi za opstanak. U mjuziklu »Novi dan« pjevaju, glume i plešu djeca osnovnoškolske i srednjoškolske dobi iz škola Rijeke i okolice te plesači Plesne udruge Ri dance koji su ovaj jedinstveni glazbeno-scenski proizvod pripremali više od godinu dana. Uz vrijedne mentorice i u inspirativnom društvu nastala je predstava koja oduševljava gledatelje, i male i velike. Gotovo pedeset klinaca savršeno je uvježbalo plesne i glazbene točke, izgradilo dramske likove i u maniri pravih profesionalaca stvorilo pravi mali kazališni biser. Kad djeca glume, pjevaju i plešu u mjuziklu o djeci i za djecu, reakcije ne mogu biti negativne. Sudeći po viđenom, klinci, koji su imali prilike pogledati »Novi dan«, cijelu su predstavu pratili s oduševljenjem, a pozitivne reakcije stigle su i od strane profesora, roditelja i druge odrasle publike. Ovim mjuziklom Rijeka je dobila predstavu za djecu u kojoj će mladi istinski uživati.

Ivana Kocijan
Snimio Marko Gracin

Tko su autori mjuzikla?

Autorica je songova Natalija Banov, dok je koreografija djelo Dolores Bugarin. Dramski tekst i dramaturgiju potpisuje Norma Migliaccio Čučak, a koordinatorica i asistentica redateljicama je Iva Tomljenović. Autori stihova songova su Ivanka Glogović Klarić i Josip Tomin, a autor instrumentalnih dijelova i aranžmana songova te glazbeni producent Aleksandar Valenčić. Instrumentalne aranžmane songova skladali su Robert Grubišić i Ivo Popeskić. Scenografiju potpisuju Theodor de Canziani i Robert Krančić, a izradu Denis Verbanac. Kostimografkinja je Jadranka Šegota, a oblikovatelj svjetla Dalibor Fugošić.

Mjuzikl je priča o odrastanju djeteta uz more

Pedesetak učenika savršeno je uvježbalo plesne i glazbene točke

Prilog 9: Čestitka autoricama mjuzikla za djecu „NOVI DAN“ od pročelnice Branke Renko-Silov

REPUBLIKA HRVATSKA
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
GRAD RIJEKA

Odjel gradske uprave za odgoj i školstvo

Rijeka, 30. studenoga 2010.

ČESTITKE!!!

Vašom je zaslugom, predanim radom i originalnim idejama upriličenim u stvarnost, u Starogradskoj vijećnici Grada Zagreba, u ponedjeljak 22. studenoga, Gradu Rijeci dodijeljena povelja za uzorno provedenu naj-akciju tijekom protekle godine. Povelja se dodjeljuje akciji kojom je poboljšan i uljepšan život djece...
Nebrojeno mnogo puta smo istakli važnost i vrijednost mjuzikla "Novi dan", stoga ovom prilikom možemo samo još jednom čestitati Vama i Vašim suradnicima na još jednom iznimnom uspjehu...

Pročelnica

Branka Renko-Silov,prof.

Grad Rijeka, Dolac 8, 51000 Rijeka, Hrvatska
Tel. ++38551209572, Fax. 209561
www.rijeka.hr
E-mail: branka.renko-silov@rijeka.hr

Prilog 10: Preporuka Grada Rijeke, vrtićima i školama u Primorsko-goranskoj županiji, za posjet Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku u Rijeci u svrhu gledanja izvedbe mjuzikla za djecu „NOVI DAN“

24.1.11.

REPUBLIKA HRVATSKA
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
GRAD RIJEKA
Odjel gradske uprave za odgoj i školstvo

KLASA : 602-02/10-01/13
URBROJ: 2170/01-04-00-11-9
Rijeka, 20. siječanj 2011 godine

OSNOVNIM ŠKOLAMA
GRADA RIJEKE i PGŽ
n/p ravnatelja/ica
- s v i m a -

PREDMET: Mjuzikl za djecu i mlade „Novi dan“
-obavijest-

Mjuzikl za djecu i mlade „Novi dan“ projekt je plesne udruge Ri dance iz Rijeke. Ideja za prvi riječki mjuzikl nastala je povezivanjem dugogodišnjih pedagoških djelatnica i voditeljica kulturno umjetničkih aktivnosti za djecu i mlade iz Rijeke i Opatije koje su potaknute nedostatkom glazbeno scenskih predstava za djecu školske dobi u gradu Rijeci krenule u razradu projekta.

Mjuzikl je nastao prema ideji **Natalije Banov**, zborovođe „Vežićkih tića“ OŠ Vežica. Učiteljica Banov je ujedno i autorica songova mjuzikla. Autorski tim čine još i **Dolores Bugarin**, voditeljica plesnih tečajeva Ri dancea i koreografkinja plesnih točaka mjuzikla te **Norma Migliaccio Čučak**, dramska pedagoginja i autorica dramskog teksta. Sve tri autorice ujedno su i redateljice predstave.

U timu koji je radio na mjuziklu uključeni su bili i pjesnikinja Ivanka Glogović Klarić- autorica stihova većine songova, Aleksandar Valenčić- autor instrumentalnih dijelova i instrumentalnih aranžmana songova uz aranžere Ivu Popeskića i Roberta Grubišića. Scenografiju potpisuje Theodor de Canziani Jakšić, a kostimografiju Jadranka Šegota. Asistentica redateljicama i koordinatorica je Iva Tomljenović. Svjetlo je oblikovao Dalibor Fugošić, a zvuk tvrtka Feel d.o.o.

Ansambl mjuzikla čini dvadesetčetvero djece osnovnoškolske i srednjoškolske dobi iz Rijeke i okolice, izabranih na audicijama, a koja se nisu poznavala do rada na mjuziklu te isto toliko djece plesača Plesne udruge Ri dance.

Mjuzikl je podržalo **Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta**, **Grad Rijeka** – OGU za kulturu i OGU za odgoj i školstvo te **Primorsko-goranska županija**.

Grad Rijeka je s kandidiranim Mjuziklom „Novi Dan“ dobitnik **Povelje** za uzorno provedenu **naj – akciju 2010. gradova i općina – prijatelja djece.**

Mjuzikl je premijerno izveden 30. ožujka 2010. **u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku** i od tada je igran 10 puta i **pogledalo ga je oko 4.000 djece**- od predškolaraca, učenika razredne nastave i viših razreda osnovne škole, te oko **500- tinjak njihovih odgajatelja, učitelja, roditelja**.

Grad Rijeka, Dolac 8, 51000 Rijeka, Hrvatska
Tel. ++38551209572, Fax. 209561
www.rijeka.hr
E-mail: branka.renko-silov@rijeka.hr

Više o samom mjuziklu možete pronaći na stranicama Doma mladih www.dom-mladih.hr.

Zbog velikog interesa, Grad Rijeka izašao je ususret udruzi Ri dance i bez obzira na prebukiranost HKD na Sušaku, omogućio izvedbu mjuzikla u mjesecu **prosincu** i **ožujku**. Predstave koje će biti izvedene u ožujku, ujedno su i posljednje u ovoj sezonu.

Rezervacija karata:

- izvedbe mjuzikla namijenjene su **organiziranim posjetima vrtića i škola** (mjuzikl je primjeren svim uzrastima), a ulaznice se mogu rezervirati za utorak, **15. ožujak 2011. u 11.00 h**, i **16. ožujak 2011. u 11.00 i 13.00 h.**
- cijena ulaznica je **30,00kn**
- kontakt osoba: Iva Tomljenović, stručna suradnica za programe Doma mladih, 051/512-715 (svim radnim danima od 8.00h do 16.00h)

Organizacija prijevoza:

- prema preporuci Odjela gradske uprave za odgoj i školstvo, organizirani prijevoz djece moguće je realizirat autobusima Autotransa. Cijena jednog autobusa od 49 sjedala, a za prijevoz učenika od odgojne ustanove s područja Grada Rijeke, do mjesta održavanja predstave- HKD Sušak i obratno, iznosi 738,00kn (u navedenu cijenu autobusa uračunat je PDV)
- za potrebe prijevoza biti će angažirani isključivo autobusi za koje Autotrans posjeduje „Potvrde o ispunjenju uvjeta za autobus kojim se prevoze djeca"
- rezervaciju autobusa potrebno izvršiti na vrijeme kako bi organizator prijevoza bio u mogućnosti pravovremno rezervirati potrebne autobuse
- kontakt osoba: Tomislav Tadej, rukovoditelj poslovne jedinice Vozni par Rijeka, 051/660-360, 091/3090769

U autorskom timu mjuzikla "NOVI DAN" prepoznali smo dobitnike brojnih strukovnih priznanja i stoga toplo preporučamo ravnateljima/cama osnovnih škola organizirani odlazak učenika na predstave u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku. Vrijednost mjuzikla su pozitivne poruke – prijateljstvo, zajedništvo, ljubav prema ljudima, rodnome kraju i moru te vjera i nada u novo, bolje sutra, u NOVI DAN.

Nadamo se u velik odaziv osnovnih škola, te Vas srdačno pozdravljamo.

S poštovanjem,

Pročelnica

Branka Renko-Silov, prof.

Privitak: kao u tekstu

Na znanje:

1. Dom mladih Rijeka, Laginjina 15, Rijeka
2. Udruga RI-Dance Rijeka,Medovićeva 11, 51 000 Rijeka

Prilog 11: Osvrt pročelnice Branke Renko-Silov na mjuzikl za djecu „NOVI DAN“

REPUBLIKA HRVATSKA
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
GRAD RIJEKA

Odjel gradske uprave za odgoj i školstvo

KLASA: 602-02/2010-01/13
URBROJ: 2170-01-04-00-2010-6

Rijeka, 16. rujna 2010.

MINISTARSTVO ZNANOSTI,
OBRAZOVANJA I ŠPORTA
Uprava za predškolski odgoj
i osnovno obrazovanje
Donje Svetice 38
10000 Zagreb

Predmet: Dječji mjuzikl "Novi dan"
- osvrt na projekt

U ožujku prošle godina riječka je kulturna scena postala bogatija za jedan posve novi projekt – dječji mjuzikl "Novi dan". Plesna udruga Ri dance pripremila je mjuzikl za djecu osnovnoškolske i srednjoškolske dobi, koji je nastao povezivanjem dugogodišnjih pedagoških djelatnica i voditeljica kulturno umjetničkih aktivnosti za djecu i mlade iz Rijeke i Opatije koje su potaknute nedostatkom glazbeno scenskih predstava za djecu školske dobi u gradu Rijeci krenule u razradu projekta.

Mjuzikl je nastao prema ideji Natalije Banov, zborovođe „Vežićkih tića“ OŠ Vežica. Učiteljica Banov je ujedno i autorica songova mjuzikla. Autorski tim čine još i Dolores Bugarin, voditeljica plesnih tečajeva Ri dancea i koreografkinja plesnih točaka mjuzikla te Norma Migliaccio Čučak, profesorica u Opatijskoj osnovnoj školi, dramska pedagoginja i autorica dramskog teksta, a sve tri autorice ujedno su i redateljice predstave.

U tim koji radi na mjuziklu uključeni su još pjesnikinja Ivanka Glogović Klarić- autorica stihova većine songova, Aleksandar Valenčić - autor instrumentalnih dijelova i instrumentalnih aranžmana songova uz aranžere Ivu Popeskića i Roberta Grubišića. Scenografiju potpisuje Theodor de Canziani Jakšić, profesor povijesti umjetnosti u Prvoj Riječkoj Sušačkoj gimnaziji, a kostimografiju Jadranka Šegota. Asistentica redateljicama i koordinatorica je Iva Tomljenović voditeljica programa za djecu u Domu mladih Rijeka. Svjetlo oblikuje Dalibor Fugošić, a zvuk tvrtka Feel d.o.o. Svi oni čine skupinu entuzijasta otprije poznatih riječkoj publici po mnogim interesantnim projektima ali i brojnim prestižnim nagradama koje su dobili u Hrvatskoj i inozemstvu. Jedna od posljednjih uspjeha je song „Skrivalo“ iz Mjuzikla „Novi dan,“ koji je na Međunarodnom natječaju glazbenih autora u Americi među 15 000 skladbi iz cijelog svijeta ušao u polufinale među samo 30 skladbi iz svih kategorija.

Ansambl mjuzikla čini dvadesetčetvero djece osnovnoškolske i srednjoškolske dobi iz Rijeke i okolice, izabranih na audicijama, a koja se nisu poznavala do rada na mjuziklu te isto toliko djece plesača Plesne udruge Ri dance. Ono što čini ovaj mjuzikl tako posebnim je "prava morska štorija". Naime, čitav mjuzikl čine sličice iz dječjeg života u malom primorskom mjestu koje se mogu promatrati i odvojeno, no nadovezuju se i čine cjelovitu dramsku priču. Istaknuta je povezanost s morem, prijateljstvo, zajedništvo, ljubav prema ljudima i rodnom kraju te vjera u bolje sutra, u novi

Grad Rijeka, Dolac 8, 51000 Rijeka, Hrvatska
Tel. ++38551209572, Fax. 209561
www.rijeka.hr
E-mail: branka.renko-silov@rijeka.hr

dan. Tako je Rijeka nakon dugo vremena dobila mjuzikl za djecu i mlade u kojem sudjeluje pedesetak učenika osnovnih i srednjih škola iz Rijeke i okolice koji su pomno izabrani jer svaka uloga odgovara djeci i po dobi i po sposobnostima. Bilo je potrebno mnogo vremena da se do savršenstva uvježbaju koreografija i pjevanje, a ovaj je mjuzikl specifičan upravo stoga što su glavni akteri naši "mali Riječani". U rad na mjuziklu uložen je golem trud, entuzijazam i puno ljubavi prema ovom kraju i općenito ljudima i životu. Stoga su Odjel gradske uprave za odgoj i školstvo kao i Odjel gradske uprave za kulturu Grada Rijeke preporučili Projekt svim školama, pomogli u organizaciji izvedbi te financijski ga podržali.

Premijera mjuzikla održana je 30. ožujka u prepunom Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku, nakon čega su uslijedile brojne reprizne izvedbe. Songovi i plesne numere iz mjuzikla izvođeni su i u različitim prigodama kad su se obilježavali značajni lokalni, državni i svjetski datumi.

Mnogi kritičari, stručnjaci i poznavaoci kazališne umjetnosti izrekli su brojne pohvale kako autorima tako i izvođačima. Nadamo se da će mjuzikl još dugo biti na repertoaru Hrvatskog kulturnog doma na Sušaku, a sasvim smo sigurni da će biti pozivani i na razna gostovanja.

Zahvaljujemo Vam što ste prepoznali vrijednost ovog Projekta i financijski ga podržali.

S poštovanjem,

Pročelnica

Branka Renko-Silov,prof.

Prilog 12: Osvrt voditeljice Županijskog vijeća za izvannastavne aktivnosti Primorsko-goranske županije, Vilme Lukanović, na mjuzikl za djecu „NOVI DAN“

PRILOG 2 Osvrt Vilme Lukanović, voditeljice Županijskoga vijeća za izvannastavne aktivnosti Primorsko-goranske županije

NOVI DAN
mjuzikl za djecu i mlade

Natalija Banov, Dolores Bugarin, Norma Miglliacio Čučak

Osvrt

Dana 30. ožujka 2010. u Hrvatskom kulturnom domu na Sušaku premijerno je prikazan mjuzikl za djecu i mlade **Novi dan** autorica Natalije Banov, Dolores Bugarin i Norme Miglliacio Čučak.

Već uz prve taktove mladi izvođači (učenici osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta) uveli su gledateljstvo u ambijent primorskoga kraja, riječju, glazbom, ali i iskrom u očima otkrivajući čežnje, nade, očekivanja poznata svakom onom tko živi s pogledom na plave daljine i udiše sol.

I iako autorice naglašavaju da mjuzikl nema čvrstu fabulu (iz financijskih i drugih praktičnih razloga songove čine i neke već poznate skladbe, nastale ranije), uskoro se na sceni počinju nizati slike danas već pomalo zaboravljenog života u malom primorskom mjestu, onakvoga kakav snažno živi ne samo u sjećanjima generacije vršnjaka autorica, već je prepoznatljiv i svim onim mladim gledateljima koji praznične dane provode negdje na moru, izvan velikih gradova. Svjedočimo malomještanskom temperamentu: razgovorima s prozora, živopisnosti mjesne „place“, neizostavnim ogovaranjima, iščekivanju ribarske sreće...

Ali, slike života još uvijek nisu i fabula. Nju u *Novom danu,* kako je to osmislila Norma Migliacio Čučak, nosi skupina mladih ljudi okupljenih oko ljetnih uzbuđenja vezanih uz plažu. Pred gledaocima se izmjenjuje galerija karaktera koje su mladi izvođači, uz stručno vođenje vrsnih voditeljica itekako uspješno oživili. Jedan je takav lik djevojčica koja zbog očeva posla mora odseliti iz mjesta te nalazi utjehu u prijateljskoj potpori vršnjaka, drugi je čudakinja koja spremno odgovara na sva pitanja, ali stoga nije marginalizirana i ponižavana, već prijatelji u pravom trenutku itekako znaju pokazati da cijene njezinu sklonost knjizi. Blizanci zaokupljeni ribolovom zanimljiva su scenska vizualna osobitost, a neizbježan je i ljubavni par koji u društvu vršnjaka živi kao nešto posve prirodno, lišeno zločestih spletaka kakvima mlade svakodnevno truju loši ali utjecajni scenariji sveprisutnih TV sapunica. U taj živopisni krug mladih ljudi „ulijeće“ i jedan galeb (tko još živi uz more, a nema nekog svog galeba Marka?) u čijoj se sudbini letača ozlijeđenog u moćnoj oluji i izliječenog ljubavlju djece, prepoznaje i poenta cijele predstave: zajedništvo, ljubav i prijateljstvo čine nas moćnijima od svih nevolja, pa i od same smrti.

Iako kostimografija na stiliziran način asocira na davne pedesete, likovi *Novog dana* žive u svojevrsnom bezvremenskom prostoru. U njihovim međusobnim odnosima suvremeni će mladi gledatelj zacijelo prepoznati sve ono s čime se svakodnevno susreće dijeleći vlastitu svakodnevicu s vršnjacima. Međutim, ono što ovaj prostor čini pomalo arkadijskim, izostanak je mobitela, računala, Play Stationa, I Poda i svih drugih stečevina modernoga doba bez kojih je teško zamisliti suvremena djetinjstva.

Romantičnom ugođaju pridonosi i kolorizam inače narativne scenografije te melodičnost songova Natalije Banov, nerijetko utemeljenih na domaćem, kvarnerskom melosu.

Spomenutim izražajnim sredstvima ovaj mjuzikl suvremenog (mladog) gledatelja vraća iskonskim ljudskim vrijednostima: prijateljstvu, ljubavi i zavičajnosti (domoljublju). Emotivni naboj koji prožima izvođače, s lakoćom preuzima i gledatelja te se on nakon završnog songa osjeća ispunjenim, pročišćenim i, nadasve, odnekud ljudskijim.

Svakako valja naglasiti izvođačke sposobnosti mladih glumaca. Izvedba ove vrste zahtijeva svestranost izvođača – oni glume, pjevaju i plešu. Začudnim glasovnim sposobnostima pozornost plijene osobito protagonisti, a koreografija Dolores Bugarin u mah kopnenu scenografiju pretvara u čaroliju podvodnog svijeta ili pak, u drugom trenutku, gledatelja uvlači u alegorijsku borbu galeba svladanog olujom.

Na kraju valja reći da je teško i zamisliti koliki napor, vrijeme i rad valja uložiti da bi se ostvarilo scensko djelo ove složenosti i kvalitete. Autoricama (i svim suradnicima) stoga veliko hvala – prije svega na ponuđenom doživljaju, a onda i na pedagoškoj angažiranosti. Jer, ona iskra stvaralačke pobjede koju gledatelj može prepoznati u oku baš svakog izvođača, u završnoj sceni zagledanog u „novi dan", najveća je vrijednost ovoga vedrog i, ako je taj atribut moguće primijeniti u ovom surječju, dobrohotnog glazbeno-scenskog djela.

voditeljica Županijskoga vijeća
za izvannastavne aktivnosti
Primorsko-goranske županije
(osnovne škole)

Vilma Lukanović

Vilma Lukanović, prof.

Prilog 13: Osvrt dr. sc. Dalibora Paulika na mjuzikl za djecu „NOVI DAN"

GLAZBENA SCENA GLAZBENA SCENA GLAZBENA SCENA

NOVI DAN — MJUZIKL ZA DJECU I MLADE U RIJECI

Ovacije čarobnom dječjem mjuziklu

Piše: dr. sc. Dalibor Paulik

Mjuzikl za djecu i mlade *Novi dan*, premijerno je izveden u Rijeci 30. ožujka. Autorica songova je mlada glazbena pedagoginja, skladateljica Natalija Banov koja se talentom već nametnula i odredila izvornošću, oslonjenošću na moderni zvuk koji mladi vole, ali i na etno tradiciju kraja iz kojeg dolazi. Autorski tim čine: koreograf — Dolores Bugarin, dramski tekst i dramaturgija — Norma Miagliaccio Čučak, asistentica redateljicama te koordinatorica — Iva Tomljenović. Autori stihova songova su Ivanka Glogović Klarić, Josip Tomin, Norma Miagliaccio Čučak te Natalija Banov, a autor instrumentalnih dijelova i aranžmana songova je Aleksandar Valenčić, ujedno glazbeni producent, dok su instrumentalno songove aranžirali Robert Grubišić i Ivo Popeskić. Scenografiju i likovno rješenje tiskovina učinili su Theodor de Canzioni i Robert Krančić, scenografiju Denis Verbanac, kostimografkinja je Jadranka Šegota, oblikovatelj svjetla Dalibor Fugošić, a autorice i redateljice projekta su Natalija Banov, Dolores Bugarin i Norma Miagliaccio Čučak. U predstavi plešu i glume djeca osnovnoškolske i srednjoškolske dobi iz raznih škola Rijeke i okolice, odabrana na audiciji, dok su plesači iz Plesne udruge *RI dance*.

Kako ističu autorice, to su sličice iz dječjeg života u malom primorskom mjestu. One se mogu promatrati odvojeno, ali nadovezujući se, čine cjelovitu dramsku priču. Na osnovi songova gradio se tekst, a sve se objedinilo pokretom. Djeca su u priči prikazana kao iskrena i jednostavna, različitih karaktera, duhovita, osjećajna, raduju se malim stvarima, žure se odrasti.

Glazbeni pop izričaj prožet je elementima klasične i etno glazbe, s naglaskom na mediteranski i primorsko–goranski melos, odnosno istarsku ljestvicu. Taj primorski ugođaj pojačava domaća, čakavska *beseda* te plesne slike koji prikazuju ljepotu podmorja i oštrinu primorske nevere. Vrijednost mjuzikla čine pozitivne poruke, povezanost s morem, prijateljstvo, zajedništvo, ljubav prema ljudima i rodnome kraju, vjera u bolje dane. A u svemu tome je more kao neiscrpno vrelo ljepote i tajanstvenosti. Ono povezuje sa svijetom, s drugima, a galeb iz priče, uz pomoć djece, okreće se ljubavi i sreći. I simbolički, kažu autorice, more glazbe i riječi veselja vodi nas u Novi dan.

Cijela predstava u svojoj spontanosti zapravo je morem opčinjena, a sve to prenose nam djeca i mladi Rijeke, maksimalnom ozbiljnošću, predanošću glazbi, stihu, plesu i pokretu te stalnoj vjeri u čarobnost mjuzikla. Prirodno je da onda i publika uzvraća ovacijama.

Prilog 14: Osvrti učitelja osnovnih škola Primorsko-goranske županije na mjuzikl za djecu „NOVI DAN“

Novi dan
(osvrt)

Mjuzikl Novi dan uključuje djecu izvođače iz osnovnih i srednjih škola našega grada. Začuđujuće je kako su autorice N. Banov, D. Bugarin i N. Migliacci Čučak uspjele okupiti toliko djece s različitih strana i savršeno ih uigrati u govoru, pjesmi i plesu. Da bi se postigao takav sklad, sigurno je uloženo jako puno truda, rada, vremena, energije i strpljenja pa svi sudionici ovoga projekta, a osobito autorice, zaslužuju velike pohvale.

Ovo glazbeno-scensko djelo čini niz sličica povezanih dječjom neposrednošću, primorskom blagošću i živošću mora.

Scenografija je uglavnom naznačena: prozori i krovovi, «kašete» s ribom... - primorska slika. Ljudi, mali glumci, nemaju specifične kostime. Oni su većinom djeca. Jednostavna i funkcionalna kostimografija pojačana ekspresivnim pokretima i plesom osobito dolazi do izražaja u prikazu stanovnika mora i njihova gibanja, npr. ples ribica. Pozornost privlači i elegancija i gipkost pokreta plesača galeba. On je svjedok života, ljepote, slobode, prirode... U jednom trenutku postaje protagonist – jedinka u borbi s olujom. Nevera ga ozljeđuje, ali ga dječja dobrota i zajedništvo spašavaju i on opet slobodno leti.

Razigrani mladi ljudi spontano se i sigurno kreću pozornicom. Zadivljujuća je usklađenost i punoća njihovih glasova. Čakavsko narječje pridonosi ostvarenju primorskog ugođaja.

Pozitivne i optimistične ideje o prijateljstvu, o suglasju s prirodom, o pomoći kada je potrebna gotovo da su zaboravljene kategorije u ovom našom brzom, hladnom, novcem mjerljivom svijetu pa djeluju pomalo nevjerojatno i idilično.

Mjuzikl Novi dan postaje vedra škrinjica sjećanja za starije i otkrića za mlađe. U svima budi blagost, plemenitost i vjeru u pobjedu dobra, u svitanje jednoga novog dana.

Ingrid Šlosar

Mjuzikl Novi dan jako se svidio učenicima 4. i 5.razreda naše škole koji su, nakon odgledane predstave, na vrlo pozitivan i emotivan način izražavali svoje impresije.

Mjuzikl je, osim toplom edukativnom notom, očaravao i ljepotom glazbe, scene, pjesme i plesa. Svi umjetnički elementi bili su stopljeni u nezaboravan doživljaj koji je i kod mnogih učitelja izazvao suzu i osjećaj da su jedan trenutak živjeli u bajci.

Mnogi učenici istaknuli su želju da ponovno pogledaju mjuzikl te da sljedeći put društvo proširimo i učenicima viših razreda.

Čestitamo!!!

Vlatka Crnković, prof. u OŠ "Rikard Katalinić Jeretov" Opatija

Stručni osvrt na mjuzikl "Novi dan"

Mjuzikl "Novi dan" nastao je prema ideji učiteljice Natalije Banov koja je ujedno i autorica svih songova. Autorski tim čine još i učiteljica Norma Čučak Migliaccio koja se bavila dramskim tekstom i izričajem te Dolores Bugarin, voditeljica plesne skupine "Ri dance" zadužena uza plesni izričaj. Sve tri autorice ujedno su i režirale mjuzikl.

U mjuziklu sudjeluje tridesetak učenika iz Primorsko-goranske županije. Složno glume, pjevaju i plešu i oni najmanji, koji pohađaju niže razrede osnovne škole kao i njihovi stariji kolege, srednjoškolski učenici.

Mjuzikl je tematski vrlo blizak učenicima, njeguje zavičajnost putem glazbe i riječi. Ne zna se koji bi segment predstave trebalo istaknuti jer su i glazba i riječ i ples izvrsni. Tijekom cijele predstave stječe se dojam da se učenici na sceni spontano igraju. Istovremeno je privučena pozornost i mladih i starijih gledatelja koji u jednom dahu prate što se zbiva na sceni.

Stoga smatram da je mjuzikl u potpunosti ostvario svoj cilj, i ovim putem još jednom čestitam autorskome timu.

Jasna Vukonić-Žunič, dipl. uč.
viša savjetnica za razrednu nastavu